

Cənub Qaz Dəhlizi
Qapalı Səhmdar Cəmiyyəti

Konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatları

31 dekabr 2021-ci il tarixində başa çatan il üzrə
Müstəqil auditorun hesabatı ilə birlikdə

Mündəricat

Müstəqil auditorun hesabatı

Konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatları

Konsolidasiya edilmiş maliyyə vəziyyəti haqqında hesabat	1
Konsolidasiya edilmiş məcmu gəlir haqqında hesabat	2
Konsolidasiya edilmiş pul vəsaitlərinin hərəkəti haqqında hesabat	3
Konsolidasiya edilmiş kapitalda dəyişikliklər haqqında hesabat	4

Konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarına dair qeydlər

1. Ümumi məlumat	5
2. Mühüm mühasibat uçotu prinsipləri	5
3. Əhəmiyyətli uçot mühakimələri, təxminləri və fərziyyələri	21
4. Yeni və düzəliş edilmiş standart və şərtlər	23
5. Segmentlər üzrə məlumatlar	27
6. Neft-qaz aktivləri	30
7. Avans ödənişləri	31
8. Asılı müəssisəyə investisiya	31
9. Kredit üzrə debitor borcları	32
10. İstifadə hüququ olan aktivlər və icarə öhdəlikləri	33
11. Pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentləri, depozitlər	34
12. Debitor borcları	35
13. Səhm kapitalı, əlavə ödənilmiş kapital, digər ehtiyatlar və qeyri-nəzarət payı	35
14. Borc öhdəlikləri və dövlət qrantı	36
15. Aktivlərin istismardan çıxarılması ilə bağlı öhdəliklər	38
16. Ticarət və digər kreditör borcları, hesablanmış öhdəliklər	39
17. Gəlirlər	39
18. Satışların maya dəyəri	40
19. Faiz gəliri	40
20. Vergilər	41
21. Əlaqəli tərəflərlə əməliyyatlar	43
22. Maliyyə risklərinin idarə edilməsinin məqsədləri və prinsipləri	44
23. Təəhhüdlər və şərti öhdəliklər	48
24. Cari biznes mühiti	50
25. Mühüm qeyri-nəzarət payı saxlanılan törəmə müəssisə	51
26. Hesabat tarixindən sonra baş vermiş hadisələr	52

Müstəqil auditorun hesabatı

Cənub Qaz Dəhlizi Qapalı Səhmdar Cəmiyyətinin
Rəhbərliyinə və Müşahidə Şurasına

Rəy

Biz Cənub Qaz Dəhlizi Qapalı Səhmdar Cəmiyyətinin ("Şirkət") və onun törəmə müəssisələrinin ("Qrup") 31 dekabr 2021-ci il tarixinə konsolidasiya edilmiş maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatdan və həmin tarixdə başa çatan il üzrə konsolidasiya edilmiş məcmu gəlir, konsolidasiya edilmiş kapitalda dəyişikliklər və konsolidasiya edilmiş pul vəsaitlərinin hərəkəti haqqında hesabatlardan, habelə mühüm mühasibat uçotu prinsiplərinin icmalı da daxil olmaqla maliyyə hesabatlarına dair qeydlərdən ibarət olan konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarının auditini apardıq.

Bizim fikrimizcə, əlavə edilən konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatları 31 dekabr 2021-ci il tarixinə Qrupun konsolidasiya edilmiş maliyyə vəziyyətini və həmin tarixdə başa çatan il üzrə maliyyə nəticələrini və pul vəsaitlərinin hərəkətini Maliyyə Hesabatlarının Beynəlxalq Standartlarına ("MHBS") uyğun olaraq bütün əhəmiyyətli aspektlər üzrə düzgün əks etdirir.

Rəy üçün əsas

Biz auditini Beynəlxalq Audit Standartlarına ("BAS") uyğun olaraq apardıq. Bizim həmin standartlar üzrə öhdəliklərimiz hesabatımızın "Konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarının auditini üzrə auditorun məsuliyyəti" bölməsində təsvir olunur. Mühasiblər üçün Beynəlxalq Etika Standartları Şurasının "Peşəkar mühasiblərin etika məcəlləsi" (Beynəlxalq Müstəqillik Standartları ilə birlikdə) ("MBESS Məcəlləsi") uyğun olaraq biz Qrupdan müstəqillik və biz MBESS Məcəlləsinə uyğun olaraq etika ilə bağlı digər öhdəliklərimizi yerinə yetirmişik. Biz hesab edirik ki, əldə etdiyimiz audit sübutu auditor rəyinin bildirilməsi üçün yetərli və müvafiq əsası təmin edir.

Əsas audit məsələləri

Əsas audit məsələləri peşəkar mühakiməmizə uyğun olaraq cari dövrün konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarının auditini üçün daha önəmli olan məsələlərdir. Həmin məsələlər ümumilikdə konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarının tərəfimizdən aparılan auditini kontekstində və həmin hesabatlar üzrə rəyimiz formalaşdığı zaman nəzərdən keçirilmişdir və biz bu məsələlərə dair ayrıca rəy bildirmirik. Aşağıda göstərilən məsələlərin hər birinin audit zamanı hansı şəkildə nəzərdən keçirildiyi həmin kontekstdə təsvir olunur.

**Building a better
working world**

Biz hesabatımızın “Konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarının auditi üçün auditorun məsuliyyəti” bölməsində təsvir olunan öhdəliklərimizi, o cümlədən həmin məsələlərlə bağlı olan öhdəlikləri yerinə yetirdik. Müvafiq olaraq, apardığımız audit konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarında əhəmiyyətli təhrif risklərinin tərəfimizdən qiymətləndirilməsinə cavab verəcək prosedurların yerinə yetirilməsini əhatə edirdi. Audit prosedurlarımızın, o cümlədən aşağıdakı məsələlərin nəzərdən keçirilməsi üçün yerinə yetirilmiş prosedurların nəticələri əlavə edilən konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatları üzrə audit rəyimizin əsasını təşkil edir.

Əsas audit məsələsi

Apardığımız audit nəticəsində əsas audit məsələsinin həlli

Gəlirlərin tanınması

Biz gəlirlərin tanınması məsələsini gəlirlərin məbləğinin **konsolidasiya edilmiş** maliyyə hesabatlarına əhəmiyyəti səbəbindən ən vacib məsələlərdən biri hesab etdik. Bundan əlavə, 2021-ci il Qrupun tam fəaliyyət göstərdiyi birinci il olmuşdur. Qrup təbii qaz və kondensatın satışı, eləcə də təbii qazın nəql edilməsi ilə təmsil olunan müxtəlif gəlirlər mənbələrinə malikdir.

Gəlirlərin tanınmasına dair məlumatlar konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarına dair 2-ci və 17-ci Qeydlərdə açıqlanmışdır

Biz gəlirlərin tanınması ilə bağlı Qrupun uçot siyasətini təhlil etdik və Qrupun gəlir mənbələri barədə anlayış əldə etdik.

Biz, təbii qaz və kondensat üzərində nəzarətin ötürülməsi ilə bağlı satış müqavilələrinin şərtlərini təhlil etdik. Kondensatın və təbii qazın satışları üçün biz aylıq yük qaimələrində göstərilən həcmələri müvafiq hesab-fakturalarda göstərilən qiymətlərə vuraraq gəlirləri yenidən hesabladıq və Qrup tərəfindən tanınan gəlirlərin məbləği ilə razılaşdıq.

Biz, göstərilən xidmətlər üzərində nəzarətin ötürülməsi ilə bağlı təbii qazın nəqli müqavilələrinin şərtlərini təhlil etdik. Nümunə əsasında, göstərilən nəql etmə xidmətləri üçün, biz yük göndərmə qaimələrində göstərilən nəql olunmuş təbii qazın həcmi təbii qazın nəqli müqavilələrində göstərilən daşınma tarifi dərəcələrinə vuraraq gəlirləri yenidən hesabladıq və Qrup tərəfindən tanınan gəlirlərin məbləği ilə razılaşdıq.

Biz, cari ilin aylıq satış qeydlərini əvvəlki ilin qeydləri ilə müqayisə etdik və qeyri-adi dəyişiklikləri təhlil etdik.

Nümunə əsasında, müştərilərdən debitor borcları qalıqlarına dair təsdiqlər əldə etdik.

Biz konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarına dair qeydlərdəki gəlirlərin açıqlanmasını təhlil etdik.

**Building a better
working world**

Əsas audit məsələsi

Apardığımız audit nəticəsində əsas audit məsələsinin həlli

Təbii qaz və kondensat ehtiyatlarının qiymətləndirilməsi

Təbii qaz və kondensat ehtiyatlarının qiymətləndirilməsi köhnəlmə, tükənmə və amortizasiya xərclərinə, istismardan çıxarılma ehtiyatlarına və neft-qaz aktivlərinin dəyərsizləşmə amillərinin təhlilinə, habelə müvafiq avans ödənişlərinə əhəmiyyətli təsir göstərir. Qrupun pay sahibi olduğu yatağın təbii qaz və kondensat ehtiyatlarının qiymətləndirilməsi üçün beynəlxalq səviyyədə tanınmış müstəqil **ehtiyat** mühəndisləri cəlb edilmişdir.

Təbii qaz və kondensat ehtiyatlarının təxminlərinə dair məlumat konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarına dair 3 sayılı Qeyddə açıqlanır.

Biz ehtiyat mühəndislərinin işlətdiyi fərziyyələri Qrupun təsdiq edilmiş büdcəsi və keçmiş dövrlər üzrə məlumatları ilə müqayisə etdik.

Biz əsas fərziyyələri qiymətləndirdik və ehtiyat mühəndisləri tərəfindən təqdim edilmiş ehtiyatlara və resurslara dair qiymətləndirmələri dəyərsizləşmə, köhnəlmə, tükənmə, amortizasiyanın hesablanması və neft-qaz aktivlərinin istismardan çıxarılması, dəyərsizləşməyə səbəb olan amillərin təhlili və əlaqəli avans ödənişlərə daxil edilmiş məbləğlərlə müqayisə etdik.

Biz ehtiyat mühəndislərinin ixtisaslaşma, təcrübə və reputasiyalarını qiymətləndirmək üçün onların səlahiyyətləri, peşəkar ixtisasları və təcrübələri haqqında anlayış əldə etdik.

Biz konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarına dair qeydlərdə kondensat və təbii qaz ehtiyatlarına dair qiymətləndirmələri təhlil etdik.

Konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatları üzrə rəhbərliyin və Müşahidə Şurasının məsuliyyəti

Rəhbərlik konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarının MHBS-yə uyğun hazırlanması və düzgün təqdim edilməsi, həmçinin fırıldaqqılıq və ya səhv nəticəsində yaranmasından asılı olmayaraq əhəmiyyətli səhvlər olmayan konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarının hazırlanması üçün rəhbərliyin lazım bildiyi daxili nəzarətə görə məsuliyyət daşıyır.

Konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarını hazırlayarkən, rəhbərliyin Qrupu ləğv etmək və ya əməliyyatları dayandırmaq niyyəti olduğu və ya bunu etməkdən başqa heç bir real alternativini olmadığı hallar istisna olmaqla, rəhbərlik Qrupun daim fəaliyyətdə olan müəssisə kimi fəaliyyətinə davam etməsi qabiliyyətinin qiymətləndirilməsinə, daim fəaliyyətdə olan müəssisə kimi fəaliyyətlə bağlı məsələlərin açıqlanmasına və mühasibat uçotunun daim fəaliyyətdə olan müəssisə konsepsiyasının istifadə edilməsinə görə məsuliyyət daşıyır.

Müşahidə Şurası Qrupun maliyyə hesabatlarının hazırlanması prosesinə nəzarətə görə məsuliyyət daşıyır.

Konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarının audit üzrə auditorun məsuliyyəti

Bizim məqsədimiz ümumiyyətlə konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarında fırıldaqqılıq və ya səhv nəticəsində əhəmiyyətli təhriflərin olmamasına kifayət qədər əminlik əldə etmək və rəyimiz daxil olan auditor hesabatını təqdim etməkdir. Kifayət qədər əminlik əminliyin yüksək dərəcəsini ifadə edir, lakin BAS-a uyğun olaraq aparılmış audit nəticəsində mövcud olan bütün təhriflərin üzə çıxarılmasına zəmanət vermir. Təhriflər fırıldaqqılıq və ya səhv nəticəsində əmələ gələ bilər və fərdi və ya məcmu halda götürülməklə hazırkı konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarının əsasında istifadəçilərin qəbul edəcəyi iqtisadi qərarlara təsir göstərmələrini ehtimal etməyə əsas olacağı halda əhəmiyyətli hesab olunur.

**Building a better
working world**

BAS-a uyğun olaraq aparılmış auditin bir hissəsi olaraq biz audit zamanı peşəkar mühakimə və peşəkar skeptisizm tətbiq edirik. Biz həmçinin:

- ▶ Konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarında fırıldaqçılıq və ya səhv nəticəsində əhəmiyyətli təhriflərin olması risklərini müəyyən edir və qiymətləndirir, həmin risklərə cavab olaraq audit prosedurlarını layihələşdirir və həyata keçirir, eləcə də rəyimiz üçün əsas yaratmaq məqsədilə kifayət və münasib olan audit sübutunu əldə edirik. Fırıldaqçılıq nəticəsində yaranmış əhəmiyyətli təhriflərin aşkar edilməməsi riski səhvlər nəticəsində yaranmış əhəmiyyətli təhriflərin aşkar edilməməsi riskindən yüksəkdir, çünki fırıldaqçılığa gizli sözləşmə, saxtakarlıq, bilərəkdən səhv buraxma, yanlış təqdimat və ya daxili nəzarət qaydalarına əməl olunmaması daxil ola bilər.
- ▶ Müəyyən şəraitdə münasib olan audit prosedurlarının işlənilib hazırlanması məqsədilə auditə aid olan daxili nəzarət elementləri haqqında anlayış əldə edir, lakin bu zaman Qrupun daxili nəzarət sisteminin səmərəliliyi haqqında rəy bildirmək məqsədini güdmürük.
- ▶ Rəhbərlik tərəfindən istifadə edilmiş uçot prinsiplərinin münasibliyini, uçot təxminlərinin və əlaqəli açıqlamaların əsaslılığını qiymətləndiririk.
- ▶ Rəhbərlik tərəfindən mühasibat uçotunun daim fəaliyyətdə olan müəssisə konsepsiyasının tətbiqinin münasibliyi və əldə edilmiş audit sübutlarına əsaslanaraq Qrupun daim fəaliyyətdə olan müəssisə kimi fəaliyyətinə davam etməsi ilə bağlı əhəmiyyətli şübhə doğuran hadisə və ya şəraitlərlə əlaqədar mühüm qeyri-müəyyənliyin olub - olmaması haqqında nəticə çıxarıyıq. Mühüm qeyri-müəyyənliyin mövcud olduğu qənaətinə gələcəyimiz halda, biz auditor hesabatımızda konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarındakı əlaqəli açıqlamalara diqqəti yönəltməliyik və ya, əgər bu cür açıqlamalar qeyri-münasib olarsa, rəyimizə düzəliş etməliyik. Bizim nəticələr audit hesabatımızın tarixinədək əldə etdiyimiz audit sübutlarına əsaslanır. Lakin gələcək hadisə və ya şəraitlər Qrupun daim fəaliyyətdə olan müəssisə kimi fəaliyyətinə davam etməməsinə gətirib çıxara bilər.
- ▶ Məlumatların açıqlanması da daxil olmaqla konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarının ümumi təqdimatı, strukturu və məzmununu, eləcə də konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarının müvafiq əməliyyat və hadisələri düzgün təqdim edib-etmədiyini qiymətləndiririk.
- ▶ Konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatları haqqında rəy bildirmək üçün Qrupa daxil olan müəssisələrin maliyyə məlumatları və fəaliyyəti ilə bağlı kifayət qədər audit sübutlarını əldə edirik. Biz qrup auditinin yönləndirilməsi, nəzarət edilməsi və nəticələrinə görə məsuliyyət daşıyıyıq. Biz audit rəyinə görə müstəsna məsuliyyət daşıyıyıq.

Biz, digər məsələlərlə yanaşı, auditin planlaşdırılmış əhatə dairəsi, vaxtı və əhəmiyyətli audit nəticələri, o cümlədən audit zamanı daxili nəzarətdə hər hansı əhəmiyyətli çatışmazlıqları tərəfimizdən müəyyən olunduğu halda Müşahidə Şurasının nəzərinə çatdırırıq.

Bundan əlavə biz Müşahidə Şurasına müstəqilliklə bağlı müvafiq etik tələblərə riayət etdiyimiz barədə, eləcə də müstəqilliyimizə təsir göstərə bilməsi əsaslı olaraq ehtimal edilə bilən bütün münasibətlər və digər məsələlər və tələb olunan hallarda təhdidlərin aradan qaldırılması üçün görülən tədbirlər və ya tətbiq edilən ehtiyat tədbirləri haqqında xəbər verdiyimiz barədə bəyanat təqdim edirik.

**Building a better
working world**

Müşahidə Şurasına təqdim edilmiş məsələlərdən biz cari dövrün konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarının auditi üçün daha önəmli olan və beləliklə də əsas audit məsələlərini təşkil edən məsələləri müəyyən edirik. Tətbiq edilən qanun və ya normativ aktlar belə məsələlərin açıqlanmasına yol vermədiyi və ya, müəyyən məsələnin auditor hesabatına daxil edilərsə, belə daxil etmənin mənfi nəticələrinin həmin məlumatın açıqlanmasından əldə edilən faydanı üstələyəcəyini müəyyən etdiyimiz çox nadir hallar istisna olmaqla, biz bu məsələləri auditor hesabatında təsvir edirik.

Bu müstəqil auditorun hesabatının təqdim edilməsi ilə nəticələnən auditə görə məsuliyyətli partnyor Azər Babayevdir.

Ernst & Young Holdings (CIS) B.V.

30 iyun 2022-ci il

Bakı, Azərbaycan

Konsolidasiya edilmiş maliyyə vəziyyəti haqqında hesabat**31 dekabr 2021-ci il tarixinə***(Məbləğlər min ABŞ dolları ilə təqdim edilir)*

	Qeyd	31 dekabr 2021-ci il	31 dekabr 2020-ci il
Aktivlər			
Uzunmüddətli aktivlər			
Neft-qaz aktivləri	6	8,469,087	8,725,764
Avans ödənişləri	7	2,537,145	2,536,833
Asılı müəssisəyə investisiya	8	264,574	249,448
Kredit üzrə debitor borcları	9	546,775	632,275
İstifadə hüququ olan aktiv	10	20,180	26,399
Təxirə salınmış vergi aktivləri		–	1,421
Digər uzunmüddətli aktivlər		15,177	8,682
Cəmi uzunmüddətli aktivlər		11,852,938	12,180,822
Cari aktivlər			
Pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentləri	11	235,481	57,955
Depozitlər	11	320,278	278,927
Debitor borcları	12	212,345	110,091
Mal-material ehtiyatları		38,167	34,704
Digər cari aktivlər		13,513	14,172
Cəmi cari aktivlər		819,784	495,849
Cəmi aktivlər		12,672,722	12,676,671
Kapital və öhdəliklər			
Kapital			
Səhm kapitalı	13	2,415,800	2,415,800
Əlavə ödənilmiş kapital	13	31,481	31,481
Digər ehtiyatlar	13	(47,886)	(73,363)
Məcmu məzənnə fərqləri		(15,296)	7,955
Yığılmış zərər		(147,495)	(603,501)
Ana şirkətin səhmdarlarına aid olan kapital		2,236,604	1,778,372
Qeyri-nəzarət payı		1,788,614	1,449,223
Cəmi kapital		4,025,218	3,227,595
Uzunmüddətli öhdəliklər			
Uzunmüddətli borc öhdəlikləri	14	6,925,827	7,525,892
Dövlət qrantı	14	559,209	581,056
Aktivlərin istismardan çıxarılması öhdəlikləri	15	199,458	183,052
Təxirə salınmış vergi öhdəliyi	20	20,033	13,433
İcarə öhdəliyi	10	17,186	24,404
Digər uzunmüddətli öhdəliklər		67,076	55,308
Cəmi uzunmüddətli öhdəliklər		7,788,789	8,383,145
Cari öhdəliklər			
Ticarət və digər kreditör borcları	16	54,155	46,967
Qısamüddətli borc öhdəlikləri və uzunmüddətli borc öhdəliklərinin cari hissəsi	14	750,205	960,050
Hesablanmış öhdəliklər	16	39,675	47,923
Mənfəət vergisi üzrə kreditör borcu	20	8,842	6,878
İcarə öhdəliyinin cari hissəsi	10	5,838	4,113
Cəmi cari öhdəliklər		858,715	1,065,931
Cəmi kapital və öhdəliklər		12,672,722	12,676,671

Qrupun adından imzalayan və buraxılmasına icazə verənlər:

Əfqan İsayev, Baş Direktor

30 iyun 2022-ci il

Adil Paşayev, Maliyyə Direktoru

30 iyun 2022-ci il

Əlavə olunmuş qeydlər bu konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarının tərkib hissəsidir.

Konsolidasiya edilmiş məcmu gəlir haqqında hesabat**31 dekabr 2021-ci il tarixində başa çatan il üzrə***(Məbləğlər min ABŞ dolları ilə təqdim edilir)*

	Qeyd	31 dekabr 2021-ci ildə baş a çatan il	31 dekabr 2020-ci ildə baş a çatan il
Gəlirlər	17	1,763,092	861,551
Satışların maya dəyəri	18	(328,717)	(295,534)
Ümumi mənfəət		1,434,375	566,017
Ümumi və inzibati xərclər		(265,620)	(212,832)
Nəqlətmə tarifləri		(64,338)	(18,169)
Digər gəlir	14	26,293	28,722
Əməliyyat fəaliyyətindən mənfəət		1,130,710	363,738
Faiz gəliri	19	34,001	37,358
Maliyyə xərcləri	10, 14, 15	(417,343)	(395,505)
Asılı müəssisənin nəticələrində pay	8	68,380	17,265
Məzənnə fərqiindən zərər, xalis		(2,718)	(1,649)
Mənfəət vergisindən əvvəlki mənfəət		813,030	21,207
Mənfəət vergisi xərcləri	20	(17,633)	(8,135)
İl üzrə mənfəət		795,397	13,072
Digər məcmu gəlir			
<i>Sonrakı dövrdə mənfəət və ya zərərə yenidən təsnif ediləcək digər məcmu gəlir</i>			
Xarici asılı müəssisənin çevrilməsi üzrə məzənnə fərqləri	8	(23,251)	24,048
Asılı müəssisənin pul vəsaitlərinin hərəkətinin hedc ehtiyatı üzrə xalis mənfəət/(zərər)	8, 13	25,477	(18,381)
İl üzrə digər məcmu gəlir, vergilər çıxıldıqdan sonra		2,226	5,667
İl üzrə cəmi məcmu gəlir		797,623	18,739
Mənfəət aiddir:			
Ana şirkətin səhmdarlarına		456,006	(65,032)
Qeyri-nəzarət payına		339,391	78,104
		795,397	13,072
Cəmi məcmu gəlir aiddir:			
Ana şirkətin səhmdarlarına		458,232	(59,365)
Qeyri-nəzarət payına		339,391	78,104
		797,623	18,739

Konsolidasiya edilmiş pul vəsaitlərinin hərəkəti haqqında hesabat**31 dekabr 2021-ci il tarixində başa çatan il üzrə***(Məbləğlər min ABŞ dolları ilə təqdim edilir)*

	Qeyd	31 dekabr 2021-ci ildə baş a çatan il	31 dekabr 2020-ci ildə baş a çatan il
Əməliyyat fəaliyyətləri			
Mənfəət vergisindən əvvəl mənfəət		813,030	21,207
<i>Vergidən əvvəl mənfəət xalis pul vəsaitlərinin hərəkəti ilə üzlaşdirmək məqsədilə aparılmış qeyri-nağd düzəlişlər</i>			
Maliyyə xərcləri	10, 14, 15	417,343	395,505
Əsas vəsaitlərin və istifadə hüququ olan aktivlərin köhnəməsi və tükənməsi	6, 10	319,231	291,549
Asılı müəssisənin nəticəsində pay	8	(68,380)	(17,265)
Gözlənilən kredit zərəri		3,364	8,943
Digər gəlir	14	(26,293)	(28,721)
Faiz gəliri	19	(34,001)	(37,358)
<i>Dövrüyyə kapitalında dəyişikliklər</i>			
Debitor borcları		(102,254)	(66,323)
Mal-material ehtiyatları		(3,463)	(22,881)
Digər aktivlər		(14,384)	(10,807)
Ticarət və digər kreditor borcları		31,820	8,787
Hesablanmış öhdəliklər		(8,248)	(632)
Əməliyyat fəaliyyətləri üzrə əldə edilmiş pul vəsaitləri		1,327,765	542,004
Ödənilmiş mənfəət vergisi		(7,648)	(5,036)
Alınmış faiz		5,549	3,708
Əməliyyat fəaliyyətləri üzrə əldə edilmiş xalis pul vəsaitləri		1,325,666	540,676
İnvestisiya fəaliyyətləri			
Depozitlərin yerləşdirilməsi	11	(330,000)	(180,000)
Depozitlərin çıxarılması	11	289,128	70,000
Əlaqəli tərəflərə verilmiş kreditlərin qaytarılmasından daxilolmalar	9	84,551	42,350
Əlaqəli tərəflərə verilmiş kreditlər üzrə faizlərdən daxilolmalar	9	5,871	3,850
Səhmlərin alınması üçün avans ödənişlərinin qaytarılması		–	3,053
Neft-qaz əmlakına investisiyalar		(66,050)	(76,173)
Tamamlanmamış tikinti və işlənmə xərclərinə əlavələr		–	(12,470)
Asılı müəssisəyə investisiyanın geri alınması/(investisiya)	8	55,480	(16,576)
İnvestisiya fəaliyyətləri üzrə əldə edilmiş/(istifadə edilmiş) xalis pul vəsaitləri		38,980	(165,966)
Maliyyələşdirmə fəaliyyətləri			
Borc öhdəliklərindən daxilolmalar		–	455,000
Borc öhdəliklərinin ödənilməsi	14	(75,663)	(356,612)
İcarə öhdəliklərinin əsas hissəsinin ödənilməsi	10	(5,493)	(5,784)
Törəmə müəssisədə qeyri-nəzarət payların satılması üçün təxirə salınmış ödənişdən daxilolmalar	9	31,018	–
Ödənilmiş faiz		(1,136,982)	(504,567)
Maliyyələşdirmə fəaliyyəti üzrə istifadə edilmiş xalis pul vəsaitləri		(1,187,120)	(411,963)
Pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentlərində xalis artım/(azalma)		177,526	(37,253)
İlin əvvəlində pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentləri	11	57,955	95,208
İlin sonunda pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentləri	11	235,481	57,955

Əlavə olunmuş qeydlər bu konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarının tərkib hissəsidir.

Konsolidasiya edilmiş kapitalda dəyişikliklər haqqında hesabat**31 dekabr 2021-ci il tarixində başa çatan il üzrə***(Məbləğlər min ABŞ dolları ilə təqdim edilir)*

	Səhm kapitalı	Əlavə ödənilmiş kapital	Digər ehtiyatlar (Qeyd 13)	Məcmu məzənnə fərqləri	Yığılmış mənfəət	Cəmi	Qeyri-nəzarət payları	Cəmi kapital
1 yanvar 2020-ci il	2,415,800	31,481	(54,982)	(16,093)	(538,469)	1,837,737	1,371,119	3,208,856
İl üzrə (zərər)/mənfəət	-	-	-	-	(65,032)	(65,032)	78,104	13,072
Digər məcmu (zərər)/mənfəət	-	-	(18,381)	24,048	-	5,667	-	5,667
Cəmi məcmu (zərər)/mənfəət	-	-	(18,381)	24,048	(65,032)	(59,365)	78,104	18,739
31 dekabr 2020-ci il	2,415,800	31,481	(73,363)	7,955	(603,501)	1,778,372	1,449,223	3,227,595
İl üzrə mənfəət	-	-	-	-	456,006	456,006	339,391	795,397
Digər məcmu mənfəət / (zərər)	-	-	25,477	(23,251)	-	2,226	-	2,226
Cəmi məcmu mənfəət / (zərər)	-	-	25,477	(23,251)	456,006	458,232	339,391	797,623
31 dekabr 2021-ci il	2,415,800	31,481	(47,886)	(15,296)	(147,495)	2,236,604	1,788,614	4,025,218

Əlavə olunmuş qeydlər bu konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarının tərkib hissəsidir.

(Xüsusi olaraq qeyd edilmiş hallar istisna olmaqla, məbləğlər min ABŞ dolları ilə təqdim edilir)

1. Ümumi məlumat

Cənub Qaz Dəhlizi Qapalı Səhmdar Cəmiyyəti ("Şirkət", "Ana şirkət" və ya "CQD QSC") Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 287 sayılı 25 fevral 2014-cü il tarixli Sərəncamı ilə yaradılmışdır. Şirkət 31 mart 2014-cü il tarixində Azərbaycan Respublikasının qanunvericiliyinə uyğun olaraq təsis edilmişdir. Şirkətin 51%-i Azərbaycan Respublikası İqtisadiyyat Nazirliyi ("İN") tərəfindən təmsil olunan Azərbaycan Respublikasının hökumətinə ("Dövlət"), 49%-i isə Azərbaycan Respublikasının Dövlət Neft Şirkətinə ("SOCAR") məxsusdur. Şirkət Azərbaycan Respublikasında yerləşir. Rəsmi ünvan: Azərbaycan Respublikası, Bakı şəhəri, AZ 1000, Neftçilər prospekti, 73.

Şirkət "Şahdəniz" (ŞD) qaz-kondensat yatağının tam miqyaslı istismarı, Cənubi Qafqaz Boru Kəmərinin ("CQBK") genişləndirilməsi, Trans-Anadolu Boru Kəməri ("TANAP") və Trans-Adriatik Boru Kəməri ("TAP") layihələrində (birlikdə "Layihələr") Dövlətin iştirak paylarının birləşdirilməsi, idarə edilməsi və maliyyələşdirilməsi məqsədləri ilə təsis edilmişdir. Şirkətin törəmə müəssisələri aşağıdakılardır:

Adı	Təsis olunduğu ölkə	% kapitalda pay	
		31 dekabr 2021-ci il	31 dekabr 2020-ci il
SGC Upstream MMC	Azərbaycan	100%	100%
SGC Midstream MMC	Azərbaycan	100%	100%
TANAP Doğalgaz İletim A.Ş. ("TANAP A.Ş.")	Türkiyə	51%	51%
AzTAP GmbH	İsveçrə	100%	100%

Şirkət AzTAP GmbH-nin vasitəçiliyi ilə Trans Adriatic Pipeline AG-də ("TAP AG") 20%-lik pay saxlayır.

2. Mühüm mühasibat uçotu prinsipləri

Maliyyə hesabatlarının hazırlanmasının əsası

Şirkətin və onun törəmə müəssisələrinin (birlikdə "Qrup") 31 dekabr 2021-ci il tarixində başa çatan il üzrə konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatları Beynəlxalq Mühasibat Uçotu Standartları Şurası ("BMUSŞ") tərəfindən buraxılmış Maliyyə Hesabatlarının Beynəlxalq Standartlarına ("MHBS") uyğun olaraq hazırlanmışdır. Konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarının hazırlanmasında tətbiq edilmiş əsas mühasibat uçotu prinsipləri aşağıda təqdim edilir.

Fəaliyyətin fasiləsizliyi

Fəaliyyətin fasiləsizliyi prinsipi Qrupun fəaliyyətini yaxın gələcəkdə davam etdirəcəyini, aktivlərini realizə edə biləcəyini və fəaliyyətinin adi gedişatında öhdəlik və təəhhüdlərini yerinə yetirə biləcəyini nəzərdə tutur. 31 dekabr 2021-ci il tarixinə, cari öhdəliklərin əhəmiyyətli hissəsi uzunmüddətli borc öhdəliklərinin cari hissəsi ilə təmsil olunduğundan, Qrupun cari öhdəlikləri cari aktivləri üstələmişdir. Bundan əlavə, 31 dekabr 2021-ci il tarixinə Qrupun yaxın gələcəkdə əhəmiyyətli pul vəsaitlərinin xərclənməsini tələb edəcək əsaslı və əməliyyat öhdəlikləri (Qeyd 23) və uzunmüddətli kredit müqavilələri (Qeyd 14) olmuşdur.

Qrupun rəhbərliyi cari Şahdəniz Həsilatın Pay Bölgüsü Sazişi ("HPBS") əsasında karbohidrogenlərin satışından kifayət qədər məbləğdə daxilolmalar və təbii qazın CQBK, TANAP və TAP boruları vasitəsilə nəqlindən daxilolmalar gözləyir (Qeyd 17). Qrupun rəhbərliyi hesab edir ki, yuxarıda qeyd edilən mənbələrdən alınmış vəsaitlər onun maliyyə öhdəliklərini qarşılamağa kifayət edəcək və Qrup yaxın gələcəkdə fəaliyyətini daim fəaliyyətdə olan müəssisə kimi davam etdirə biləcək.

(Xüsusi olaraq qeyd edilmiş hallar istisna olmaqla, məbləğlər min ABŞ dolları ilə təqdim edilir)

2. Mühüm mühasibat uçotu prinsipləri (davamı)

Konsolidasiya üçün əsas

Konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatları Şirkətin və onun törəmə müəssisələrinin 31 dekabr 2021-ci il tarixinə maliyyə hesabatlarından ibarətdir.

Törəmə müəssisələr (strukturlaşdırılmış müəssisələr daxil olmaqla) Qrupun nəzarətində olduğu bütün müəssisələrdir. Nəzarətə bu halda nail olunur ki, Qrup investisiya obyektində iştirakı ilə əlaqədar dəyişən daxilomalar üzrə risklərə məruz qalsın və ya hüquqlar əldə etsin və investisiya obyektində səlahiyyəti vasitəsilə həmin daxilolmalara təsir etmək imkanı qazansın. Xüsusilə, Qrup investisiya obyektinə yalnız və yalnız aşağıdakılara malik olduğu halda nəzarət edir:

- ▶ Investisiya obyektində səlahiyyətə (yəni investisiya obyektinin müvafiq fəaliyyətini idarəetmə imkanını verən mövcud hüquqlara malik olsun);
- ▶ Investisiya obyektində iştirakla əlaqədar dəyişən daxilolmalar üzrə risklərin təsirinə və ya hüquqlara malik olsun; və
- ▶ Investisiya obyektində olan səlahiyyətindən istifadə edərək, onun daxilolmalarına təsir etmək imkanına malik olsun.

Qrup səs çoxluğundan az paya və ya investisiya obyektində analoji hüquqlara sahib olanda Qrup investisiya obyektinə üzrə nəzarət hüququnun olub-olmadığını qiymətləndirərkən bütün müvafiq fakt və şərtləri, o cümlədən aşağıdakıları nəzərdən keçirir:

- ▶ Investisiya obyektində digər səsvermə hüquqlarının sahibləri ilə müqavilə əsasında razılaşma;
- ▶ Digər müqavilə əsasında razılaşmalardan irəli gələn hüquqlar;
- ▶ Qrupun səsvermə hüquqları və potensial səsvermə hüquqları.

Qrup investisiya obyektində nəzarətin olub-olmadığını o halda yenidən qiymətləndirir ki, fakt və şərtlər nəzarətin üç elementindən bir və ya bir neçəsində dəyişikliyin olduğunu göstərsin. Törəmə müəssisənin konsolidasiyası Qrup törəmə müəssisə üzərində nəzarət əldə edəndə başlayır və Qrup törəmə müəssisə üzrə nəzarəti itirəndə başa çatır.

Şirkətdaxili əməliyyatlar, qalıqlar və Qrup şirkətləri arasındakı əməliyyatlar üzrə reallaşmamış gəlirlər konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarından silinir. Həmçinin, reallaşmamış zərərlər konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarından çıxarılır, lakin, köçürülmüş aktivin dəyərsizləşmə göstəricisi kimi nəzərə alınır. Lazım olduqda, törəmə müəssisələrin uçot siyasəti Qrup tərəfindən qəbul edilmiş qaydalara uyğun olmaq üçün dəyişdirilir.

Mənfəət və ya zərər və digər məcmu gəlirin hər bir komponenti kəsir qalığı olan qeyri-nəzarət payı ("QNP") yaratdığı halda belə Qrupun səhmdarlarına və QNP-yə aid edilir.

(Xüsusi olaraq qeyd edilmiş hallar istisna olmaqla, məbləğlər min ABŞ dolları ilə təqdim edilir)

2. Mühüm mühasibat uçotu prinsipləri (davamı)

Müəssisələrin birləşməsi

Müəssisələrin birləşməsi satınalma metodu üzrə uçota alınır. Satınalma dəyəri alış tarixindəki ədalətli dəyərle ölçülən köçürülmüş ödəniş və satın alınan müəssisədə qeyri-nəzarət payı məbləğinin məcmusu şəklində ölçülür. Alıcı müəssisə hər bir müəssisə birləşməsi üçün satın alınan müəssisədə qeyri-nəzarət payını satın alınan müəssisənin ədalətli dəyəri və ya xalis müəyyən edilə bilən aktivlərinin proporsional payı ilə ölçür. Çəkilən alış məsrəfləri xərclərə silinir və inzibati xərclərə aid edilir. Qrup hər hansı müəssisəni satın aldıqda, o, müvafiq təsnifləşdirmə və təyin olunma üçün nəzərdə tutulmuş maliyyə aktiv və passivlərini alış tarixində qüvvədə olan müqavilə şərtləri, iqtisadi şərait və şərtlərə əsasən qiymətləndirir. Bura əsas müqavilədə əlaqədar törəmə alətlərin satın alınan müəssisə tərəfindən ayrılması da aid edilir.

Müəssisələrin mərhələli birləşməsi zamanı alıcı müəssisənin satın alınan müəssisədə hər əvvəlki mərhələdə sahib olduğu pay, alış tarixindəki ədalətli dəyərle yenidən qiymətləndirilir və mənfəət və ya zərər kimi əks etdirilir.

Qeyri-nəzarət payı ("QNP") olan səhmdarlarla əməliyyatlar

Nəzarətin itirilmədiyi halda Qrupun törəmə müəssisədə olan iştirak payındakı dəyişiklik kapital əməliyyatları kimi (yəni pay sahibləri ilə olan əməliyyatlar kimi) uçota alınmalıdır. Bu cür hallarda nəzarət və QNP-nin balans dəyərlərinə, törəmə müəssisədə uyğun iştirak payının dəyişməsinə əks etdirəcək şəkildə düzəliş verilməlidir. QNP-yə verilən düzəliş məbləği və ödənilən məbləğin ədalətli dəyəri arasındakı fərq birbaşa kapitalda uçota alınmalıdır və Qrupun pay sahiblərinə aid edilməlidir.

Birgə nəzarət altında olan müəssisələrlə birləşmələr

Qrup birləşmə baş verdiyi tarixdən ümumi nəzarət altında olan müəssisələrlə birləşmələrin uçotu üçün "payların birləşdirilməsi" metodunu tətbiq edir.

"Payların birləşdirilməsi" metoduna aşağıdakılar daxildir:

- ▶ Birləşən müəssisələrin aktivləri və öhdəlikləri balans dəyəri ilə əks etdirilir. Birləşmə tarixində ədalətli dəyərləri əks etdirmək və ya hər hansı yeni aktiv və ya öhdəliyi tanımaq üçün düzəlişlər aparılır. Yalnız mühasibat uçotu prinsiplərinin uyğunlaşdırılması məqsədilə düzəlişlərə yol verilir;
- ▶ Birləşdirmə nəticəsində heç bir "yeni" qudvil tanınmır. Tanınan yeganə qudvil birləşən müəssisələrin hər hansı birinə aid olan mövcud qudvildir. Ödənilmiş/köçürülmüş vəsait və alınmış xalis aktivlər arasında hər hansı fərq kapitalın tərkibində tanınır;
- ▶ Cəmi məcmu gəlir birləşmə baş verdiyi dövrdən birləşən müəssisələrin nəticələrini əks etdirir.

Biznes olmayan müəssisənin alınması

Qrup biznes olmayan müəssisə əldə etdikdə, əldə etmə dəyərini əldə olunan müəssisənin fərdi müəyyən edilə bilən aktiv və öhdəlikləri arasında aşağıdakı kimi bölüşdürür:

- ▶ İlkin olaraq maya dəyərindən fərqli olan məbləğdə qiymətləndirilmiş fərdi müəyyən edilə bilən aktiv və ya öhdəliklər üçün müəssisə ilkin olaraq həmin aktiv və ya öhdəliyi tətbiq olunan MHBS standartında qeyd olunan məbləğ ilə qiymətləndirir;
- ▶ Qrup ilkin olaraq maya dəyərindən fərqli olan məbləğ ilə qiymətləndirilmiş müəyyən edilə bilən aktiv və öhdəliklərə aid edilən məbləğləri əldə olunan Qrupun əməliyyat qiymətindən çıxır və sonra qalıq əməliyyat qiymətini qalan müəyyən edilə bilən aktiv və öhdəliklərə onların əldə olunma tarixinə olan müvafiq ədalətli dəyərlərinə əsaslanaraq aid edilir.

(Xüsusi olaraq qeyd edilmiş hallar istisna olmaqla, məbləğlər min ABŞ dolları ilə təqdim edilir)

2. Mühüm mühasibat uçotu prinsipləri (davamı)

Asılı müəssisəyə investisiya

Asılı müəssisə Qrupun əhəmiyyətli dərəcədə təsir göstərdiyi müəssisədir. Əhəmiyyətli dərəcədə təsir investisiya obyektinin maliyyə siyasəti və əməliyyat prinsiplərinə dair qərarların qəbul edilməsində iştirak hüququ deməkdir, lakin həmin prinsiplər üzrə nəzarət və ya birgə nəzarəti nəzərdə tutmur.

Qrupun asılı müəssisəyə investisiyası pay iştirakı üzrə uçot metoduna əsasən maliyyə hesabatlarına daxil edilir. Pay iştirakı üzrə uçot metoduna əsasən, asılı müəssisədə investisiya ilkin olaraq maya dəyəri ilə tanınır. Alış tarixindən sonra asılı müəssisənin xalis aktivlərində Qrupun payındakı dəyişiklikləri tanımaq üçün investisiyanın balans dəyərində düzəlişlər edilir. Asılı müəssisəyə aid olan qudvil investisiyanın balans dəyərinə daxil edilir, amortizasiyaya silinmir və fərdi şəkildə dəyərsizləşmə baxımından yoxlanılır.

Məcmu gəlir haqqında hesabat Qrupun asılı müəssisənin əməliyyatlarında payını əks etdirir. Həmin investisiya obyektlərinin digər məcmu gəlirində (DMG) hər hansı dəyişiklik Qrupun digər məcmu gəlirinin tərkibində təqdim edilir. Bundan əlavə, asılı müəssisənin birbaşa kapitalında tanınmış dəyişikliklər olanda, Qrup müvafiq hallarda hər hansı dəyişiklikdə payını kapitalda dəyişikliklər haqqında hesabatda tanıyır. Qrup ilə asılı müəssisə arasında əməliyyatlardan irəli gələn realizasiya olunmamış gəlirlər və zərərlər asılı müəssisədəki payın nisbətində silinir.

Asılı müəssisənin mənfəət və ya zərərində Qrupun məcmu payı məcmu gəlir haqqında hesabatın özündə əməliyyat mənfəətindən kənar təqdim edilir və asılı müəssisənin vergidən sonra mənfəət və ya zərərini və törəmə müəssisələrdə QNP-ni əks etdirir.

Asılı müəssisənin maliyyə hesabatları Qrupda olduğu kimi eyni hesabat dövrü üçün hazırlanır. Lazım olduqda, istifadə edilən uçot siyasətinin Qrupun qəbul etdiyi uçot siyasətinə uyğun olması üçün həmin maliyyə hesabatlarına düzəlişlər edilir.

Pay iştirakı üzrə uçot metodu tətbiq edildikdən sonra Qrup asılı müəssisəyə investisiya üzrə dəyərsizləşmə zərərinin tanınmalı olub-olmadığını müəyyən edir. Hər hesabat tarixində Qrup asılı müəssisəyə investisiyanın dəyərsizləşməsinə dair obyektiv sübutun olub-olmadığını müəyyən edir. Belə sübut olarsa, Qrup dəyərsizləşmənin məbləğini asılı müəssisənin bərpa oluna bilən dəyəri və onun balans dəyəri arasındakı fərq kimi hesablayır, sonra isə zərəri məcmu gəlir haqqında hesabatda "Asılı müəssisənin mənfəətində pay" kimi tanıyır.

Asılı müəssisə üzərində əhəmiyyətli dərəcəli təsir itirildikdən sonra Qrup qalan investisiyanı ədalətli dəyərle ölçür və tanıyır. Əhəmiyyətli dərəcədə təsir itirildikdən sonra asılı müəssisənin balans dəyəri ilə qalan investisiyanın ədalətli dəyəri və satışdan daxilolmalar arasında hər hansı fərq mənfəət və ya zərərdə tanınır.

ŞD HPBS, CQBK və AQTŞ-yə investisiyalar

Şahdəniz Hasilatın Pay Bölgüsü Sazişinin ("ŞD HPBS") müddəalarına uyğun olaraq, Qrup ŞD layihəsinin aktivlərində müəyyən paya sahibdir və ŞD layihəsinin öhdəliklərində müəyyən paya görə məsuliyyət daşıyır. Eyni zamanda Qrupa bütün layihə üzrə çəkilmiş xərclərin və əldə edilmiş gəlirlərin müəyyən hissəsi aiddir. Beləliklə, Qrup ŞD HPBS-yə investisiyasını baza aktivlərində, öhdəliklərində, layihə üzrə çəkilmiş xərclərdə və əldə edilmiş gəlirdə payını tanımaqla uçota alır.

Qrup CQBK layihəsində iştirak payını "South Caucasus Pipeline Company Limited" şirkətində ("SCPC") investisiyasına aid olan bölünməmiş pay hesab edir və onu layihə üzrə müvafiq aktivlərdə, öhdəliklərdə, çəkilmiş xərclərdə və əldə edilmiş gəlirdə payını tanımaqla uçota alır.

Qrup ŞD Layihəsinin digər Podratçı Tərəfləri və Azərbaycan Respublikasının Energetika Nazirliyi ilə birlikdə təsis edilmiş Azərbaycan Qaz Təchizatı Şirkətində ("AQTŞ") pay saxlayır. AQTŞ ŞD qazının satılması ilə bağlı marketing, uçot, billing, ödəmə və digər inzibati əməliyyatlar üzrə hesabatların hazırlanması üçün təsis edilmiş xüsusi strukturlaşdırılmış müəssisədir və gəlir əldə etmədən/zərər çəkmədən fəaliyyət göstərir.

(Xüsusi olaraq qeyd edilmiş hallar istisna olmaqla, məbləğlər min ABŞ dolları ilə təqdim edilir)

2. Mühüm mühasibat uçotu prinsipləri (davamı)

Xarici valyuta çevrilmələri

Konsolidasiya edilmiş hazırkı maliyyə hesabatlarındakı məbləğlər ABŞ dolları ilə təqdim edilir və xüsusi qeyd edilmiş hallar istisna olmaqla, yaxın minədək yuvarlaqlaşdırılır.

Şirkət, onun törəmə və asılı müəssisələrinin funksional valyutaları aşağıda təqdim edilir:

SGC QSC	ABŞ dolları
SGC Upstream MMC	ABŞ dolları
SGC Midstream MMC	ABŞ dolları
TANAP A.Ş.	ABŞ dolları
AzTAP GmbH	Avro
TAP AG	Avro

Xarici valyuta ilə aparılan əməliyyatlar əvvəlcə əməliyyat tarixinə qüvvədə olan müvafiq valyuta məzənnələrini tətbiq etməklə, Qrupun müvafiq müəssisələrinin funksional valyutası ilə qeydə alınır.

Qrupun müvafiq müəssisəsinin funksional valyutası ilə ölçülməyən monetar aktiv və öhdəliklər, maliyyə vəziyyəti haqqında hesabat tarixinə qüvvədə olan müvafiq valyuta məzənnələrinə əsasən həmin müəssisənin funksional valyutasına çevrilir.

Qrupun müvafiq müəssisələrinin funksional valyutalarında yenidən ölçülmə nəticəsində yaranan məzənnə gəlir və zərərləri mənfəət və ya zərərdə qeydə alınır.

Qrup müəssisələrinin funksional valyutası Qrupun hesabat valyutasından fərqləndikdə Qrup müəssisələrinin nəticələri və maliyyə vəziyyəti aşağıdakı şəkildə Qrupun hesabat valyutasına çevrilir:

- (i) Hər bir maliyyə vəziyyəti haqqında hesabat üzrə aktiv və öhdəliklər, maliyyə vəziyyəti haqqında hesabat tarixində qüvvədə olan yekun məzənnə ilə çevrilir;
- (ii) Hər bir məcmu gəlir haqqında hesabat üzrə gəlir və xərclər orta məzənnə ilə yenidən qiymətləndirilir (həmin orta məzənnə əməliyyat tarixinə məzənnələrin məcmu təsirinə əsaslı şəkildə yaxın olmadıqda, gəlir və xərclər əməliyyat tarixinə qüvvədə olan məzənnə ilə çevrilir); və
- (iii) Bütün məzənnə fərqləri kapital hesabında ayrıca komponent – məzənnə çevrilməsindən yaranan fərq kimi əks etdirilir.

31 dekabr 2021-ci il tarixinə xarici valyuta qalıqlarının çevrilməsində istifadə olunan əsas valyuta məzənnəsi 1.1332 ABŞ dolları üçün 1 Avro (31 dekabr 2020-ci il: 1.2288 ABŞ dolları üçün 1 Avro), 0.0782 ABŞ dolları üçün 1 TRY (31 dekabr 2020-ci il: 0.1356 ABŞ dolları üçün 1 TRY) və 1.0920 ABŞ dolları üçün 1 CHF (31 dekabr 2020-ci il: 1.1341 ABŞ dolları üçün 1 CHF) olmuşdur.

Cari və uzunmüddətli təsnifat

Qrup maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatda aktiv və öhdəlikləri cari/uzunmüddətli təsnifat əsasında təqdim edir. Aktiv aşağıdakı hallarda cari kimi təsnif edilir:

- ▶ Normal əməliyyat dövründə satılması gözlənilir və ya satılması və ya istifadəsi planlaşdırılır;
- ▶ Əsasən ticarət məqsədləri üçün saxlanılır;
- ▶ Hesabat tarixindən on iki ay sonra reallaşdırılması gözlənilir; və ya
- ▶ Hesabat tarixindən sonra ən azı on iki ay ərzində öhdəliyi ödəmək üçün mübadiləsi və ya istifadəsi məhdudlaşdırıldığı hallar istisna olmaqla pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentidir.

(Xüsusi olaraq qeyd edilmiş hallar istisna olmaqla, məbləğlər min ABŞ dolları ilə təqdim edilir)

2. Mühüm mühasibat uçotu prinsipləri (davamı)

Cari və uzunmüddətli təsnifat (davamı)

Öhdəlik aşağıdakı hallarda cari kimi təsnif edilir:

- ▶ Normal əməliyyat dövründə ödənilməsi gözlənilir;
- ▶ Əsasən ticarət məqsədləri üçün saxlanılır;
- ▶ Hesabat tarixindən sonra on iki ay ərzində ödənilməlidir; və ya
- ▶ Hesabat tarixindən sonra ən azından on iki ay ərzində öhdəliyin ödənilməsini təxirə salmaq üçün şərtsiz hüquq yoxdur.

Qrup bütün digər aktiv və öhdəlikləri uzunmüddətli kimi təsnif edir.

Maliyyə alətlərinin ədalətli dəyərinin ölçülməsi

Təsnifat formalarından asılı olaraq maliyyə alətləri ədalətli dəyerdə və ya amortizasiya olunmuş dəyerdə qeydə alınır. Həmin qiymətləndirmə üsulları aşağıda əks etdirilir.

Ədalətli dəyər qiymətləndirmə tarixində bazar iştirakçıları arasında adi əməliyyatda aktivin satılması zamanı alınacaq və ya öhdəliyin ötürülməsi üçün ödəniləcək qiymətdir. Ədalətli dəyər ölçülərkən aktivin satılması və ya öhdəliyin köçürülməsi əməliyyatının aktivin və ya öhdəliyin əsas bazarında və ya əsas bazar olmayanda, aktivin və ya öhdəliyin ən əlverişli bazarında aparılması ehtimal edilir. Qrupun əsas və ya ən əlverişli bazara çıxışı olmalıdır. Aktivin və ya öhdəliyin ədalətli dəyəri bazar iştirakçıları aktivini və ya öhdəliyi qiymətləndirərkən istifadə etdiyi fərziyyələri istifadə etməklə ölçülməlidir və bu zaman ehtimal ya öhdəliyi qiymətləndirərkən istifadə etdiyi fərziyyələri istifadə etməklə ölçülməlidir və bu zaman ehtimal edilməlidir ki, bazar iştirakçıları öz ən yaxşı iqtisadi mənafeələrini güdürlər.

Qrup müvafiq müşahidə olunan giriş məlumatlarının istifadəsini maksimallaşdırmaq və müşahidə olunmayan giriş məlumatlarının istifadəsini minimallaşdırmaqla müəyyən şərtlərə uyğun olan və ədalətli dəyəri ölçmək üçün kifayət qədər məlumatın mövcud olduğu qiymətləndirmə üsullarını istifadə edir.

Konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarında ədalətli dəyərləri qiymətləndirilmiş və ya açıqlanmış bütün aktivlər və öhdəliklər aşağıda təsvir olunan ədalətli dəyər iyerarxiyası daxilində ədalətli dəyərin qiymətləndirilməsi üçün bütövlükdə əhəmiyyətli olan ən aşağı səviyyəli giriş məlumatları əsasında kateqoriyalara aid edilir:

Səviyyə 1 – Oxsar aktivlər və ya öhdəliklər üçün fəal bazarlarda kvotasiya edilmiş (təshih edilməmiş) qiymətləri mövcud olanlar;

Səviyyə 2 – Ədalətli dəyərin ölçülməsi üçün əhəmiyyətli olan ən aşağı səviyyəli giriş məlumatları birbaşa və ya dolayısi ilə müşahidə edilən qiymətləndirmə üsulları;

Səviyyə 3 – Ədalətli dəyərin ölçülməsi üçün əhəmiyyətli olan ən aşağı səviyyəli giriş məlumatları müşahidə edilməyən qiymətləndirmə üsulları.

Konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarında dövrü şəkildə tanınan aktivlər və öhdəliklər üçün Qrup hər hesabat dövrünün sonunda kateqoriyalara bölməni yenidən qiymətləndirərək iyerarxiyanın daxilində Səviyyələr arasında köçürmələrin baş verib-vermədiyini müəyyən edir (ədalətli dəyərin ölçülməsi üçün ümumiyyətlə əhəmiyyətli olan ən aşağı səviyyəli giriş məlumatları əsasında).

Əməliyyat xərcləri əlavə xərcləri əks etdirir və birbaşa olaraq maliyyə alətinin alışı, buraxılması və ya satışı ilə bağlıdır. Əlavə xərclər əməliyyatın həyata keçirilmədiyini təqdirdə yaranmayan xərclərdir. Əməliyyat xərclərinə agentlərə (satış üzrə agentlər kimi fəaliyyət göstərən işçilər daxil olmaqla), məsləhətçilərə, brokerlərə və dilərlərə ödənilmiş haqq və komissiyalar, tənzipləyici orqanlar və fond birjalarına ödəmələr, eləcə də mülkiyyət hüququnun köçürülməsi üzrə vergilər və rüsumlar daxildir. Borc öhdəlikləri üzrə mükafat və ya diskontlar, maliyyələşdirmə xərcləri, daxili inzibati və ya saxlama xərcləri əməliyyat xərclərinə daxil edilmir.

(Xüsusi olaraq qeyd edilmiş hallar istisna olmaqla, məbləğlər min ABŞ dolları ilə təqdim edilir)

2. Mühüm mühasibat uçotu prinsipləri (davamı)

Maliyyə alətləri – əsas qiymətləndirmə üsulları (davamı)

Amortizasiya olunmuş dəyər əsas məbləğin qaytarılmasını çıxmaqla, lakin hesablanmış faizləri daxil etməklə, maliyyə aktivləri üçün isə gözlənilən kredit zərərləri (GKZ) üçün ehtiyatı çıxmaqla aktivlərin ilkin dəyərini əks etdirir. Hesablanmış faizlərə ilkin uçot zamanı təxirə salınmış əməliyyat xərclərinin və effektiv faiz metodundan istifadə etməklə ödəniş məbləği üzrə hər hansı mükafat və ya diskontun amortizasiyası daxildir. Hesablanmış faiz gəlirləri və faiz xərcləri, o cümlədən hesablanmış kupon gəlirləri və amortizasiya olunmuş diskont və ya mükafat (verilmə zamanı təxirə salınmış komissiyalar daxil olmaqla, əgər varsa) ayrıca göstərilir və konsolidasiya edilmiş maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatda müvafiq maddələrin balans dəyərində daxil edilir.

Effektiv faiz dərəcəsi metodu maliyyə alətinin balans dəyəri üzrə sabit faiz dərəcəsinin (effektiv faiz dərəcəsi) təmin edilməsi üçün faiz gəlirləri və ya xərclərinin müvafiq dövr ərzində bölüşdürülməsi metodudur. Effektiv faiz dərəcəsi, təxmin edilən gələcək pul ödənişlərini və ya daxilolmaları (kreditlər üzrə gələcək zərərlər xaric olmaqla) maliyyə alətinin gözlənilən fəaliyyət müddəti ərzində və ya müvafiq hallarda daha qısa müddət ərzində maliyyə alətinin xalis balans dəyərində diskontlaşdırılan dəqiq dərəcədir. Effektiv faiz dərəcəsi maliyyə aləti üçün nəzərdə tutulan dəyişkən faiz dərəcəsi üzrə kredit spreadini əks etdirən mükafatlar və ya diskont və yaxud bazar qiymətlərindən asılı olaraq müəyyən edilməyən digər dəyişkən amillər istisna olmaqla, faiz dərəcələrinin növbəti dəyişdirilmə tarixinə qədər dəyişkən faizli alətlər üzrə pul vəsaitlərinin hərəkətini diskont etmək üçün istifadə edilən faiz dərəcəsidir. Bu cür mükafatlar və ya diskontlar maliyyə alətinin gözlənilən tədavül müddəti ərzində amortizasiya edilir. Diskont dəyərində hesablanmasına müqavilə tərəfləri arasında ödənilmiş və ya alınmış effektiv faiz dərəcəsinin tərkib hissəsini təşkil edən bütün komissiyalar daxildir.

Maliyyə aktivləri

İlkin tanınma və ölçülmə

Maliyyə aktivləri ilkin tanınmada sonradan amortizasiya hesablanmış dəyərle, digər məcmu gəlir vasitəsilə ədalətli dəyərle (DMGƏD) və mənfəət və ya zərərdə ədalətli dəyərle (MZƏD) ölçülmüş kimi təsnifləşdirilir.

İlkin tanınmada maliyyə aktivlərinin təsnifatı maliyyə aktivləri üzrə müqavilə ilə nəzərdə tutulmuş pul vəsaitlərinin hərəkətinin xüsusiyyətlərindən və Qrupun bunları idarə etmək üçün seçdiyi biznes modeldən asılıdır. Əhəmiyyətli maliyyələşdirmə komponentinin daxil olmadığı və ya Qrupun praktik vasitənin tətbiq etdiyi ticarət debitor borcları istisna olmaqla Qrup ilk öncə maliyyə aktivlərini ədalətli dəyərle ölçür və ədalətli dəyərində dəyişməsi mənfəət və ya zərərdə əks etdirilən alətlər kimi tanınan aktivlər üçün əməliyyat xərclərini əlavə edir. Əhəmiyyətli maliyyələşdirmə komponentinin daxil olmadığı və ya Qrupun praktiki məqsəduyğun vasitənin tətbiq etdiyi ticarət debitor borcları 15 sayılı MHBS əsasında müəyyənləşdirilən əməliyyat qiyməti ilə ölçülür.

Maliyyə aktivinin amortizasiya dəyəri ilə və ya DMG vasitəsilə ədalətli dəyərle təsnifləşdirilməsi və ölçülməsi üçün qalan əsas məbləğ üzrə “yalnız əsas məbləğin və faizlərin ödənilməsini (YƏMFÖ)” təşkil edən pul vəsaitlərinin hərəkəti yaradılmalıdır. Bu qiymətləndirməyə “YƏMFÖ testi” deyilir və hər bir alət üzrə ayrıca aparılır.

Qrupun maliyyə aktivlərini idarə etmək üçün seçdiyi biznes modeli, onun pul vəsaitlərinin hərəkətini yaratmaq məqsədilə maliyyə aktivlərinin idarəedilməsi metodunu təsvir edir. Başqa sözlə, Qrupun biznes modeli pul vəsaitlərinin hərəkətinin müqavilədən, maliyyə aktivlərinin satışından və ya onların hər ikisindən yaranacağını müəyyən edir. Qanunvericiliklə və ya bazar razılaşmaları ilə ümumi şəkildə müəyyən edilmiş müddət ərzində aktivlərin çatdırılmasını tələb edən maliyyə aktivlərinin alınması və ya satılması əməliyyatları alqı-satqı tarixində, yəni Qrup aktivini almaq və ya satmaq öhdəliyini üzərinə götürdüyü tarixdə tanınır.

(Xüsusi olaraq qeyd edilmiş hallar istisna olmaqla, məbləğlər min ABŞ dolları ilə təqdim edilir)

2. Mühüm mühasibat uçotu prinsipləri (davamı)

Maliyyə aktivləri (davamı)

Sonrakı ölçülmə

Sonrakı ölçülmə məqsədilə maliyyə aktivləri 4 kateqoriyaya təsnifləşdirilir:

- ▶ Amortizasiya olunmuş dəyərlə tanınan maliyyə aktivləri (borc alətləri);
- ▶ Məcmu gəlirləri və zərərləri yenidən bölüşdürməklə DMGƏD ilə tanınan maliyyə aktivləri (borc alətləri);
- ▶ Uçotdan çıxarılanda məcmu gəlirləri və zərərləri yenidən bölüşdürmədən DMGƏD ilə tanınan maliyyə aktivləri (kapital alətləri);
- ▶ MZƏD ilə tanınan maliyyə aktivləri.

Amortizasiya olunmuş dəyərlə tanınan maliyyə aktivləri (borc alətləri)

Bu kateqoriya Qrupa daha uyğundur. Aşağıdakı hər iki şərt yerinə yetirilərsə, Qrup maliyyə aktivini amortizasiya olunmuş dəyərlə ölçməlidir:

- ▶ Maliyyə aktivini biznes modeli çərçivəsində və onlarla bağlı müqavilə üzrə pul vəsaitlərini toplamaq məqsədilə saxlanılır və;
- ▶ Maliyyə aktivini üzrə müqavilə şərtləri müəyyən olunmuş tarixlərdə qalan əsas məbləğ üzrə yalnız əsas məbləğin və faizlərin ödənilməsinə təşkil edən pul vəsaitlərinin yaranmasına səbəb olur.

Amortizasiya olunmuş dəyərlə maliyyə aktivləri sonradan Effektiv Faiz Dərəcəsi (EFD) metodundan istifadə etməklə ölçülür və dəyərsizləşmə hesablanır. Gəlirlər və zərərlər mənfəət və ya zərərdə aktiv uçotdan çıxarılanda, dəyişiklik ediləndə və ya dəyərsizləşəndə, həmçinin amortizasiya prosesi vasitəsilə tanınır.

Qrupun amortizasiya hesablanmış dəyərlə maliyyə aktivlərinə ticarət debitor borcları, kredit üzrə debitor borcları və digər uzunmüddətli maliyyə aktivləri daxildir.

Uçotdan çıxarılma

Maliyyə aktivini (və ya müvafiq hallarda maliyyə aktivinin bir hissəsi və ya analoji maliyyə aktivləri qrupunun bir hissəsi) aşağıdakı hallarda uçotdan (yəni Qrupun konsolidasiya edilmiş maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatından) çıxarılır:

- ▶ Aktivdən pul vəsaitləri əldə etmək hüququnun vaxtı başa çatmışdır; və ya
- ▶ Qrup özünün aktivdən pul vəsaitlərini almaq hüquqlarını üçüncü tərəfə köçürmüş və ya üzərinə aktivdən pul vəsaitlərini "tranzit" razılaşması əsasında tam məbləğdə və gecikmədən ödəmək öhdəliyini götürmüşdür; və ya Qrup (a) aktiv üzrə risk və səmərələrin böyük hissəsini köçürmüş və ya (b) aktiv üzrə risk və səmərələrin böyük hissəsini nə köçürmüş, nə də özündə saxlamış, lakin aktiv üzrə nəzarət hüququnu köçürmüşdür.

Maliyyə aktivlərinin dəyərsizləşməsi

Qrup MZƏD ilə əks olunmayan bütün borc alətləri üçün GKZ ehtiyatı tanıyır. GKZ müqaviləyə uyğun olaraq ödəniləcək pul vəsaitlərinin hərəkəti ilə Qrupun əldə etməni gözlədiyi bütün pul vəsaitlərinin hərəkəti arasında fərqi ilkin effektiv faiz dərəcəsinə yaxın dərəcə ilə diskontlaşdırmaqla müəyyən edilir.

GKZ iki mərhələdə müəyyən edilir. İlkin tanınmadan sonra kredit riski əhəmiyyətli artmayan kredit öhdəlikləri üçün GKZ növbəti 12 aylıq dövr ərzində mümkün olan defolt hadisəsindən irəli gələn kredit zərərləri üçün hesablanır (12aGKZ). İlkin tanınmadan sonra kredit riski əhəmiyyətli artan kredit öhdəlikləri üzrə kredit ehtiyatı aktivin qalan müddəti ərzində yaranması gözlənilən kredit zərərlərinə (aktivin müddəti ərzində GKZ) əsaslanır.

Qrup müqavilə üzrə qalan məbləğlərin tam şəkildə hər hansı kredit təminatları nəzərə alınmadan əldə edilə bilməsi ehtimalının zəif olduğuna işarə edən daxili və ya xarici məlumat mövcud olduğu təqdirdə maliyyə aktivini üzrə defoltun baş verdiyini hesab edə bilər. Maliyyə aktivini müqavilə ilə nəzərdə tutulmuş pul vəsaitlərinin hərəkətinin bərpa ediləcəyi əsaslı olaraq gözlənilməyəndə silinir.

(Xüsusi olaraq qeyd edilmiş hallar istisna olmaqla, məbləğlər min ABŞ dolları ilə təqdim edilir)

2. Mühüm mühasibat uçotu prinsipləri (davamı)

Maliyyə öhdəlikləri

İlkin tanınma və ölçülmə

Maliyyə öhdəlikləri, ilkin tanınma zamanı, müvafiq olaraq, ədalətli dəyərinin dəyişməsi mənfəət və ya zərərdə əks olunan maliyyə öhdəlikləri, kredit və borc öhdəlikləri və ya effektiv hedcinqdə hedcinq aləti kimi təyin olunan törəmə alətlər kimi təsnif edilir.

Bütün maliyyə öhdəlikləri ilkin olaraq ədalətli dəyərlə tanınır, kredit və borc öhdəlikləri ilə bağlı olan maliyyə öhdəliklərindən isə birbaşa aid edilən əməliyyat məsrəfləri çıxılır.

Sonrakı ölçülmə

Maliyyə öhdəliklərinin sonrakı ölçülməsi onların aşağıdakı təsnifatından asılıdır:

Kreditlər və borc öhdəlikləri

Bu kateqoriya Qrupa ən çox uyğun olandır. İlkin tanınmadan sonra müqavilə ilə müəyyən edilmiş ödəmə cədvəli olan faiz hesablanan kreditlər və borc öhdəlikləri daha sonra effektiv faiz dərəcəsi metodundan istifadə edilməklə amortizasiya edilmiş dəyərlə ölçülür. Gəlirlər və zərərlər konsolidasiya edilmiş məcmu gəlir haqqında hesabatda öhdəliklər uçotdan çıxarıldıqda, eləcə də effektiv faiz dərəcəsi metodu ilə amortizasiya prosesi vasitəsilə əks etdirilir.

Amortizasiya edilmiş dəyər satınalma zamanı tətbiq edilən endirimi və ya əlavə qiyməti və effektiv faiz dərəcəsi metodunun ayrılmaz hissəsi olan haqq və xərcləri nəzərə almaqla hesablanır. Effektiv faiz dərəcəsi metodunun amortizasiyası konsolidasiya edilmiş məcmu gəlir haqqında hesabatda maliyyə xərclərinə daxil edilir.

Ticarət və digər kreditor borcları

Ticarət və digər kreditor borcları biznes tərəfdaşı öz müqavilə öhdəliklərini yerinə yetirəndə hesablanır və ilkin olaraq ədalətli dəyərlə tanınır, daha sonra isə effektiv faiz dərəcəsi metodundan istifadə etməklə amortizasiya edilmiş dəyərlə uçota alınır.

Uçotdan çıxarılma

Maliyyə öhdəliyi o halda uçotdan çıxarılır ki, həmin öhdəlik ya dayandırılmış, ya ləğv olunmuş, ya da müddəti bitmiş olsun. Əgər mövcud maliyyə öhdəliyi eyni kreditor tərəfindən çox fərqli şərtlərlə başqası ilə əvəz edilərsə və ya mövcud öhdəliyin şərtləri çox dəyişərsə, bu dəyişiklik və ya əvəz edilmə ilkin öhdəliyin uçotdan çıxarılması və yeni öhdəliyin tanınması kimi qəbul edilir. Müvafiq balans dəyərlərindəki fərq il üzrə konsolidasiya edilmiş məcmu gəlir haqqında hesabatda öz əksini tapır.

Maliyyə alətlərinin qarşılıqlı əvəzləşdirilməsi

Maliyyə aktivləri və maliyyə öhdəlikləri yalnız o vaxt qarşılıqlı əvəz olunur və konsolidasiya edilmiş maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatda xalis məbləğ təqdim olunur ki, tanınmış məbləğləri qarşılıqlı əvəz etmək üçün hal-hazırda qanuni hüquq var və müəssisənin ya hesablaşmanı xalis məbləğlə həyata keçirmək, ya da eyni vaxtda aktivini reallaşdırmaq və öhdəliyi yerinə yetirmək niyyəti var.

Törəmə maliyyə alətləri və hedcinq uçotu

İlkin tanınma və sonrakı ölçülmə

Qrupun asılı müəssisəsi özünün xarici valyuta və faiz dərəcəsi risklərini hedcinq etmək üçün faiz dərəcəsi svopu müqavilələri kimi törəmə maliyyə alətlərindən istifadə edir. Bu cür törəmə maliyyə alətləri ilkin olaraq törəmə müqavilənin bağlandığı tarixdə ədalətli dəyərlə tanınır, daha sonra isə ədalətli dəyərlə yenidən ölçülür. Ədalətli dəyər müsbət olduqda törəmə alətlər maliyyə aktivləri kimi, mənfəət olduqda isə maliyyə öhdəlikləri kimi uçota alınır.

(Xüsusi olaraq qeyd edilmiş hallar istisna olmaqla, məbləğlər min ABŞ dolları ilə təqdim edilir)

2. Mühüm mühasibat uçotu prinsipləri (davamı)

Törəmə maliyyə alətləri və hedcinq uçotu (davamı)

İlkin tanınma və sonrakı ölçülmə (davamı)

Hedcinq uçotu məqsədləri üçün, hedclər aşağıdakı kimi təsnif edilir:

- ▶ Tanınmış aktiv və ya öhdəliyin və ya tanınmamış qəti öhdəliyin dəyişməsi riskinin hedcinqi üçün ədalətli dəyər hedcləri;
- ▶ Tanınmış aktiv və ya öhdəliklə bağlı konkret riskə və ya yüksək dərəcədə ehtimal edilən proqnoz əməliyyatına aid olan pul vəsaitlərinin hərəkətində dəyişkənlik riskinin və ya tanınmamış qəti öhdəlikdə xarici valyuta riskinin hedcinqi üçün pul vəsaitlərinin hərəkəti hedcləri.

Hedcinq münasibətlərinin başlanğıcında Qrupun asılı müəssisəsi hedcinq uçotunu tətbiq etmək niyyətində olduğu hedcinq münasibətlərini, eləcə də risklərin idarə edilməsi məqsədini və hedcinqi tətbiq etmək üçün strategiyanı rəsmi qaydada müəyyən edir və sənədləşdirir.

Sənədlərə hedcinq alətinin, hedcinq edilən maddənin müəyyən edilməsi, hedcinq edilən riskin təbiəti və Qrupun asılı müəssisəsinin hedcinq münasibətinin hedcinqin effektivliyi üzrə tələbləri qarşılıb-qarşılıq etməsini necə qiymətləndirəcəyi (o cümlədən hedcinqin effektiv olmamasının səbəbləri və hedcinq əmsalının necə müəyyən edilməsinin təhlili) əks olunmalıdır. Hedcinq münasibəti, aşağıdakı bütün tələblər yerinə yetirilərsə, hedcinq uçotu üçün uyğun hesab edilir:

- ▶ Hedcinq edilən maddə ilə hedcinq aləti arasında iqtisadi əlaqə var;
- ▶ Kredit riskinin təsiri həmin iqtisadi əlaqədən irəli gələn dəyər dəyişikliklərinə təsir göstərmir;

Hedcinq münasibətinin hedcinq əmsalı Qrupun faktiki hedcinq etdiyi hedcinq edilən maddənin kəmiyyəti və Qrupun asılı müəssisəsinin həmin hedcinq edilən maddənin kəmiyyətini hedcinq etmək üçün faktiki istifadə etdiyi hedcinq alətinin kəmiyyətindən irəli gələn əmsala bərabərdir.

Hedcinq uçotu üzrə meyarlara cavab verən hedcinq münasibətləri aşağıdakı kimi uçota alınır:

Pul vəsaitlərinin hərəkəti hedcləri

Hedcinq aləti üzrə gəlir və ya zərərin effektiv hissəsi DMG-də pul vəsaitlərinin hərəkətinin hedcinqi üzrə ehtiyatda tanınır, bu zaman hər hansı qeyri-effektiv hissə bilavasitə məcmu gəlir haqqında hesabatda tanınır. Pul vəsaitlərinin hərəkətinin hedcinq ehtiyatına hedcinq aləti üzrə məcmu gəlir və ya zərər və hedcinq edilən maddənin ədalətli dəyərində məcmu dəyişiklik (hansının daha aşağı olmasından asılı olaraq) nəzərə alınmaqla düzəlişlər edilir.

Neft-qaz aktivləri

Neft-qaz aktivləri yığılmış amortizasiya və lazım gələrsə yığılmış dəyərsizləşmə zərərini ilkin dəyərdən çıxılmaqla qeydə alınır. Bu dəyərə tanınma meyarı qarşılandığı halda, neft-qaz aktivlərinin dəyişdirilən hissələrinin dəyəri və uzunmüddətli tikinti layihələrinin borc öhdəlikləri üzrə xərcləri daxildir.

Bütün kiçik həcmli təmir və istismar xərcləri çəkildiyi zaman xərcə silinir. Neft-qaz aktivlərinin əsas hissələrinin və ya komponentlərinin dəyişdirilməsi xərcləri kapitallaşdırılır və əvəz edilmiş hissələr istismardan çıxarılır.

Hər hesabat dövrünün sonunda rəhbərlik, neft-qaz aktivləri üzrə dəyərsizləşmə əlamətlərinin mövcud olub-olmadığını qiymətləndirir. Əgər bu cür əlamətlər mövcud olarsa, rəhbərlik bərpa dəyərini təxmin edir. Aktivin bərpa dəyəri, aktivin satış xərcləri çıxılmaqla ədalətli dəyəri və istifadə dəyərindən daha yüksək olan dəyəridir. Aktivin balans dəyəri onun bərpa dəyərinə qədər azaldılır və dəyərsizləşmə üzrə zərər il üzrə mənfəət və ya zərərdə qeydə alınır. Dəyərsizləşmə üzrə zərərin daha olmamasına və ya azala biləcəyinə dair əlamətlər olduqda, aktiv üzrə əvvəlki illərdə qeydə alınmış dəyərsizləşmə zərəri ləğv edilir.

Aktivlərin satışından yaranan gəlir və zərərlər satışdan daxilolmaların satılmış aktivin balans dəyəri ilə müqayisə etməklə müəyyən edilir və il üzrə mənfəət və ya zərərdə tanınır.

(Xüsusi olaraq qeyd edilmiş hallar istisna olmaqla, məbləğlər min ABŞ dolları ilə təqdim edilir)

2. Mühüm mühasibat uçotu prinsipləri (davamı)

Tamamlanmamış tikinti

Boru kəməri sistemlərinin tikintisi və gücünün genişləndirilməsi üçün layihələrə birbaşa və ya dolayısı ilə aid olan bütün xərclər tamamlanmamış tikinti kimi kapitallaşdırılır. Tamamlanmamış tikinti maya dəyəri ilə uçota alınır və köhnəlmə hesablanır. Tamamlanmamış tikinti tamamlandığı zaman neft-qaz aktivlərinə köçürülür.

Köhnəlmə, tükənmə və amortizasiya

Neft-qaz aktivləri üzrə kapitallaşdırılmış xərclərin köhnəlməsi, tükənməsi və amortizasiyası istehsal vahidi metodundan istifadə etməklə hesablanır və bu zaman əmlak alışıların dəyəri üçün təsdiq edilmiş ehtiyatlar, kəşfiyyat və istismar xərcləri üçün isə təsdiq edilmiş işlənmiş ehtiyatlar əsas götürülür.

İstehsal vahidinin amortizasiya dərəcəsinin tətbiq edildiyi baza aktivləri müəyyən edilərkən istismar quyularının planlaşdırılmış qrupu ilə əlaqədar dənizdə hasilat platformasının, terminalın dəyəri və çəkilmə digər istismar xərcləri, əlavə istismar quyuları qazılanadək, hələ qazılmamış quyulara aid olan istismar xərcləri qədar azaldılır. Eynilə, tükənmə dərəcəsi hesablanarkən yalnız əhəmiyyətli əlavə istismar xərcləri çəkildikdən sonra istehsal ediləcək təsdiq edilmiş ehtiyatlar təsdiq edilmiş işlənmiş ehtiyatlardan çıxarılır.

Boru kəməri sistemləri üzrə kapitallaşdırılmış xərclərin köhnəlməsi, tükənməsi və amortizasiyası boru kəmərlərinin istifadə dövrü ərzində birbaşa silinmə metodundan istifadə etməklə hesablanır. CQBK-nin ehtimal edilən istifadə müddəti boru kəməri rəsmi olaraq istifadəyə verildiyi 25 noyabr 2006-cı il tarixindən etibarən otuz il təşkil edir. TANAP boru kəməri sisteminin ehtimal edilən istifadə müddətinin 2062-ci ilədək olması gözlənilir.

Aktiv artıq onun istifadə müddətinin sonunda ehtimal edilən vəziyyətdədirsə, aktivin qalıq dəyəri Qrupun hazırda ehtimal edilən silmə xərclərini çıxmaqla aktivin silinməsindən əldə edəcəyi təqribi məbləğə bərabərdir.

Aktivlərin qalıq dəyərləri və istifadə müddətləri hər hesabat dövrünün sonunda təhlil edilir və müvafiq düzəlişlər edilir.

Neftin və təbii qazın işlənməsi xərci

Qrup neft və təbii qazın işlənməsi fəaliyyətində mühasibat uçotunun müvəffəqiyyətli cəhdlər metodundan istifadə edir. Yer təkinin işlənməsi hüququnu əldə etmək, texniki mümkünlüyü müəyyən etmək, müəyyən edilmiş ehtiyatların kommersiya faydasını qiymətləndirmək, eləcə də təsdiq edilmiş ehtiyatları tapan kəşfiyyat quyularını qazmaq və avadanlıqla təchiz etmək üçün çəkilən xərclər kəşfiyyat və qiymətləndirmə aktivlərinin tərkibində kapitallaşdırılır. Təsdiq edilmiş ehtiyatları tapmayan kəşfiyyat quyularının qazılmasına çəkilən xərclər, geoloji və geofiziki xərclər və təsdiq edilməmiş aktivlərin saxlanması ilə bağlı məsrəflər isə birbaşa xərc kimi tanınır.

Təsdiq edilmiş neft və təbii qaz ehtiyatları müəyyən ediləndə və rəhbərlik işləmənin aparılmasını təsdiq edəndə, müvafiq kapitallaşdırma məsrəfləri ilk öncə dəyərsizləşmə baxımından qiymətləndirilir və (tələb edilərsə) hər hansı dəyərsizləşmə zərəri tanınır, sonra isə qalıq neft-qaz aktivlərinə köçürülür. Kəşfiyyat və qiymətləndirmə mərhələsində amortizasiya hesablanır.

İcarələr

Qrup müqavilənin bağlandığı tarixdə onun icarə müqaviləsi olub-olmaması və ya tərkibində icarənin olub-olmamasını, yeni müqavilənin ödəniş qarşılığında müəyyən müddət ərzində müəyyən edilmiş aktivin istifadəsinə nəzarət etmək hüququnu verib-verməməsini qiymətləndirir.

Qrup icarəçi qismində

Qrup, qısamüddətli icarələr və az dəyərli aktivlərin icarəsi istisna olmaqla, bütün icarələr üçün vahid tanınma və ölçmə metodunu tətbiq edir. Qrup icarə ödənişlərini etmək üçün icarə öhdəliklərini və əsas aktivləri istifadə etmək hüququnu təqdim edən istifadə hüququ olan aktivləri tanıyır.

(Xüsusi olaraq qeyd edilmiş hallar istisna olmaqla, məbləğlər min ABŞ dolları ilə təqdim edilir)

2. Mühüm mühasibat uçotu prinsipləri (davamı)

İcarələr (davamı)

İstifadə hüququ olan aktivlər

Qrup istifadə hüququ olan aktivləri icarə başladığı tarixdə (yeni əsas aktiv istifadə üçün mövcud olduğu tarixdə) tanıyır. İstifadə hüququ olan aktivlər yığılmış köhnəmə və dəyərsizləşmə zərərini çıxmaqla və icarə öhdəliklərinin hər hansı yenidən ölçülməsi üzrə düzəliş etməklə maya dəyəri ilə ölçülür. İstifadə hüququ olan aktivin maya dəyərində tanınmış icarə öhdəliklərinin məbləği, çəkilmiş ilkin birbaşa xərclər, başlanma tarixində və ya ondan əvvəl edilmiş icarə ödənişləri və alınmış icarə üzrə stimullar istisna olmaqla, əsas aktivin demontaj edilməsi və köçürülməsi və ya əsas aktivin və ya onun yerləşdiyi ərazinin bərpası üçün çəkiləcək xərclər üzrə ehtimal daxildir. Qrupun icarə müddətinin sonunda icarəyə götürülən aktiv üzrə mülkiyyət hüququ əldə etməyə əsaslı şəkildə əmin olması istisna olmaqla, tanınmış istifadə hüququ olan aktivlər üzrə gözlənilən istifadə müddəti və ya icarə müddəti ərzində (bu müddətlərdən hansı daha qısa olarsa) bərabər çıxılmalar metoduna əsasən aşağıdakı qaydada köhnəmə hesablanır.

- ▶ Binalar və tikinti aktivləri 6 il;
- ▶ Nəqliyyat vasitələri 2 il.

Əgər Qrup icarə müddətinin sonunda icarəyə götürülmüş aktiv üzrə mülkiyyət hüququnun əldə edilməsinə əmin olarsa, tanınmış istifadə hüququ olan aktiv müvafiq əsas aktivin ehtimal edilən istifadə müddəti ərzində dəyərsizləşir. İstifadə hüququ olan aktivlər üzrə dəyərsizləşmə hesablanır.

İcarə öhdəlikləri

İcarə başladığı tarixdə Qrup icarə müddəti ərzində ediləcək icarə ödənişlərinin cari dəyəri ilə ölçülmüş icarə öhdəliklərini tanıyır. İcarə ödənişlərinə icarə güzəştləri üzrə alınacaq məbləğlər çıxılmaqla sabit ödənişlər (o cümlədən mahiyyətə sabit ödənişlər), indeks və ya dərəcələrdən asılı olan dəyişkən icarə ödənişləri və qalıq dəyəri zamanətləri üzrə icarəçi tərəfindən ödənilməsi gözlənilən məbləğlər daxildir. İcarə ödənişlərinə həmçinin Qrup tərəfindən gerçəkləşdirilməsi əsaslı şəkildə yəqin olduğu halda alış hüququnun gerçəkləşdirildiyi qiymət və icarə müddəti ərzində Qrup icarəni ləğv etmə hüququnu gerçəkləşdirərsə, icarənin ləğv edilməsi ilə bağlı cərimə ödənişləri daxildir. İndeks və ya dərəcələrdən asılı olmayan dəyişkən icarə ödənişləri ödənişin həyata keçirilməsi ilə nəticələnən hal və ya şəraitin baş verdiyi dövrdə xərc kimi tanınır.

İcarə ödənişlərinin cari dəyərini hesablayarkən, icarə müqaviləsində nəzərdə tutulan faiz dərəcəsinin dərhal müəyyən edilməsi mümkün olmadıqda, Qrup icarə başladığı tarixə olan artan faiz dərəcəsindən istifadə edir. Başlama tarixindən sonra, faizin artmasını əks etdirmək üçün icarə öhdəliklərinin məbləği artırılır, edilmiş icarə ödənişləri üçün isə azaldılır. Bundan əlavə, icarə müddətində, mahiyyətə sabit icarə ödənişlərində və ya əsas aktivin alınması hüququnun qiymətləndirilməsində dəyişiklik baş verərsə, icarə öhdəliklərinin balans dəyəri yenidən ölçülür. İcarə öhdəliyi yuxarıda göstəriləndiyi kimi yenidən ölçüldükdə, istifadə hüququ olan aktivin balans dəyərində müvafiq düzəlişlər edilir və ya istifadə hüququ olan aktivin balans dəyəri sıfıra enərsə həmin düzəliş mənfəət və ya zərərdə gəlir və ya zərər kimi qeydə alınır. İcarənin həcmi azaldan icarəyə dəyişiklik baş verdikdə, Qrup həmçinin mənfəət və zərərdə tanınması dayandırılmış icarə öhdəliyinin və istifadə hüququ olan aktivin hissələrinin balans dəyərləri arasındakı fərqə bərabər olan gəlir və ya zərəri tanıyır.

Artan faiz dərəcəsi (AFD)

İcarədə nəzərdə tutulan faiz dərəcəsinin dərhal müəyyən edilməsi mümkün olmadığından Qrup artan faiz dərəcəsini diskont dərəcəsi kimi istifadə edir. Artan faiz dərəcəsini müəyyən edərkən, icarəçi əsas aktivə deyil, istifadə hüququ olan aktivə oxşar şərt və girovu olan borc öhdəliklərini nəzərə alır. İcarəçinin artan faiz dərəcəsi icarəçinin oxşar iqtisadi mühitdə digərləri ilə yanaşı ödəməli olduğu faiz dərəcəsini əks etdirir. Müqavilə şərtlərinə əsasən icarə ödənişlərinin icarəçinin funksional valyutasından fərqli valyutada ifadə edilməsi tələb olunduqda, artan faiz dərəcəsi həmin valyutada olan oxşar məbləğdə borc öhdəliyi əsasında müəyyən edilməlidir.

(Xüsusi olaraq qeyd edilmiş hallar istisna olmaqla, məbləğlər min ABŞ dolları ilə təqdim edilir)

2. Mühüm mühasibat uçotu prinsipləri (davamı)

İcarələr (davamı)

Qısamüddətli icarələr və azdəyərli aktivlərin icarəsi

Qrup qısamüddətli icarələr üzrə istisnani icarə müddəti başlanma tarixindən 12 ay və ya daha az olan və alış opsiyonunu daxil etməyən qısamüddətli icarələrə tətbiq edir. Qrup həmçinin icarəyə götürülmüş aktivin yaşından asılı olmayaraq əsas aktivin dəyərini həmin aktiv yeni olduqda onun dəyəri əsasında qiymətləndirir və yeni aktivin dəyəri 5,000 ABŞ dollarınadək olduqda əsas aktivləri azdəyərli kimi uçota alır. Qısamüddətli icarələr üzrə icarə ödənişləri və azdəyərli aktivlərin icarələri icarə müddəti ərzində düz-xətt üsulu ilə xərc kimi tanınır.

Yenilənmə opsiyonu ilə müqavilələrin icarə müddətinin müəyyən edilməsində əhəmiyyətli mühakimə

Qrup icarə müddətini icarənin uzadılması hüququnun istifadə ediləcəyi əsaslı şəkildə müəyyən olduqda icarənin uzadılması opsiyonu ilə əhatə olunmuş müddətlər və həmin hüququn istifadə edilməyəcəyi əsaslı şəkildə müəyyən olduqda icarənin ləğv edilməsi opsiyonu ilə əhatə olunmuş müddətlərlə birlikdə ləğv edilməyən icarə müddəti kimi müəyyən edir. Yenilənmə opsiyonunun istifadə edilməsinin əsaslı şəkildə müəyyən olub-olmamasını qiymətləndirərkən Qrup mühakimə tətbiq edir, yəni yenilənmə opsiyonunun istifadə edilməsi üçün iqtisadi stimulyaradan bütün müvafiq amillər nəzərdən keçirilir. Qrupun nəzarətində olan və onun yenilənmə opsiyonundan (məs. biznes strategiyasında dəyişiklik) istifadə etmək (və ya etməmək) qabiliyyətinə təsir göstərən mühüm hadisə və ya şərtlərdə əhəmiyyətli dəyişiklik baş verərsə, Qrup başlanma tarixindən sonra icarə müddətini yenidən qiymətləndirir.

Qrup icarədar qismində

Qrupun aktiv üzrə mülkiyyət hüququna aid olan bütün risk və faydaların əksəriyyətini ötürmədiyi icarələr əməliyyat icarələri kimi təsnif edilir. Əməliyyat təbiətinə görə yaranan icarə gəliri icarə müddəti ərzində düz xətt üsulu ilə uçota alınır və məcmu gəlir haqqında hesabatda gəlirlərə daxil edilir. Əməliyyat icarəsinin razılaşdırılması və tənzimlənməsinə çəkilən ilkin birbaşa xərclər icarəyə götürülən aktivin balans dəyərinə əlavə edilir və icarə gəlirinin tanındığı qaydada icarə müddəti ərzində uçota alınır. Dəyişkən icarə ödənişləri qazanıldığı dövrdə gəlirlər kimi tanınır.

Avans ödənişləri

Avans ödənişləri, qarşı-tərəfin öhdəliklərini yerinə yetirməməsi riski yarananda, hər hansı ehtiyatı çıxmaqla ödənişin ilkin məbləği ilə tanınır və uçota alınır. Uzunmüddətli aktivlər üçün avans ödənişləri, eləcə də bir ildən uzun müddət ərzində təmin ediləcək avans ödənişləri uzunmüddətli avans ödənişləri kimi əks etdirilir.

Borc öhdəlikləri üzrə məsrəflər

Nəzərdə tutulan istifadəyə və satışa hazır olması üçün əhəmiyyətli vaxtın sərf olunmasını tələb edən aktivin satın alınması, tikintisi və ya istehsalına birbaşa aid edilə bilən borclar üzrə məsrəflər müvafiq aktivlərin dəyərinin bir hissəsi kimi kapitallaşdırılır. Bütün digər borclar üzrə məsrəflər yarandığı dövrdə xərclərə silinir. Borclar üzrə məsrəflər Qrupun vəsaitlərin borc götürülməsi ilə əlaqədar çəkdiyi faizlər və digər xərclərdən ibarətdir.

Neft-qaz aktivləri, tamamlanmamış tikinti, istismar xərcləri və digər qeyri-maliyyə aktivlərinin dəyərsizləşməsi

Qrup hər bir maliyyə vəziyyəti haqqında hesabat tarixində aktivin dəyərsizləşmə biləcəyini göstərən hər hansı əlamətin olub-olmadığını qiymətləndirir. Əgər hər hansı əlamət olarsa və ya aktiv üçün dəyərsizləşmə testinin aparılması tələb olunursa, Qrup aktivin bərpa edilə bilən məbləğini hesablayır. Aktivin bərpa edilə bilən məbləği satış məsrəfləri çıxılmaqla aktivin və ya pul vəsaitlərini yaradan vahidin (PVYV) ədalətli dəyəri və onun istifadə dəyərindən daha yüksək olanıdır və hər hansı aktiv digər aktiv və ya aktivlər qrupu tərəfindən yaradılan pul vəsaitlərinin mədaxilindən əhəmiyyətli dərəcədə asılı olmayan pul vəsaitlərinin mədaxilini yaradırsa, həmin aktiv üçün fərdi olaraq müəyyən edilir. Aktivin və ya PVYV-in balans dəyərinin onun bərpa edilə bilən məbləğindən çox olduğu hallarda, aktiv dəyərsizləşmiş hesab edilir və onun dəyəri bərpa edilə bilən məbləğədək azaldılır.

(Xüsusi olaraq qeyd edilmiş hallar istisna olmaqla, məbləğlər min ABŞ dolları ilə təqdim edilir)

2. Mühüm mühasibat uçotu prinsipləri (davamı)

Neft-qaz aktivləri, tamamlanmamış tikinti, istismar xərcləri və digər qeyri-maliyyə aktivlərinin dəyərsizləşməsi (davamı)

Davam edən əməliyyatlar üzrə dəyərsizləşmə zərərləri konsolidasiya edilmiş məcmu gəlir haqqında hesabatda dəyərsizləşən aktivin funksiyasına uyğun olan xərc kateqoriyalarında əks etdirilir.

Mal-material ehtiyatları

Mal-material ehtiyatları maya dəyəri və xalis satış dəyəri arasında ən aşağı olan dəyərdə qeydə alınır. Xam neftin istehsal dəyəri orta çəki metodu ilə müəyyən edilir. Bu dəyər hər bir məhsulu cari yerinə və vəziyyətinə çatdırmaq məqsədilə fəaliyyətin adi gedişində çəkilən bütün xərcləri daxil edir. Xam neftin dəyəri alış dəyəri, tükənmə və köhnəlmə xərcləri və qaimə xərclərindən ibarətdir. Xam neftin xalis satış dəyəri fəaliyyətin adi gedişində ehtimal edilən satış qiymətindən gözlənilən tamamlama və satış xərclərini çıxmaqla müəyyən edilir.

Aktivlərin istismardan çıxarılması üzrə öhdəliklər

ŞD HPBS-nin müddəalarına uyğun olaraq, ŞD HPBS-nin Podratçı Tərəfləri kontrakt sahəsində neft-qaz əməliyyatlarında işlədilən neft-qaz hasilatı aktivlərinin yekun ləğvini maliyyələşdirmək öhdəliyini daşıyırlar. ŞD HPBS-yə uyğun olaraq, ləğv etmə işləri fondunun maksimal məbləği əsaslı məsrəflərin 10% artıq ola bilməz. Qrup aktivlərin istismardan çıxarılması üzrə öhdəliklərinin cəmi məbləğində payını ŞD HPBS-nin şərtlərinə uyğun olaraq ilin sonuna kontrakt sahəsində neft-qaz əməliyyatları zamanı çəkilmiş bütün əsaslı məsrəflərə on faizlik limit tətbiq etməklə qiymətləndirir. Aktivlərin istismardan çıxarılması üzrə öhdəliklərinin cari dəyəri Qrup tərəfindən aktivlər quraşdırıldığı və ya istismara verildiyi zaman öhdəlik kimi qeydə alınır. Öhdəliyin məbləği 31 dekabr 2021-ci il tarixinə öhdəliyə xas olan risklərin təsiri nəzərə alınmaqla düzəliş aparılmış 4.08% (31 dekabr 2020-ci il: 4.10%) risksiz dərəcə ilə diskontlaşdırılmış gələcək aktivlərin istismardan çıxarılması üzrə öhdəliklərin cari dəyərinə bərabərdir. Öhdəliyin məbləğinə bərabər olan məbləğdə müvafiq maddi aktiv yaradılır. Daha sonra isə bu məbləğ təsdiq edilmiş ehtiyatlar əsasında hasilat həcminə müvafiq olaraq köhnəlir və gəlirdən silinir. İstismardan çıxarmanın təxmin edilmiş vaxtında və ya dəyərində dəyişikliklər ehtiyata düzəliş etməklə və neft-qaz hasilatı aktivlərinə müvafiq düzəliş etməklə perspektiv qaydada nəzərə alınır. Ləğv etmə öhdəliyi üzrə diskontlaşdırılmış dəyərə düzəliş maliyyə xərclərinə daxil edilir.

Gürcüstan və Azərbaycan hökumətləri arasında imzalanmış "Ev Sahibi Hökumət Anlaşması"na ("ESHA"-ya) uyğun olaraq, ESHA-ya xitam verildikdən sonra 30 gündən gec olmayaraq SCPC şirkəti, boru kəmərinin istismardan çıxarılması öhdəliklərinin yerinə yetirilməsinə dair həmin Hökumətlərə istismardan çıxarma planını təqdim etməlidir. Aktivin istismardan çıxarılması öhdəliyinin məbləği SCPC şirkətinin səhmdarları tərəfindən kapitallaşdırılır. Qrup SCPC-dəki iştirak payı ilə bağlı müvafiq aktivin istismardan çıxarılması ilə bağlı öhdəliyi tanıyır. Öhdəliyə ekvivalent məbləğdə müvafiq maddi əsas vəsait də yaradılır. Bu məbləğ sonradan amortizasiya edilir və xərcə aid edilir. Öhdəliyin məbləği 31 dekabr 2021-ci il tarixinə 8%-ə bərabər olan, pulun vaxt dəyərinin cari bazar qiymətləndirmələrini və müvafiq hallarda öhdəliyə xas olan riskləri əks etdirən vergidən əvvəlki dərəcə ilə diskont edilmiş gələcək istismardan çıxarılma öhdəliklərinin cari dəyərinə bərabərdir (31 dekabr 2020-ci il: 8%).

Türkiyə hökuməti ilə imzalanmış ESHA-ya uyğun olaraq, Qrup ESHA-nın müddəti başa çatdıqdan sonra (2062) bütün istismardan çıxarma öhdəliklərini yerinə yetirməlidir. Hesabat tarixinə cari öhdəliyi ödəmək üçün Qrupun tanıdığı istismardan çıxarma öhdəliyi tələb olunan xərclərin rəhbərlik tərəfindən ən yaxşı qiymətləndirilməsini təmsil edir. Öhdəliyə ekvivalent məbləğdə müvafiq maddi əsas vəsait də yaradılır. Bu məbləğ sonradan amortizasiya edilir və xərcə aid edilir. Öhdəliyin məbləği 31 dekabr 2021-ci il tarixinə 6.7%-ə bərabər olan, pulun vaxt dəyərinin cari bazar qiymətləndirmələrini və müvafiq hallarda öhdəliyə xas olan riskləri əks etdirən vergidən əvvəlki dərəcə ilə diskont edilmiş gələcək istismardan çıxarılma öhdəliklərinin cari dəyərinə bərabərdir (31 dekabr 2020-ci il: 6%).

(Xüsusi olaraq qeyd edilmiş hallar istisna olmaqla, məbləğlər min ABŞ dolları ilə təqdim edilir)

2. Mühüm mühasibat uçotu prinsipləri (davamı)

Gəlirlərin tanınması

Qrupun gəlirləri Azərbaycanda istehsal edilən və Azərbaycan, Gürcüstan, Türkiyə və Avropadakı müştərilərə satılan təbii qazın və xam neftin satışından əldə edilir. Bundan əlavə Qrup təbii qazın Azərbaycan, Gürcüstan və Türkiyədəki müvafiq çatdırılma məntəqələrinə nəql edilməsindən gəlirlər tanınmışdır. Gəlirlər xidmətlər və ya mallar üzrə nəzarət müştəriyə keçəndə Qrupun həmin xidmətlər və ya mallar üçün almağı gözlədiyi ödənişin məbləği ilə tanınır.

Təbii qazın və xam neftin satışı

Malların satışının ümumiyyətlə yeganə icra öhdəliyi olacağı gözlənilən müştərilərlə müqavilələr üçün Qrup təbii qazın və xam neftin satışından gəlirləri aktiv üzrə nəzarət müştəriyə keçdiyi anda tanımışdır.

Təbii qazın nəql edilməsi

Qrupun təbii qazın nəqli ilə bağlı müştərilərlə bağladığı müqavilələrə müvafiq təbii qazın nəql edilməsi haqqında müqavilələrə əsasən təbii qazın çıxış nöqtələrinə çatdırılması daxildir. Qrup gəlirləri yalnız vəd edilmiş xidməti müştəriyə ötürülməklə müəyyən edilmiş icra öhdəliyini yerinə yetirdiyi zaman tanıyır.

Overlift və anderlift xam neftinin uçotu

Neft-qaz məhsullarının istehsalı üçün Qrup ŞD HPBS çərçivəsində fəaliyyət göstərir. Qrup gəlirləri xam neftin faktiki satış həcmi əsasında tanıyır və məhsulun cari tarixədək faktiki olaraq satılan həcmi və tərəfin cari tarixədək satmaq hüququ olan məhsulun həcmi arasındakı hər hansı fərqlə nəticələnən istehsalda dəyişkənlik ilə bağlı heç bir dəyişikliklər etmir. Faktiki satılmış həcmə uyğunlaşmaq məqsədilə istehsalda dəyişkənliyi nəzərə almaqla satışların maya dəyərində düzəlişlər edilir. Anderlift aktivini və overlift öhdəliyinin ilkin tanınma zamanı ölçülməsi üçün Qrup maya dəyəri metodundan istifadə edir.

Dövlət qrantları

Dövlət qrantları onların Qrup tərəfindən alınacağına və Qrupun bu qrantlarla bağlı bütün şərtləri yerinə yetirəcəyinə əsaslı əminlik olanda uçota alınır. Qrant aktiv maddəsinə aid olanda əlaqəli aktivin ehtimal edilən istifadə müddəti üzrə bərabər məbləğdə gəlir kimi tanınır.

Bazar dərəcəsi aşağı faiz dərəcəsi ilə dövlət (və ya dövlətə məxsus müəssisə) üçün buraxılan istiqrazdan əldə edilən fayda dövlət qrantı kimi uçota alınır. Belə fayda buraxılmış istiqrazın ilkin ədalətli dəyəri ilə alınmış daxilolmalar arasındakı fərq kimi ölçülür.

Mənfəət vergisi

Konsolidasiya edilmiş hazırkı maliyyə hesabatlarında mənfəət vergisi hesabat tarixinə qüvvədə olan və ya qüvvəyə minmiş müvafiq qanunvericiliyə uyğun olaraq hesablanmışdır. Mənfəət vergisi xərci cari və təxirə salınmış mənfəət vergisindən ibarətdir və bu və ya digər dövrdə vergi təsiri digər məcmu gəlirlərdə və ya bilavasitə kapitalda uçota alınan əməliyyatlar istisna olmaqla, il üzrə mənfəət və ya zərər kimi əks etdirilir.

Qrup SCPC şirkətinin vergi öhdəliklərində (xüsusilə Azərbaycanda mənfəət vergisi, Gürcüstanda mənfəət vergisi və Gürcüstanda minimal vergi öhdəlikləri) 6.67% payının maliyyələşdirilməsinə görə məsuliyyət daşıyır.

ŞD HPBS-nin müddəalarına uyğun olaraq, Podratçı Tərəflər mənfəət vergisinin ödənilməsinə görə məsuliyyət daşıyır. Lakin ŞD HPBS-nə uyğun olaraq, Azərbaycan Respublikasının müvafiq dövlət müəssisəsi xam neftin və təbii qazın satışları üzrə daxilolmalardan hər bir podratçı tərəfin mənfəət vergisinin ödənilməsinə görə məsuliyyət daşıyır. Müvafiq olaraq, Qrup mənfəət vergisini və əlaqəli gəlirləri konsolidasiya edilmiş məcmu gəlir haqqında hesabatda tanıyır.

Təxirə salınmış mənfəət vergisi öhdəlik metodundan istifadə etməklə, aktiv və öhdəliklərin vergi bazası və konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarında onların balans dəyəri arasında yaranan müvəqqəti fərqlər üçün tam hesablanır.

(Xüsusi olaraq qeyd edilmiş hallar istisna olmaqla, məbləğlər min ABŞ dolları ilə təqdim edilir)

2. Mühüm mühasibat uçotu prinsipləri (davamı)

Mənfəət vergisi (davamı)

Təxirə salınmış mənfəət vergisi, qüvvədə olan və ya hesabat tarixinə qüvvəyə minmiş vergi dərəcələrinə (və qanunvericiliyə) əsasən hesablanır və müvafiq təxirə salınmış vergi aktivinin realizasiya ediləcəyi və ya təxirə salınmış vergi öhdəliyinin yerinə yetiriləcəyi halda tətbiq edilməsi gözlənilir. 31 dekabr 2021-ci və 2020-ci il tarixlərində başa çatan il üzrə Şirkətin korporativ mənfəət vergisi dərəcəsi 20 faiz olmuşdur.

Təxirə salınmış vergi aktiv və öhdəliklərinin əvəzləşdirilməsi cari vergi aktivləri və cari vergi öhdəliklərinin əvəzləşdirilməsi üçün qanunvericiliklə müəyyən edilmiş hüquq olduqda, eləcə də qalıqları xalis şəkildə əvəzləşdirmək niyyəti mövcud olduğu halda təxirə salınmış vergi aktiv və öhdəlikləri eyni vergi orqanı tərəfindən vergiyə cəlb edilən müəssisə və ya vergiyə cəlb edilən ayrı-ayrı müəssisələrə tətbiq edilmiş vergilərə aid olduqda həyata keçirilə bilər. Təxirə salınmış vergi aktivləri müvəqqəti fərqlərin istifadə oluna bilməsi üçün vergiyə cəlb edilən mənfəətin əldə edilməsi ehtimalının mövcud olacağı zaman hesablanır.

Təxirə salınmış vergi öhdəliyi, Qrupun müvəqqəti fərqlərin bərpası dövrünə nəzarət etməsi və müvəqqəti fərqlərin yaxın gələcəkdə bərpa edilməməsi ehtimal olunan hallar istisna olmaqla, törəmə və asılı müəssisələrə investisiyaların qoyulmasından yaranan müvəqqəti fərqlər üçün hesablanır.

Təxirə salınmış vergi aktivləri çıxılmaq üzrə olan bütün müvəqqəti fərqlər, istifadə edilməmiş vergi kreditləri və istifadə edilməmiş vergi zərərləri üzrə tanınır. Təxirə salınmış vergi aktivləri, çıxılan müvəqqəti fərqlər, istifadə edilməmiş vergi kreditləri və istifadə edilməmiş vergi zərərlərinin əvəzinə vergiyə cəlb olunan mənfəətin mövcud olacağı ehtimalı olduqda tanınır. Aşağıdakı hallar istisnadır:

- ▶ Çıxılan müvəqqəti fərqə aid olan təxirə salınmış vergi aktivləri müəssisələrin birləşməsi olmayan əməliyyatda aktivin və ya öhdəliyin ilkin tanınmasından yarandığı və əməliyyat zamanı mühasibat mənfəəti və vergi tutulan mənfəət və ya zərəre təsir etmədiyi hal;
- ▶ Törəmə müəssisələr, asılı müəssisələr və birgə razılaşmalardakı iştirak payları ilə əlaqədar çıxılan müvəqqəti fərqlər ilə bağlı – təxirə salınmış vergi aktivləri yalnız müvəqqəti fərqlərin yaxın gələcəkdə bərpa olacağı ehtimalı və müvəqqəti fərqlərin istifadəsinin mümkün olduğu vergiyə cəlb olunan mənfəətin mövcud olduğu halda tanınır.

Təxirə salınmış mənfəət vergisi, aktivlərin istismardan çıxarılması ilə bağlı öhdəliklər üçün ehtiyatın, eləcə də əsas vəsaitlərin ilkin dəyəri üzrə müvafiq düzəlişlərin uçota alınması və sonrakı dövrdə qiymətləndirilməsindən yaranan müvəqqəti fərqlər üçün tam şəkildə hesablanır. İstifadə hüququ olan aktivlər və icarə öhdəlikləri üçün eyni yanaşma istifadə edilir.

TANAP A.Ş.-nin əməliyyat vergisi

Türkiyə Respublikası ilə TANAP A.Ş. arasında imzalanmış sazişə uyğun olaraq müəyyən edilmişdir ki, TANAP A.Ş.-nin korporativ mənfəət vergisi yalnız boru kəməri istifadəyə verildikdən sonra boru kəməri ilə ötürülən təbii qazın həcminə əsaslanacaq. 7 aprel 2017-ci il tarixində alınmış vergilərin ödənilməsinə dair göstərişə uyğun olaraq TANAP A.Ş.-dən korporativ vergi tutulmur. TANAP A.Ş. giriş məntəqəsində ölçülmüş qazın hər min kub metri üzrə 6.31 ABŞ dolları məbləğində (2020-ci il: qazın hər min kub metri üzrə 6.19 ABŞ dolları) vergi ödəməlidir.

Seqmentlər üzrə məlumat

Əməliyyat seqmentləri haqqında məlumat Qrupun əsas qərarları qəbul edən şəxsinə təqdim edilən daxili hesabatlara uyğun şəkildə təqdim edilir. Gəlirləri, aktivlərinin nəticələri bütün seqmentlərin on faizindən az olmayan seqmentlər ayrıca təqdim edilir.

İşçilərə ödənişlər

Əmək haqları, Azərbaycan Respublikası Dövlət Sosial Müdafiə Fonduna ödənişlər, məzuniyyət və bülletenlər üzrə illik ödənişlər, mükafatlar və pul şəklində olmayan imtiyazlar (məs. səhiyyə xidmətləri və uşaq bağçaları) Qrupun işçiləri tərəfindən müvafiq xidmətlərin göstərildiyi ildə hesablanır.

(Xüsusi olaraq qeyd edilmiş hallar istisna olmaqla, məbləğlər min ABŞ dolları ilə təqdim edilir)

2. Mühüm mühasibat uçotu prinsipləri (davamı)

Əlaqəli tərəflərlə əməliyyatlar

Hazırkı maliyyə hesabatlarında əlaqəli tərəflər dedikdə, tərəflərdən birinin digər tərəfə nəzarət etmək və ya digər tərəfin maliyyə və əməliyyat qərarlarının çıxarılmasına mühüm təsir göstərmək imkanına malik olması nəzərdə tutulur. Hər bir mümkün əlaqəli tərəf münasibətləri nəzərdən keçirilərkən münasibətlərin yalnız hüquqi formasına deyil, mahiyyətinə də diqqət yetirilir.

Əlaqəli tərəflər öz aralarında əlaqəli olmayan tərəflərin apara bilmədiyi əməliyyatları həyata keçirə bilər. Bununla yanaşı, əlaqəli tərəflər arasında aparılan əməliyyatların şərtləri, müddətləri və məbləğləri əlaqəli olmayan tərəflər arasında aparılan əməliyyatlarla eyni olmaya bilər. Əlaqəli tərəflərlə əməliyyatların xüsusiyyətindən irəli gələrək, onların kommersiya cəhətdən müstəqil əməliyyatlar kimi hesab edilməsi gözlənilə bilər.

Şərti öhdəliklər

Şərti öhdəliyin yerinə yetirilməsi üçün vəsaitlərin xərclənməsinin tələb edilməsi və etibarlı qiymətləndirmə aparmaq imkanının olması ehtimal edilməyəndə, konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarında şərti öhdəliklər tanınmır. Şərti aktiv konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarında tanınmır, lakin, iqtisadi səmərələrin əldə edilməsi ehtimalı mövcud olanda açıqlanır.

3. Əhəmiyyətli uçot mühakimələri, təxminləri və fərziyyələri

Qrupun konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarının hazırlanması rəhbərlikdən mühakimələrin, təxminlərin və fərziyyələrin işlədilməsini tələb edir, bunlar isə hesabatda daxil edilən aktiv və öhdəliklərin, gəlir və xərclərin məbləğlərinə və hesabat dövrünün sonunda təəhhüdlərin, zəmanətlərin və şərti öhdəliklərin açıqlamalarına öz təsirini göstərir. Bu fərziyyələrlə və təxminlərlə bağlı qeyri-müəyyənlik gələcək dövrlərdə təsirə məruz qalmış aktiv və ya öhdəliyin balans dəyərində əhəmiyyətli düzəlişin edilməsini tələb edən nəticələrə gətirib çıxara bilər.

Rəhbərlik müntəzəm olaraq, gəlirlərin tanınması və şərti aktiv və öhdəliklərə aid olan təxminlər də daxil olmaqla, öz təxminlərini qiymətləndirir. Rəhbərlik öz təxminlərini mövcud şəraitdə müxtəlif xüsusi bazar fərziyyələri ilə əsaslandırır və bununla aktivlərin digər mənbələrdən əldə edilə bilməyən balans dəyərləri haqqında ehtimallara əsas yaradır. Müxtəlif ehtimal və ya şərtlərdən asılı olaraq, faktiki nəticələr bu təxminlərdən əhəmiyyətli dərəcədə fərqlənə bilər.

Növbəti maliyyə ilində aktiv və öhdəliklərin balans məbləğlərində ciddi düzəlişlərin aparılması riskinə səbəb olan, maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatın tarixinə olan gələcəyə və qiymətləndirmə qeyri-müəyyənliklərinin digər əsas mənbələrinə dair əsas fərziyyələr aşağıda müzakirə edilir.

Ehtiyatların qiymətləndirilməsi

Hesabatda göstərilən təsdiq edilmiş və mümkün ehtiyatların çıxarıla bilən həcmi qiymətləndirildiyi zaman gələcək pul hərəkətləri üçün əmtəə qiymətləri, məzənnə dərəcələri, diskont dərəcələri və istehsal və nəqliyə xərcləri ilə bağlı subyektiv fərziyyələr nəzərə alınır. Bundan əlavə, rezervuarların həcmi, forması, dərinliyi və kəmiyyətini və onların gözlənilən istismarını qiymətləndirmək məqsədilə mürəkkəb geoloji və geofiziki modellərin şərhini də tələb olunur. Ehtiyatların qiymətləndirilməsi üçün istifadə edilən iqtisadi, coğrafi və texniki amillər vaxtaşırı olaraq dəyişə bilər, hesabat verilmiş ehtiyatlarda dəyişikliklər gözlənilən gələcək pul vəsaitləri hərəkətlərində dəyişikliklərə görə aktivlərin istismardan çıxarılması ilə bağlı öhdəliklərinə təsir göstərə bilər. Ehtiyatlar məcmu gəlir haqqında hesabatda köhnəlmə, tükənmə və amortizasiya xərcləri məbləğinin ayrılmaz hissəsidir.

Təbii qaz və kondensat ehtiyatları Dövlətlə podratçı tərəflər arasında hasilatın bölünməsi normasında dəyişikliyə görə qiymətin dəyişməsinə asılıdır. Təbii qazın qiymətləri xam neftin qiymətləri və digər giriş məlumatlarından asılı olaraq sabit və ya dəyişkən olan uzunmüddətli satış müqavilələrinə əsasən hesablanır.

Qiymətləndirilmiş kommersiya ehtiyatlarının səviyyəsi, həmçinin, Qrupun işlənmə və hasilat aktivlərinin balans dəyərinin dəyərsizləşməsinin müəyyən edilməsində mühüm amildir. Beynəlxalq səviyyədə tanınmış müstəqil ehtiyat mühəndislərinin ən son proqnozları 31 dekabr 2021-ci il tarixində edilmişdir.

(Xüsusi olaraq qeyd edilmiş hallar istisna olmaqla, məbləğlər min ABŞ dolları ilə təqdim edilir)

3. Əhəmiyyətli uçot mühakimələri, təxminləri və fərziyyələri (davamı)

GKZ-nin ölçülməsi

Qrup bütün alətlər üçün defolt ehtimalını xarici reyting üzrə miqrasiya matrisləri əsasında ehtimal edir. Defolt ehtimalı üzrə qiymətləndirmələr dövr ərzində və müəyyən vaxta qədər kalibrasiya edilmiş və proqnoz məlumatları nəzərə alınaraq düzəlişlər edilmişdir. Proqnoz məlumatlarının inteqrasiyası defolt ehtimalının cari vəziyyəti əks etdirmək üçün hesablanan proqnoz əmsalı ilə kalibrasiyası vasitəsilə aparılır.

Keçmiş dövrlər üzrə müşahidə edilən defolt dərəcələri, proqnoz şəraitləri və GKZ arasında əlaqənin qiymətləndirilməsi əhəmiyyətli qiymətləndirmə təşkil edir. GKZ məbləği şəraitlərin dəyişməsinə və iqtisadi proqnoza həssasdır. Qrupun əvvəlki dövrlər üzrə kredit zərəri təcrübəsi və iqtisadi şəraitə dair proqnozları da müştərinin gələcək faktiki defoltonun göstəricisi ola bilməz.

İcarələr – artan faiz dərəcəsinin qiymətləndirilməsi

Qrup icarədə nəzərdə tutulan faiz dərəcəsinə dərhal müəyyən edə bilmir və bu səbəbdən icarə öhdəliklərinin ölçülməsi üçün artan faiz dərəcəsinə ("AFD") istifadə edir. AFD Qrupun oxşar şərt və oxşar girovla oxşar iqtisadi mühitdə istifadə hüququ olan aktivə oxşar dəyərli aktivin əldə edilməsi üçün tələb olunan vəsaitlərin borca alınması üçün ödəməli olduğu faiz dərəcəsidir. Beləliklə, AFD Qrupun nəyi "ödəməli olduğunu" əks etdirir, bu isə heç bir müşahidə edilən dərəcələr olmadıqda qiymətləndirilmənin aparılmasını tələb edir.

Aktivlərin istismardan çıxarılması üzrə öhdəliklər

Qeyd 2-də göstəriləni kimi, ŞD HPBS-nin müddəalarına uyğun olaraq, Qrup ŞD yatağının neft-qaz ehtiyatlarının yetmiş faizi (70%) hasil edildikdə ləğv etmə fonduna vəsaitlər ayırmalı olacaqdır. Aktivlərin istismardan çıxarılması üzrə öhdəliklər belə öhdəliklərə xas olan risklərə uyğunlaşdırılmış risksiz dərəcə ilə diskontlaşdırılmış, hazırda işlənilən aktivlərlə bağlı gözlənilən ayırmaların məbləğində əks etdirilir. Bu qiymətləndirmə Qrupdan gözlənilən gələcək pul vəsaitləri hərəkətlərinin vaxtını proqnozlaşdırmağı və Qrupun öhdəliklərinə xas olan risksiz dərəcəyə düzəliş etməyi tələb edir və beləliklə də, qeyri-müəyyənliyə məruz qalır. Aktivlərin istismardan çıxarılması üzrə öhdəliklərin qiymətləndirilməsi ləğv etmə fonduna ayırmaların 2027-ci ildə başlaması fərziyyəsinə əsaslanır (Qeyd 15). Hesablamada istifadə edilmiş ehtimal edilən diskont dərəcəsi rəhbərliyin ehtimal etdiyi dərəcədən 1% çox / az olsa, ehtiyatın balans dəyəri, müvafiq olaraq, 13,682 ABŞ dolları az / 15,264 ABŞ dolları çox olardı.

Neft-qaz aktivlərinin əvəzinin ödənilə bilməsi

Hər hesabat dövründə Qrup dəyərsizləşmə əlamətinin mövcudluğu baxımından hər bir PVYV-ni yoxlayır. Dəyərsizləşmə əlaməti mövcuddursa, bərpa edilə bilən məbləğin rəsmi qiymətləndirilməsi aparılır. Bərpa edilə bilən məbləğ – satış xərclərini çıxmaqla ədalətli dəyər və ya istifadə dəyərinin daha yüksək olanıdır. Bu qiymətləndirmələr uzunmüddətli neft qiymətləri, diskont dərəcələri, əməliyyat xərcləri, gələcək kapital tələbləri, istismardan çıxarma xərcləri, ehtiyatlar və əməliyyat nəticələri (buna hasilat və satış həcmləri daxildir) kimi qiymətləndirmə və fərziyyələrin istifadə edilməsini tələb edir. Bu qiymətləndirmə və fərziyyələr risk və qeyri-müəyyənliklərə məruz qalır. Beləliklə də, şəraitlərin dəyişməsinin bu təxminlərə təsir göstərməsi ehtimalı var, bu isə aktivlərin və/və ya PVYV-lərin bərpa edilə bilən dəyərinə təsir göstərə bilər.

Aşağıda təsvir edilən dəyərsizləşmə testinin aparılmasında istifadə edilən bərpa edilə bilən məbləğ istifadə dəyəridir. İstifadə dəyərinin dəyərləndirilməsi zamanı pul vəsaitlərinin ehtimal edilən gələcək hərəkəti pul vəsaitlərinin və aktivlər üçün səciyyəvi risklərin dəyərləndirilməsi zamanı cari bazar dəyərləndirmələrini əks etdirən vergidən əvvəlki diskont dərəcəsinə istifadə edilməklə onların cari dəyərinə diskont edilir. 31 dekabr 2021-ci il tarixini Qrupun vergidən sonra diskont dərəcəsi 6.55% olmuşdur (2020-ci il: 8.12%). Qrup istifadə dəyərini adətən rəhbərlik tərəfindən təsdiq edilmiş maliyyə büdcələrindən diskont edilmiş pul vəsaitlərinin hərəkəti modelindən istifadə etməklə təxmin edir. 31 dekabr 2021-ci il tarixinə Qrup dəyərsizləşmə amillərinin təhlili aparmış və dəyərsizləşmə riskini müəyyən etməmişdir.

Şərti öhdəliklər

Öz xüsusiyyətinə görə şərti öhdəliklər yalnız bir və ya bir neçə gələcək hadisə baş verəndə yerinə yetirilməlidir. Şərti öhdəliklərin qiymətləndirilməsi gələcək hadisələrin nəticələri ilə bağlı əhəmiyyətli fərziyyələrin və mühakimənin tətbiqi ilə səciyyələnir.

(Xüsusi olaraq qeyd edilmiş hallar istisna olmaqla, məbləğlər min ABŞ dolları ilə təqdim edilir)

4. Yeni və düzəliş edilmiş standart və şərhlər

4.1 Qrupun mühasibat uçotu siyasətlərində dəyişiklik

Qrup 1 yanvar 2021-ci il tarixində və ya bu tarixdən sonra başlayan illik dövrlər üçün qüvvəyə minən standartlara müəyyən düzəlişləri ilk dəfə tətbiq etmişdir. Həmçinin Qrup 16 sayılı "KOVİD 19 ilə bağlı icarə güzəştləri" adlı MHBS-nə düzəlişləri erkən tətbiq etmişdir. Digər buraxılmış, lakin hələ qüvvəyə minməmiş hər hansı standart, şərh və ya düzəlişləri erkən tətbiq edilməmişdir. Hər bir düzəlişin xarakteri və təsiri aşağıda təsvir edilir:

9 sayılı MHBS, 39 sayılı MUBS, 7 sayılı MHBS, 4 sayılı MHBS və 16 sayılı MHBS-yə düzəlişlər - Faiz dərəcəsi etalonu islahatı: Mərhələ 2

Düzəlişlər, Banklararası təklif olunan faiz həddi ("IBOR") alternativ risksiz faiz dərəcəsi ("RFR") ilə əvəz olunduqda maliyyə hesabatlarına göstərilən təsire aid müvəqqəti güzəştlər təqdim edir.

Düzəlişlərə aşağıdakı praktiki məqsədəuyğun vasitələr daxildir:

- ▶ Müqavilə üzrə dəyişikliklərin və ya birbaşa islahatla tələb edilən pul vəsaitlərinin hərəkətinə dəyişikliklərin bazar faiz dərəcəsinə dəyişikliyə bərabər dəyişkən faiz dərəcəsinə dəyişiklik kimi uçota alınmasını tələb edən praktiki məqsədəuyğun vasitə;
- ▶ Hedcinq münasibətləri dayandırılmadan təyinatlara hedc etmək və sənədləri hedc etmək üçün IBOR islahatı ilə tələb olunan dəyişikliklərə icazə verilir;
- ▶ RFR aləti risk komponentinin hedcinqi kimi təyin olunduqda müəssisələrə ayrıca müəyyən olunan tələblərin qarşılınmasına müvəqqəti güzəşt olunur.

Düzəlişlər Qrupun konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarına təsir göstərməmişdir. Qrup praktiki məqsədəuyğun vasitələri onlar qüvvəyə minərsə istifadə etmək niyyətindədir. Qrup Faiz dərəcəsi etalonu islahatının inkişafını izləməkdədir və islahatın Qrupun hedcinq münasibətləri və borc öhdəliklərinə təsirini qiymətləndirməyə davam edir. Qrup borc verənlərlə müzakirələr aparır.

16 sayılı MHBS-yə düzəlişlər "COVID-19 ilə bağlı icarə güzəştləri"

28 may 2020-ci il tarixində BMUSŞ, 16 sayılı "İcarələr" adlı MHBS-yə "COVID-19 ilə bağlı icarə güzəştləri" adlı düzəliş qəbul etmişdir. Bu düzəlişə görə, icarəçilər COVID-19 pandemiyasının birbaşa nəticəsi olaraq yaranan icarə güzəştlərinin uçotuna dair MHBS 16 göstərişinin tətbiq edilməsi tələbindən azad edilir. Praktiki məqsədəuyğun vasitə olaraq, icarəçi, icarədar tərəfindən COVID-19 ilə əlaqəli icarə güzəştinin icarəyə düzəliş olub olmadığını qiymətləndirməyi seçə bilər. Bu yolu seçmiş icarəçi, COVID-19 ilə əlaqəli icarə güzəştinə irəli gələn icarə ödənişlərindəki hər hansı dəyişikliyi, 16 sayılı MHBS əsasında icarə dəyişikliyi olmayan dəyişikliklərlə eyni qaydada uçota alır. Düzəlişin 30 iyun 2021-ci il tarixinədək tətbiq edilməsi nəzərdə tutulmuşdur, lakin COVID-19 pandemiyasının təsirlərinin davam etməsinə görə 31 mart 2021-ci il tarixində BMUSK praktiki məqsədəuyğun vasitənin tətbiqi müddətini 30 iyun 2022-ci il tarixinədək uzatmışdır. Düzəliş 1 aprel 2021-ci il və ya bu tarixdən sonra başlayan illik hesabat dövrlərinə tətbiq edilir. Qrup bu dəyişikliyi bu konsolidasiya olunmuş maliyyə hesabatlarında erkən qəbul etmişdir. Buna baxmayaraq, Qrup COVID-19 ilə bağlı icarə güzəştlərini qəbul etməyib, buna görə də bu düzəlişlər Qrupun konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarına təsir göstərməmişdir.

(Xüsusi olaraq qeyd edilmiş hallar istisna olmaqla, məbləğlər min ABŞ dolları ilə təqdim edilir)

4. Yeni və düzəliş edilmiş standart və şərtlər (davamı)

4.2 Buraxılmış, lakin hələ qüvvəyə minməmiş standartlar (davamı)

17 sayılı MHBS “Sığorta müqavilələri”

2017-ci ilin may ayında BMUSŞ 4 sayılı “Sığorta müqavilələri” adlı MHBS-ni (4 sayılı MHBS) əvəz edən və tanınma və ölçmə, təqdimat və açıqlanma kimi məsələləri əhatə edən sığorta müqavilələri üzrə ətraflı yeni mühasibat uçotu standartı olan 17 sayılı “Sığorta müqavilələri” adlı MHBS-ni (17 sayılı MHBS) dərc etdi. Qüvvəyə mindikdən sonra 17 sayılı MHBS 2005-ci ildə buraxılmış 4 sayılı “Sığorta müqavilələri” adlı MHBS-ni (4 sayılı MHBS) əvəz edəcək. 17 sayılı MHBS bütün növ sığorta müqavilələrinə (yəni, həyat, qeyri-həyat, birbaşa və təkrar sığorta), onları verən müəssisələrin növündən asılı olmayaraq, eləcə də ixtiyari iştirak xüsusiyyətləri olan müəyyən zamanətlərə və maliyyə alətlərinə tətbiq edilir.

17 sayılı MHBS 1 yanvar 2023-cü il tarixində və ya bu tarixdən sonra başlayan hesabat dövrləri üçün qüvvədədir, müqayisəli rəqəmlər tələb olunur. Müəssisə, 17 sayılı MHBS-ni ilk dəfə tətbiq etdiyi tarixdə və ya bu tarixdən əvvəl 9 sayılı MHBS-ni və 15 sayılı MHBS-ni tətbiq etdiyi təqdirdə, erkən tətbiq etməyə icazə verilir. Qrupun sığorta müqavilələri olmadığından bu standart Qrupa tətbiq edilmir.

1 sayılı MUBS-a düzəlişlər – Öhdəliklərin cari və uzunmüddətli kimi təsnifləşdirilməsi

2020-ci ilin yanvar ayında öhdəliklərin cari və uzunmüddətli kimi təsnifləşdirilməsi üzrə tələbləri müəyyən etmək üçün BMUSŞ, 1 sayılı MUBS-un 69-76 bəndlərinə düzəlişlər dərc etmişdir. Düzəlişlər aşağıdakı məsələlərə aydınlıq gətirir:

- ▶ Hesablaşmanı təxirə salmaq hüququ nəyi nəzərdə tutur;
- ▶ Təxirə salmaq hüququ hesabat dövrünün sonunda mövcud olmalıdır;
- ▶ Təsnifləşdirməyə müəssisənin təxirə salmaq hüququndan istifadə etmə ehtimalı təsir etmir;
- ▶ Yalnız çevrilən öhdəlikdəki əlaqədar törəmə aləti özü-özlüyündə kapital aləti olarsa, öhdəliyin şərtləri təsnifləşdirməyə təsir göstərməyəcək.

Bu düzəlişlər 1 yanvar 2023-cü il tarixində və ya bu tarixdən sonra başlayan illik hesabat dövrləri üçün qüvvəyə minir və retrospektiv qaydada tətbiq edilməlidir. Hal-hazırda Qrup düzəlişlərin cari təcrübəyə göstərəcəyi təsirləri və mövcud kredit müqavilələrinin yenidən razılaşdırma tələb edib-etməməsini qiymətləndirir.

Konseptual əsaslara istinad – 3 sayılı MHBS-yə düzəlişlər

2020-ci ilin may ayında BMUSŞ, “Müəssisələrin Birləşməsi” adlı 3 sayılı MHBS-yə “Konseptual Əsaslara İstinad” adlı düzəliş qəbul etmişdir. Düzəlişlər 1989-cu ildə buraxılmış “Maliyyə Hesabatlarının Hazırlanması və Təqdim olunması Prinsipləri”nə istinadı, tələbləri əhəmiyyətli dərəcədə dəyişdirmədən, 2018-ci ilin mart ayında buraxılmış “Maliyyə Hesabatlarının Konseptual Əsasları”na istinadla əvəz etmək məqsədini daşıyır. Bundan əlavə, Şura, 37 sayılı MHBS və ya 21 sayılı BMHŞK “Tutumlar” əhatə dairəsində olan öhdəliklər və potensial öhdəliklər üçün (bunlar ayrı-ayrılıqda yerinə yetirilərsə) yaranan potensial ‘gün 2’ gəlir və ya zərərləri ilə bağlı problemdən qaçınmaq üçün 3 sayılı MHBS-nin tanıma prinsipinə istisna əlavə etmişdir. Eyni zamanda, Şura, “Maliyyə Hesabatlarının Hazırlanması və Təqdim Olunması Prinsipləri”nə istinadın əvəz edilməsindən təsirlənməyəcək potensial aktivlərə dair 3 sayılı MHBS-dəki mövcud göstərişi aydınlaşdırmağa qərar vermişdir. Düzəlişlər 1 yanvar 2022-ci il tarixində və ya bu tarixdən sonra başlayan illik hesabat dövrləri üçün qüvvəyə minir və gələcək dövrlərə tətbiq olunur. Bu düzəlişlərin Qrupun konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarına təsir göstərməsi gözlənilmir.

(Xüsusi olaraq qeyd edilmiş hallar istisna olmaqla, məbləğlər min ABŞ dolları ilə təqdim edilir)

4. Yeni və düzəliş edilmiş standart və şərtlər (davamı)

4.2 Buraxılmış, lakin hələ qüvvəyə minməmiş standartlar (davamı)

Əsas vəsaitlər: Nəzərdə tutulan istifadədən daxilolmalar – 16 sayılı MUBS-a düzəlişlər

2020-ci ilin may ayında BMUSŞ, 16 sayılı MHBS-yə “Əsas vəsaitlər: Nəzərdə tutulan istifadədən əvvəl daxilolmalar” düzəlişini qəbul etmişdir. Bu düzəlişə görə müəssisələrə, əsas vəsaitlər obyektinin maya dəyərindən, həmin aktivi rəhbərlik tərəfindən nəzərdə tutulmuş qaydada fəaliyyət göstərə bilməsi üçün zəruri olan yerə və vəziyyətə gətirilərkən istehsal olunan maddələrin satışından əldə olunan daxilolmaların çıxılmasını qadağan edilir. Bunun əvəzinə, müəssisə bu cür maddələrin satışından daxilolmaları və bu maddələrin istehsal xərclərini mənfəət və zərərdə tanıyır.

Düzəliş 1 yanvar 2022-ci il tarixində və ya bu tarixdən sonra başlayan illik hesabat dövrləri üçün qüvvəyə minir və müəssisənin düzəlişi ilk dəfə tətbiq etdiyi zaman təqdim olunan ən erkən dövrün başlanğıcında və ya daha sonra istifadəyə verilmiş əsas vəsaitlər üçün retrospektiv şəkildə tətbiq edilməlidir. Düzəlişlərin Qrupa əhəmiyyətli təsir göstərməsi gözlənilmir.

Yüklü müqavilələr – Müqavilənin yerinə yetirilməsi xərcləri – 37 sayılı MHBS-yə düzəlişlər

2020-ci ilin may ayında BMUSŞ, 37 sayılı MUBS-a müqavilənin yüklü və ya zərərli olduğunu qiymətləndirərək müəssisənin hansı xərcləri daxil etməli olduğunu müəyyənləşdirən düzəlişlər etmişdir. Düzəlişlər “birbaşa əlaqəli xərclər yanaşması”nı tətbiq edir. Mal və ya xidməti təmin etmək üçün birbaşa müqaviləyə aid olan məsrəflərə həm əlavə xərclər, həm də müqavilə fəaliyyətləri ilə birbaşa əlaqəli xərclərin bölüşdürülməsi daxildir. Ümumi və inzibati xərclər birbaşa müqaviləyə aid deyil və müqavilə əsasında qarşı tərəflə dəqiq şəkildə ödənilməli olmadığı hallarda istisna edilir.

Düzəlişlər 1 yanvar 2022-ci il tarixində və ya bu tarixdən sonra başlayan illik hesabat dövrləri üçün qüvvəyə minir. Qrup düzəlişləri ilk dəfə tətbiq etdiyi illik hesabat dövrünün əvvəlində bütün öhdəliklərini yerinə yetirmədiyi müqavilələrə tətbiq edəcəkdir.

10 sayılı MHBS-yə və 28 sayılı MUBS-a düzəlişlər: “Investor və onun asılı və ya birgə müəssisəsi arasında satışlar və ya aktivlərin yatırılması”

2015-ci ilin dekabr ayında, BMUSŞ düzəlişlərin qüvvəyə minmə tarixini onun kapital metodu üzrə tədqiqat layihəsindən irəli gələn hər hansı düzəlişləri tamamlamasınadək təxirə salmaq qərarına gəlmişdir. Bu düzəlişlərin erkən tətbiqinə hələ də icazə verilir. Bu düzəlişlər asılı və ya birgə müəssisəyə yatırılan törəmə müəssisə və ya onun üzərində nəzarətin itirilməsi ilə bağlı 10 sayılı Konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatları adlı MHBS-nin və 28 sayılı Asılı müəssisələrə investisiyalar adlı MUBS-un tələbləri arasındakı uyğunsuzluğa aiddir. Düzəlişlər müəyyən edir ki, tam gəlir və ya zərər asılı və ya birgə müəssisəyə köçürmə 3 sayılı MHBS-də müəyyən edilmiş biznesi əhatə etdikdə tanınır. Biznes təşkil etməyən aktivlərin satışı və ya yatırılmasından irəli gələn gəlir və ya zərər yalnız əlaqəsi olmayan investorların həmin asılı və ya birgə müəssisədəki payları çərçivəsində tanınır. Düzəlişlər perspektiv şəkildə tətbiq edilməlidir. Erkən tətbiqə icazə verilir və o açıqlanmalıdır. Qrup bu düzəlişlərin onun konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarına əhəmiyyətli təsir göstərməsini gözləmir.

9 sayılı MHBS “Maliyyə Alətləri – Maliyyə öhdəliklərinin uçotdan çıxarılması üçün “10 faiz” testində haqlar

MHBS-lərin illik təkmiləşdirmələri prosesi çərçivəsində 2018-2020-ci illər üçün BMUSŞ 9 sayılı MHBS-yə düzəliş etmişdir. Düzəliş müəssisənin yeni və ya dəyişdirilmiş maliyyə öhdəliyinin şərtlərinin ilkin maliyyə öhdəliyinin şərtlərindən əhəmiyyətli dərəcədə fərqli olub-olmadığını qiymətləndirərək daxil etdiyi haqları aydınlaşdırır. Bu haqlara yalnız borcalan və ya borcverən tərəfindən ödənilən və ya alınan haqlar, o cümlədən borcalanın və ya borcverənin digər tərəflərin adından ödədiyi və ya aldığı haqlar daxildir. Müəssisə bu düzəlişi, müəssisənin düzəlişi ilk dəfə tətbiq etdiyi illik hesabat dövrünün əvvəlində və ya daha sonra dəyişdirilmiş və ya əvəz edilmiş maliyyə öhdəliklərinə tətbiq edir.

(Xüsusi olaraq qeyd edilmiş hallar istisna olmaqla, məbləğlər min ABŞ dolları ilə təqdim edilir)

4. Yeni və düzəliş edilmiş standart və şərtlər (davamı)

4.2 Buraxılmış, lakin hələ qüvvəyə minməmiş standartlar (davamı)

9 sayılı MHBS “Maliyyə Alətləri – Maliyyə öhdəliklərinin uçotdan çıxarılması üçün “10 faiz” testində haqlar (davamı)

Düzəliş, 1 yanvar 2022-ci il tarixində və ya bu tarixdən sonra başlayan illik hesabat dövrləri üçün qüvvəyə minir. Şirkət, dəyişiklikləri müəssisənin ilk dəfə tətbiq etdiyi illik hesabat dövrünün əvvəlində və ya sonra dəyişdirilən və ya dəyişdirilən maliyyə öhdəliklərinə tətbiq edəcəkdir. Düzəlişin Qrupa əhəmiyyətli təsiri gözlənilmir.

12 sayılı MUBS-a düzəlişlər “Mənfəət vergiləri: Vahid əməliyyatdan əmələ gələn aktiv və öhdəliklərlə bağlı təxirə salınmış vergi”

BMUSS 12 sayılı “Mənfəət Vergiləri” adlı MUBS-a şirkətlərdən ilkin tanınma zamanı bərabər məbləğdə vergi tutulan və çıxılan müvəqqəti fərqlərə səbəb olan xüsusi əməliyyatlar üzrə təxirə salınmış verginin tanınmasını tələb edən düzəliş etmişdir. Təklif olunan düzəlişlər adətən icarəçi üçün icarə və istismardan çıxarma öhdəlikləri kimi əməliyyatlara şamil ediləcək.

Düzəliş edilmiş 12 sayılı MUBS-a uyğun olaraq, aktiv və ya öhdəliyin ilkin tanınması zamanı yaranan müvəqqəti fərqə, əgər həmin əməliyyat bərabər məbləğdə vergi tutulan və çıxılan müvəqqəti fərqlərə səbəb olarsa, ilkin tanınmadan azad etmə tətbiq olunmur.

Bu düzəlişlər istifadə hüququ aktivləri, icarə öhdəlikləri, istismardan çıxarıma, bərpa və oxşar öhdəliklər üzrə əhəmiyyətli qalıqlara malik olan şirkətlərin maliyyə hesabatlarının hazırlanmasına əhəmiyyətli təsir göstərə bilər. Təsirə məruz qalan maddələrə təsir əlavə təxirə salınmış vergi aktivləri və öhdəliklərinin tanınması ilə əks etdiriləcək.

Düzəlişlər 1 yanvar 2023-cü il və ya bu tarixdən sonra başlayan illik dövrlər üçün tətbiq edilməlidir. Daha erkən tətbiqə icazə verilir. Düzəlişlər onların tətbiq olunduğu illik dövr üçün maliyyə hesabatlarında təqdim olunan ən erkən müqayisəli dövrün əvvəlində və ya ondan sonra baş verən əməliyyatlara tətbiq edilməlidir. Düzəlişlərin Qrupa əhəmiyyətli təsiri gözlənilmir.

*(Xüsusi olaraq qeyd edilmiş hallar istisna olmaqla, məbləğlər min ABŞ dolları ilə təqdim edilir)***5. Seqmentlər üzrə məlumatlar**

Əməliyyat seqmentləri – biznes fəaliyyəti həyata keçirərək mənfəət əldə edən və ya xərclərin yaranmasını nəzərdə tutan, Qrupun rəhbərliyi tərəfindən fəaliyyət nəticələri müntəzəm olaraq təhlil edilən və haqqında ayrıca maliyyə məlumatları olan müəssisə komponentləridir.

Qrup məhsul və xidmətlər əsasında biznes vahidləri kimi təşkil edilmiş və iki hesabat seqmentinə ayrılmışdır:

- ▶ Neft və qaz – təbii qaz və qaz kondensatının hasilatını əks etdirir;
- ▶ Paylaşdırma – təbii qazın nəqlini əks etdirir.

Yuxarıda göstərilən hesabat seqmentlərini yaratmaq üçün heç bir əməliyyat seqmentləri birləşdirilməmişdir.

Qrupun seqmentləri müxtəlif müştərilər üzrə ixtisaslaşan strateji biznes bölmələridir. Rəhbərlik resursların bölüşdürülməsi və fəaliyyət nəticələrinin qiymətləndirilməsi haqqında qərarların qəbul edilməsi məqsədilə ayrıca olaraq biznes vahidlərinin nəticələrini izləyir. Əməliyyat seqmentləri arasında köçürmə qiymətləri ya bir-birindən asılı olmayan, ya da asılı olan tərəflər arasında əməliyyatlar kimi həyata keçirilir.

Hesabat seqmentlərinin mənfəət və ya zərəri, aktivləri və öhdəlikləri haqqında məlumat

31 dekabr 2021-ci il tarixində başa çatan il üzrə hesabat seqmentlərinə dair məlumat aşağıdakı cədvəldə təqdim olunur:

	Neft və qaz	Paylaşdırma	Bölüşdürül- məmiş (*)	Silinmələr və düzəlişlər (**)	Cəmi
Gəlirlər					
Kənar müştərilər	517,933	1,245,159	–	–	1,763,092
Seqment daxili	–	121,329	–	(121,329)	–
Cəmi gəlirlər	517,933	1,366,488	–	(121,329)	1,763,092
Əsas vəsaitlərin köhnəlməsi və tükənməsi	(130,738)	(182,274)	–	–	(313,012)
Digər xərclər	(15,705)	(2,122)	–	2,122	(15,705)
Nəqliyyat tarifləri	(183,545)	–	–	119,207	(64,338)
Ümumi və inzibati xərclər	(2,693)	(255,808)	(7,119)	–	(265,620)
Digər gəlir	1,070	3,376	21,847	–	26,293
Faiz gəliri	–	547	180,764	(147,310)	34,001
Maliyyə xərcləri	(51,125)	(203,904)	(309,624)	147,310	(417,343)
Asılı müəssisələrin nəticəsində pay	–	68,380	–	–	68,380
Məzənnə fərqindən zərər, xalis	(1)	(2,717)	–	–	(2,718)
Mənfəət vergisi xərci	–	(17,633)	–	–	(17,633)
İl üzrə xalis (zərər)/mənfəət	135,196	774,333	(114,132)	–	795,397

(*) Bu rəqəmlərə qrup səviyyəsində idarə edilən və tanınan bölüşdürülməmiş əməliyyatlar daxildir.

(**) Seqment daxili gəlirlər və xərclər konsolidasiya zamanı silinir. Silinmələr kimi göstərilmiş məbləğlərə şirkət daxili əməliyyatlar daxildir.

(Xüsusi olaraq qeyd edilmiş hallar istisna olmaqla, məbləğlər min ABŞ dolları ilə təqdim edilir)

5. Seqmentlər üzrə məlumatlar (davamı)**Hesabat seqmentlərinin mənfəət və ya zərəri, aktivləri və öhdəlikləri haqqında məlumat (davamı)**

	Neft və qaz	Paylaşdırma	Bölüşdürül- məmiş (*)	Silinmələr və düzəlişlər (**)	Cəmi
Asılı müəssisələrə investisiya	–	264,574	–	–	264,574
Digər hesabat seqmentinin aktivləri	3,601,573	7,630,526	7,667,991	(6,491,942)	12,408,148
Cəmi hesabat seqmentinin aktivləri	3,601,573	7,895,100	7,667,991	(6,491,942)	12,672,722
Digər hesabat seqmentinin öhdəlikləri	(3,692,307)	(4,219,177)	(6,875,309)	6,139,289	(8,647,504)
Cəmi hesabat seqmentinin öhdəlikləri	(3,692,307)	(4,219,177)	(6,875,309)	6,139,289	(8,647,504)
Əsaslı məsrəflər (***)					
Əlavələr	53,359	2,976	–	–	56,335
Cəmi əsaslı məsrəflər	53,359	2,976	–	–	56,335

(*) Bu rəqəmlərə qrup səviyyəsində idarə edilən və tanınan bölüşdürülməmiş aktivlər və öhdəliklər daxildir.

(**) Seqment daxili qalıqlar konsolidasiya zamanı silinir. Silinmələr kimi göstərilmiş məbləğlərə şirkət daxili qalıqlar daxildir.

(***) Kapital məsrəfləri maliyyə alətləri və təxirə salınmış vergi aktivləri istisna olmaqla uzunmüddətli aktivlərə edilən əlavələri əks etdirir.

31 dekabr 2020-ci il tarixində başa çatan il üzrə hesabat seqmentlərinə dair məlumat aşağıdakı cədvəldə təqdim olunur:

	Neft və qaz	Paylaşdırma	Bölüşdürül- məmiş (*)	Silinmələr və düzəlişlər (**)	Cəmi
Gəlirlər					
Kənar müştərilər	193,077	668,474	–	–	861,551
Seqment daxili	–	61,674	–	(61,674)	–
Cəmi gəlirlər	193,077	730,148	–	(61,674)	861,551
Əsas vəsaitlərin köhnəlməsi və tükənməsi	(136,265)	(148,807)	–	–	(285,072)
Digər xərclər	(10,462)	(1,573)	–	1,573	(10,462)
Nəqliyyat tarifləri	(78,270)	–	–	60,101	(18,169)
Ümumi və inzibati xərclər	(2,785)	(198,787)	(2,316)	–	(203,888)
Digər gəlir	884	1,463	17,431	–	19,778
Faiz gəliri	–	390	250,004	(213,036)	37,358
Maliyyə xərcləri	(82,078)	(221,028)	(283,003)	190,604	(395,505)
Asılı müəssisələrin nəticəsində pay	–	17,265	–	–	17,265
Məzənnə fərqi zərər, xalis	(2)	(1,647)	–	–	(1,649)
Mənfəət vergisi xərci	–	(8,135)	–	–	(8,135)
İl üzrə xalis (zərər)/mənfəət	(115,901)	169,289	(17,884)	(22,432)	13,072

(*) Bu rəqəmlərə qrup səviyyəsində idarə edilən və tanınan bölüşdürülməmiş əməliyyatlar daxildir.

(**) Seqment daxili gəlirlər və xərclər konsolidasiya zamanı silinir. Silinmələr kimi göstərilmiş məbləğlərə şirkət daxili əməliyyatlar daxildir.

(Xüsusi olaraq qeyd edilmiş hallar istisna olmaqla, məbləğlər min ABŞ dolları ilə təqdim edilir)

5. Seqmentlər üzrə məlumatlar (davamı)**Hesabat seqmentlərinin mənfəət və ya zərəri, aktivləri və öhdəlikləri haqqında məlumat (davamı)**

	Neft və qaz	Paylaşdırma	Bölüşdürül- məmiş (*)	Silinmələr və düzəlişlər (**)	Cəmi
Asılı müəssisələrə investisiya	–	249,448	–	–	249,448
Digər hesabat seqmentinin aktivləri	3,522,295	7,743,252	8,213,133	(7,051,457)	12,427,223
Cəmi hesabat seqmentinin aktivləri	3,522,295	7,992,700	8,213,133	(7,051,457)	12,676,671
Digər hesabat seqmentinin öhdəlikləri	(3,748,223)	(5,108,904)	(7,295,734)	6,703,785	(9,449,076)
Cəmi hesabat seqmentinin öhdəlikləri	(3,748,223)	(5,108,904)	(7,295,734)	6,703,785	(9,449,076)
Əsaslı məsrəflər (***)					
Əlavələr	90,312	73,115	–	(22,432)	140,995
Əlavələr – asılı müəssisəyə investisiya	–	16,576	–	–	16,576
Cəmi əsaslı məsrəflər	90,312	89,691	–	(22,432)	157,571

(*) Bu rəqəmlərə qrup səviyyəsində idarə edilən və tanınan bölüşdürülməmiş aktivlər və öhdəliklər daxildir.

(**) Seqment daxili qalıqlar konsolidasiya zamanı silinir. Silinmələr kimi göstərilmiş məbləğlərə şirkət daxili qalıqlar daxildir.

(***) Kapital məsrəfləri maliyyə alətləri və təxirə salınmış vergi aktivləri istisna olmaqla uzunmüddətli aktivlərə edilən əlavələri əks etdirir.

Coğrafi məlumat

Şirkətin gəlirləri Azərbaycanda hasil edilən və Azərbaycan, Gürcüstan və Türkiyə və Avropaya satılan təbii qaz və xam neftin satışından əldə edilir. Qrup həmçinin təbii qazın Azərbaycan, Gürcüstan və Türkiyədəki müvafiq çatdırılma məntəqələrinə nəql edilməsindən gəlirlər əldə etmişdir.

Maliyyə alətləri və təxirə salınmış vergi aktivləri istisna olmaqla əhəmiyyətlik kəsb edən uzunmüddətli aktivlər aşağıda hər bir fərdi ölkə üçün ayrıca olaraq təqdim edilir:

	2021	2020
Azərbaycan	4,454,142	4,544,235
Türkiyə	6,120,651	6,282,247
Gürcüstan	466,137	470,571
İsveçrə	264,574	249,448
Cəmi	11,305,504	11,546,501

Təhlil aktivlərin yerləşməsi əsasında aparılmışdır.

*(Xüsusi olaraq qeyd edilmiş hallar istisna olmaqla, məbləğlər min ABŞ dolları ilə təqdim edilir)***6. Neft-qaz aktivləri**

Neft-qaz aktivlərinin balans dəyərindəki hərəkətlər aşağıdakılardan ibarət olmuşdur:

	Neft-qaz hasilatı aktivləri	Boru kəməri aktivləri	Aktivlərin istismardan çıxarılması üzrə xərclər	Cəmi
Maya dəyəri				
31 dekabr 2019-cu il	2,055,239	4,783,240	114,825	6,953,304
Əlavələr	69,834	18,862	17,303	105,999
İşlənmə xərcləri və tamamlanmamış tikintidən köçürmələr	–	2,482,561	18,984	2,501,545
31 dekabr 2020-ci il	2,125,073	7,284,663	151,112	9,560,848
Əlavələr	45,642	2,976	7,717	56,335
31 dekabr 2021-ci il	2,170,715	7,287,639	158,829	9,617,183
Yığılmış amortizasiya və köhnəlmə				
31 dekabr 2019-cu il	(346,065)	(186,312)	(17,635)	(550,012)
İl üzrə xərc	(124,575)	(148,236)	(12,261)	(285,072)
31 dekabr 2020-ci il	(470,640)	(334,548)	(29,896)	(835,084)
İl üzrə xərc	(121,027)	(182,274)	(9,711)	(313,012)
31 dekabr 2021-ci il	(591,667)	(516,822)	(39,607)	(1,148,096)
Xalis balans dəyəri				
31 dekabr 2020-ci il	1,579,048	6,770,817	119,222	8,469,087
31 dekabr 2021-ci il	1,654,433	6,950,115	121,216	8,725,764

Neft-qaz hasilatı aktivləri

Neft-qaz hasilatı aktivlərinin məbləği Qrupun ŞD layihəsində neft-qaz aktivlərinin 6.67% payından ibarətdir.

Boru kəmərinin aktivləri

Boru kəmərinin dəyəri Qrupun CQBK boru kəmərinin inşası dəyərində payı və TANAP boru kəmərinin inşasında 6.67% payından ibarətdir.

TANAP boru kəmərinin tikintisi iki fazadan (Faza 0 və Faza 1) ibarət olmuşdur. Qazın BOTAŞ-a çatdırılması üçün boru kəmərinin Gürcüstan/Türkiyə sərhədindən Əskişəhərə qədər olan hissəsinin tikintisi (Faza 0) 30 iyun 2018-ci il tarixində tamamlanmışdır. Əskişəhərdən Türkiyə/Yunanistan sərhədinədək boru kəmərinin çəkilməsi işləri (o cümlədən yoxlama və istismara verilmə) (Faza 1) 30 iyun 2020-ci il tarixində tamamlanmış və 2,482,561 ABŞ dolları məbləğində müvafiq hesablanmış xərclər tamamlanmamış tikintidən boru kəməri aktivlərinə köçürülmüşdür.

Aktivlərin istismardan çıxarılması üzrə xərclər

Aktivlərin istismardan çıxarılması üzrə kapitallaşdırılmış xərclər Qrupun ŞD və CQBK layihələrinin məqsədləri üçün istifadə edilən aktivlərin istismardan çıxarılmasına aid olan xərclərdə 6.67% payı və TANAP layihəsinin aktivlərin istismardan çıxarılması üzrə xərclərdən ibarətdir (Qeyd 15).

*(Xüsusi olaraq qeyd edilmiş hallar istisna olmaqla, məbləğlər min ABŞ dolları ilə təqdim edilir)***7. Avans ödənişləri**

31 dekabrda avans ödənişləri aşağıdakılardan ibarət olmuşdur:

	2021	2020
Səhmlərin alınması üçün avans ödənişləri	2,533,903	2,533,903
Tikinti işləri ilə bağlı digər ödənişlər	3,242	2,930
	2,537,145	2,536,833

Səhmlərin alınması üçün avans ödənişləri

2014-cü ilin iyul ayında Qrup ŞD layihəsində əlavə 10% iştirak payının və AQTŞ-də əlavə 8% iştirak payının Azərbaycan (Şah Dəniz) Limited-dən (AzŞD) və CQBK layihəsində 10% iştirak payının Azərbaycan (Cənubi Qafqaz Boru kəməri) Limited-dən (AzCQBK) alınması üçün Təxirə salınmış alqı-satqı müqaviləsi ("TSASM") imzalamışdır. Daha sonra 20 dekabr 2017-ci il tarixli TSASM-a edilmiş 1-ci Əlavə və 31 may 2019-cu il tarixli TSASM-a edilmiş 2-ci Əlavə ilə müqaviləyə düzəlişlər edilmişdir. Müqavilənin müddəalarına uyğun olaraq, Qrup bu payların alınması üçün AzŞD-yə və AzCQBK-yə avans ödənişləri etməlidir, nəzərət isə müqavilənin qüvvəyə minməsi üçün zəruri şərtlər yerinə yetirilməklə 2023-cü ilin mart ayında Qrupa keçəcəkdir. 2020-ci ilin sonuna Qrup TSASM əsasında AzŞD-yə və AzCQBK qarşısında bütün maliyyə öhdəliklərini yerinə yetirmişdir. Rəhbərlik gələcəkdə TSASM ilə bağlı pul vəsaitlərinin xərclənməsini gözləmir.

Səhmlərin alınması üçün avans ödənişləri 1,855 milyon ABŞ dolları (31 dekabr 2020-ci il: 1,855 milyon ABŞ dolları) məbləğində AzŞD-yə ödənilmiş avans ödənişləri və 679 milyon ABŞ dolları (31 dekabr 2020-ci il: 679 milyon ABŞ dolları) məbləğində AzCQBK-yə ödənilmiş avans ödənişlərindən ibarətdir.

8. Asılı müəssisəyə investisiya

31 dekabr 2021-ci il tarixində Qrupun TAP AG-də iyirmi faizlik (20%) payı olmuşdur. TAP AG ŞD-nin təbii qazının Avropa ölkələrinə çatdırılması məqsədilə qazın Yunanıstan/Türkiyə sərhədindən Cənubi İtaliyaya nəql edilməsi infrastrukturunun qurulması və istismarına görə məsuliyyət daşıyır. 15 noyabr 2020-ci il tarixində, TAP AG TAP boru kəmərinin ticari əməliyyatların başlamasını elan etmişdir, 31 dekabr 2021-ci il tarixində isə ŞD təbii qazının Avropa ölkələrinə çatdırılması başlamışdır.

Qrup müəssisənin maliyyə və əməliyyat qərarlarında iştirak etməklə müəssisəyə əhəmiyyətli təsir göstərir. Qrup 2014-cü ildə AzTAP GmbH-də səhmlərin 100%-ni almaqla TAP AG-də investisiya əldə etmişdir.

Aşağıdakı cədvəldə Qrupun TAP AG-yə investisiyasının balans dəyərində hərəkətlər icmal edilir:

	2021	2020
1 yanvarda ilkin balans dəyəri	249,448	211,330
Asılı müəssisədə investisiyaya əlavələr	–	16,576
Asılı müəssisədən investisiyanın geri alınması	(55,480)	–
Asılı müəssisənin vergidən sonrakı mənfəət və ya zərərinə pay	68,380	17,265
Asılı müəssisənin vergidən sonrakı digər məcmu gəlir/(zərər) nəticələrində pay	25,477	(18,381)
Məzənnə fərqi	(23,251)	22,658
	264,574	249,448
31 dekabrda qalıq balans dəyəri	264,574	249,448

2021-ci il ərzində TAP AG-nin Direktorlar Şurası TAP AG-nin hər birinin nominal dəyəri 1 isveçrə frankı olan 260,294,200 adlı səhmlərinin ləğvi yolu ilə nizamnamə kapitalının 277,400 ABŞ dolları (238,200 min avro) azaldılmasını yekdilliklə təsdiqləmişdir. Bu məbləğ ləğv edilmiş hər bir səhmin nominal dəyərini səhm paylarına uyğun olaraq müvafiq səhmdarlara qaytarmaq üçün istifadə edilmişdir. Qrupun azalmadakı hissəsi 55,480 ABŞ dolları (47,640 min avro) təşkil edir.

*(Xüsusi olaraq qeyd edilmiş hallar istisna olmaqla, məbləğlər min ABŞ dolları ilə təqdim edilir)***8. Asılı müəssisəyə investisiya (davamı)**

Aşağıdakı cədvəldə Qrupun 31 dekabrda TAP AG-yə investisiyası haqqında ümumi maliyyə məlumatı təqdim edilir:

	2021	2020
Cari aktivlər	604,198	339,735
Uzunmüddətli aktivlər	5,029,563	5,660,275
Cari öhdəliklər	(461,132)	(396,992)
Uzunmüddətli öhdəliklər	(3,934,516)	(4,455,473)
Xalis aktivlər	1,238,113	1,147,545
Qrupun xalis aktivlərdə payı (20%)	247,623	229,509
Satınalma zamanı tanınan qudvil	18,872	18,872
Qudvilin çevrilməsi zamanı məzənnə fərqi	(1,921)	1,067
Balans dəyəri	264,574	249,448

31 dekabrda başa çatan dövr üzrə asılı müəssisənin nəticələrində pay:

	2021	2020
Gəlirlər	900,755	192,338
Əməliyyat xərcləri	(493,195)	(90,694)
Vergidən əvvəl mənfəət	407,560	101,644
Mənfəət vergisi üzrə zərər	(65,662)	(15,317)
İl üzrə xalis mənfəət	341,898	86,327
Qrupun xalis mənfəətdə payı (20%)	68,380	17,265
İl üzrə digər məcmu gəlir/(zərər), vergi çıxılmaqla (20%)	127,384	(91,905)
Qrupun cəmi məcmu gəlirdə/(zərərdə) payı (Qeyd 13)	25,477	(18,381)

9. Kredit üzrə debitor borcları

31 dekabr 2021-ci il tarixinə Qrupun Boru Hatları İle Petrol Taşıma A.Ş. ("BOTAŞ") və SOCAR Turkey Enerji A.Ş.-dən ("STEAŞ") müvafiq olaraq 204,783 ABŞ dolları və 341,992 ABŞ dolları məbləğində (31 dekabr 2020-ci il: müvafiq olaraq 243,162 ABŞ dolları və 389,113 ABŞ dolları) kredit üzrə debitor borcları olmuşdur.

BOTAŞ-dan debitor borclarına 9,790 ABŞ dolları (31 dekabr 2020-ci il: 15,730 ABŞ dolları) məbləğində təxirə salınmış ödəniş və 194,993 ABŞ dolları (31 dekabr 2020-ci il: 227,432 ABŞ dolları) məbləğində kredit üzrə debitor borcu daxildir.

13 aprel 2015-ci il tarixində Qrup TANAP A.Ş.-dəki səhmlərinin 30%-ni BOTAŞ-a 168,226 ABŞ dolları məbləğində ödəniş və 33,645 ABŞ dolları məbləğində faiz hesablanmayan təxirə salınmış ödəniş müqabilində satmışdır. İlk tanınma zamanı təxirə salınmış ödənişin ədalətli dəyəri oxşar maliyyə alətləri üçün bazarda borc üzrə faiz dərəcəsinə (3.5%) istifadə etməklə cari dəyərlə 28,006 ABŞ dolları məbləğində hesablanmışdır. 31 dekabr 2021-ci il tarixində başa çatan il ərzində BOTAŞ-dan təxirə salınmış ödənişlə bağlı əldə edilmiş gəlir 440 ABŞ dolları (2020-ci il: 1,716 ABŞ dolları) məbləğində olmuş və faiz gəlirinin tərkibində tanınmışdır.

(Xüsusi olaraq qeyd edilmiş hallar istisna olmaqla, məbləğlər min ABŞ dolları ilə təqdim edilir)

9. Kredit üzrə debitor borcları (davamı)

Maliyyələşdirmə Razılaşmasına uyğun olaraq, TANAP A.Ş.-in 30% səhmləri satıldıqdan sonra Şirkət BOTAŞ-ın TANAP A.Ş.-də 5% səhminə aid ödəniş tələblərini maliyyələşdirmişdir. 31 dekabr 2020-ci il tarixinə Şirkət Maliyyələşdirmə Razılaşması üzrə mövcud olan bütün maliyyə öhdəliklərini yerinə yetirmiş və rəhbərlik gələcəkdə Maliyyələşdirmə razılaşması ilə bağlı pul vəsaitlərin xərclənməsini gözləmir. Kreditin 31 dekabr 2025-ci ilədək ödənilməsi gözlənilir. 31 dekabr 2021-ci il tarixində başa çatan il üzrə BOTAŞ-dan alınacaq kredit üzrə debitor borcları ilə əlaqədar əldə edilmiş faiz gəliri 9,957 ABŞ dolları (2020-ci il: 9,524 ABŞ dolları) məbləğində olmuşdur. 31 dekabr 2021-ci il tarixinə Qrup BOTAŞ-dan 8,517 ABŞ dolları (31 dekabr 2020-ci il: 10,341 ABŞ dolları) məbləğində kredit üzrə debitor borcları üzrə GKZ-ni tanımışdır.

2021-ci il ərzində Şirkət BOTAŞ-dan cəmi debitor borcları ilə bağlı 50,600 ABŞ dolları (2020-ci il: 19,250 ABŞ dolları) almışdır.

STEAŞ-dan kredit üzrə debitor borcları yalnız 341,992 ABŞ dolları (31 dekabr 2020-ci il: 344,543 ABŞ dolları) məbləğində təxirə salınmış ödənişdən ibarətdir, çünki 31 dekabr 2021-ci il tarixinə Ödəniş tələbi öhdəliyi (aşağıda göstərilir) ilə əlaqədar digər kredit üzrə debitor borcu sıfır (31 dekabr 2020-ci il: 44,570 ABŞ dolları) məbləğində olmuşdur.

9 fevral 2018-ci il tarixində Şirkət "STEAŞ" ilə TANAP A.Ş.-də 7%-lik payın satılması haqqında alqı-satqı müqaviləsi ("TANAP ASM") imzalamışdır. TANAP ASM-in imzalanmasından sonra, Şirkət TANAP A.Ş.-dən kredit üzrə debitor borclarınının 7%-ni, həmçinin TANAP A.Ş.-də 7%-lik payı STEAŞ-a satmışdır. Ümumi ödənişin ədalətli dəyəri 392,633 ABŞ dolları olmuşdur. Bu məbləğin 95,000 ABŞ dollarında hissəsi 22 fevral 2018-ci il tarixində ödənməmişdir. 297,633 ABŞ dolları məbləğində ödənişin qalan hissəsi illik 5.74% dərəcəsi ilə faiz hesablanan təxirə salınmış ödəniş kimi uçota alınmışdır. 31 dekabr 2021-ci il tarixində başa çatan il ərzində Şirkət təxirə salınmış ödənişin hesablanmış faizi ilə bağlı STEAŞ-dan 24,638 ABŞ dolları (2020-ci il: 2,700 ABŞ dolları) almışdır və qalıq məbləğin 31 dekabr 2026-cı ilə qədər ödənilməsi gözlənilir. 31 dekabr 2021-ci il tarixində başa çatan il ərzində STEAŞ-dan təxirə salınmış ödənişlə bağlı əldə edilən gəlir 20,388 ABŞ dolları (2020-ci il: 19,789 ABŞ dolları) təşkil etmiş və faiz gəlirinin tərkibində tanınmışdır. 31 dekabr 2021-ci il tarixinə Qrup 1,890 ABŞ dolları (31 dekabr 2020-ci il: 3,589 ABŞ dolları) məbləğində STEAŞ-dan təxirə salınmış ödəniş üzrə GKZ-ni tanımışdır.

TANAP ASM-ə uyğun olaraq, TANAP A.Ş.-də 7%-lik payın satılmasından sonra, Şirkət 1 yanvar 2020-ci il tarixinədək TANAP A.Ş.-də 7%-lik pay ilə bağlı STEAŞ-ın ödəniş tələblərini maliyyələşdirmişdir ("Ödəniş tələbi öhdəliyi"). 31 dekabr 2021-ci il tarixində başa çatan il ərzində Şirkətə STEAŞ-dan "Ödəniş tələbi öhdəliyi" ilə bağlı 46,202 ABŞ dolları məbləğində son ödəniş daxil olmuşdur. 31 dekabr 2021-ci il tarixində başa çatan il ərzində STEAŞ-dan "Ödəniş tələbi öhdəliyi" ilə bağlı əldə edilmiş faiz gəliri 1,632 ABŞ dolları (2020-ci il: 3,888 ABŞ dolları) olmuşdur.

10. İstifadə hüququ olan aktivlər və icarə öhdəlikləri

Qrupun fəaliyyətində istifadə olunan binalar, tikinti aktivləri və nəqliyyat vasitələrinin icarəsinə dair müddəti müvafiq olaraq 6 il və 2 il olan icarə müqavilələri vardır. Qrupun icarələr üzrə öhdəlikləri icarədarın icarə aktivləri ilə bağlı hüququ ilə təmin edilir. Ümumilikdə, Qrupun icarə aktivlərini təyin etmək və ikinci əldən icarəyə vermək hüququ məhduddur.

Qrupun icarə müddəti 12 aydan çox olmayan müəyyən icarə müqavilələri və azdəyərli icarələri vardır. Qrup bu icarələr üzrə "qısamüddətli icarə" və "azdəyərli aktivlərin icarəsi" üzrə tanınma istisnaları tətbiq edir.

*(Xüsusi olaraq qeyd edilmiş hallar istisna olmaqla, məbləğlər min ABŞ dolları ilə təqdim edilir)***10. İstifadə hüququ olan aktivlər və icarə öhdəlikləri (davamı)**

Aşağıdakı cədvəldə Qrupun tanınmış istifadə hüququ olan aktivlərin balans dəyərləri və dövr ərzində hərəkətlər təqdim olunur:

	Binalar və tikinti	Nəqliyyat vasitələri	Cəmi
1 yanvar 2020-ci il	31,710	1,166	32,876
İl üzrə köhnəlmə xərci	(5,765)	(712)	(6,477)
31 dekabr 2020-ci il	25,945	454	26,399
İl üzrə köhnəlmə xərci	(5,765)	(454)	(6,219)
31 dekabr 2021-ci il	20,180	–	20,180

Aşağıdakı cədvəldə icarə öhdəliklərinin balans dəyərləri və dövr ərzində hərəkətləri göstərilir:

	2021	2020
1 yanvarda	28,517	34,301
Faiz xərci	1,688	2,070
Ödənişlər	(7,181)	(7,854)
31 dekabrda	23,024	28,517

Qrup hesabat tarixində aşağıdakı kimi olmuş icarə öhdəliklərini uzunmüddətli və qısamüddətli kimi təqdim edir.

Uzunmüddətli və cari icarə öhdəliklərin qalıqları aşağıdakı kimi olmuşdur:

	31 dekabr 2021-ci il	31 dekabr 2020-ci il
Uzunmüddətli icarə öhdəlikləri	17,186	24,404
Cari icarə öhdəlikləri	5,838	4,113
İcarə fəaliyyətlərindən cəmi öhdəliklər	23,024	28,517

İcarə öhdəliklərinin cari hissəsi hesabat tarixindən sonrakı bir il ərzində ödəniləcək gələcək icarə ödənişlərinin dəyərini əks etdirir. İcarə öhdəlikləri üzrə ödəniş müddətinin təhlili Qeyd 22-də təqdim edilir.

11. Pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentləri, depozitlər

31 dekabrda pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentləri aşağıdakılardan ibarət olmuşdur:

	2021	2020
Bankda olan pul vəsaitləri, ABŞ dolları	208,807	57,236
Bankda olan pul vəsaitləri, CHF	25,123	415
Bankda olan pul vəsaitləri, TRY	1,322	259
Bankda olan pul vəsaitləri, digər	229	45
Cəmi pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentləri	235,481	57,955

*(Xüsusi olaraq qeyd edilmiş hallar istisna olmaqla, məbləğlər min ABŞ dolları ilə təqdim edilir)***11. Pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentləri, depozitlər (davamı)****Depozitlər**

31 dekabr 2020-ci il tarixinə Qrupun 278,927 ABŞ dolları məbləğində depozit qalığı olmuşdur. 2021-ci il ərzində, Qrup depozit balansına 330,000 ABŞ dolları əlavə etmişdir və 289,128 ABŞ dolları məbləğində balansdan çıxarılma etmişdir. 0.19% (2020-ci: 0.61%) orta faiz dərəcəsi ilə depozit qalığı ilə bağlı əldə edilmiş 480 ABŞ dolları (2020-ci il: 1,079 ABŞ dolları) məbləğində gəlir faiz gəliri tərkibində tanınmışdır. 31 dekabr 2021-ci il tarixinə Qrup 4 ABŞ dolları (31 dekabr 2020-ci il: 3 ABŞ dolları) məbləğində depozit üzrə GKZ tanımış və 31 dekabr 2021-ci il tarixinə Qrupun qalığı 320,278 ABŞ dolları olmuşdur.

12. Debitor borcları

31 dekabrda debitor borcları aşağıdakılardan ibarət olmuşdur:

	2021	2020
AQTŞ üzrə debitor borcları	149,532	54,704
BOTAS üzrə debitor borcları	36,799	36,526
ŞD Operatorundan tanınan debitor borcları	12,985	11,704
Xam neftin üçüncü tərəflərə satılması üzrə debitor borcları	13,029	7,157
Cəmi debitor borcları	212,345	110,091

BOTAS üzrə debitor borcları

TANAP boru kəməri sistemindəki qaz üzrə mülkiyyət hüququ BOTAS və AQTŞ məxsus olmuşdur və müvafiq Qaz Nəqli Sazişlərinə əsasən TANAP A.Ş. qazı çıxış məntəqələrinə çatdırmalıdır. 31 dekabr 2021-ci il tarixində başa çatan il ərzində Qrup BOTAS-dan əldə edilən 430,461 ABŞ dolları (2020-ci il: 364,325 ABŞ dolları) məbləğində gəlirləri tanımış və 31 dekabr 2020-ci il tarixinə BOTAS-dan debitor borcları 36,799 ABŞ dolları (31 dekabr 2020-ci il: 36,526 ABŞ dolları) olmuşdur.

AQTS üzrə debitor borcları

31 dekabr 2021-ci il tarixində başa çatan il ərzində Qrup AQTS-dən 808,113 ABŞ dolları (2020-ci il: 296,861 ABŞ dolları) məbləğində gəlirlər tanımış və 31 dekabr 2021-ci il tarixinə TANAP boru kəməri ilə qazın nəqlinə görə AQTS-dən debitor borcunu 81,746 ABŞ dolları təşkil etmişdir (2020-ci il: 49,098 ABŞ dolları). Bundan əlavə, Qrup 31 dekabr 2021-ci il tarixinə müvafiq qaz alqı-satqısı müqavilələri əsasında tərəflərə satılmış ŞD təbii qaza görə 67,786 ABŞ dolları (31 dekabr 2020-ci il: 5,606 ABŞ dolları) məbləğində AQTS-dən debitor borcunu tanımışdır.

Üçüncü tərəflərə xam neft satışlarından debitor borcları

Xam neftin satışından olan debitor borcları üçüncü tərəflərə satılmış və 31 dekabr 2021-ci və 2020-ci il tarixlərinə Qrupa ödənişi köçürülməmiş neftlə bağlıdır.

13. Səhm kapitalı, əlavə ödənilmiş kapital, digər ehtiyatlar və qeyri-nəzarət payı**Səhm kapitalı və əlavə ödənilmiş kapital**

31 dekabr 2021-ci il və 31 dekabr 2020-ci il tarixlərinə, Şirkət hər birinin nominal dəyəri 24,158 ABŞ dolları olan 100 adi səhmi təsdiq etmiş, buraxmış və tam ödəmişdir. Hər bir səhm səhmdara bir səs hüququ verir. 31 dekabr 2021-ci il və 31 dekabr 2020-ci il tarixlərinə əlavə ödənilmiş kapital 31,481 ABŞ dolları təşkil etmişdir.

(Xüsusi olaraq qeyd edilmiş hallar istisna olmaqla, məbləğlər min ABŞ dolları ilə təqdim edilir)

13. Səhm kapitalı, əlavə ödənilmiş kapital, digər ehtiyatlar və qeyri-nəzarət payı (davamı)**Digər ehtiyatlar**

13 aprel 2015-ci il tarixində Şirkət törəmə müəssisəsi olan TANAP A.Ş.-dəki 30% payını BOTAŞ-a satmışdır. Bundan əlavə, 16 aprel 2015-ci ildə Şirkət törəmə müəssisəsi olan TANAP A.Ş.-də 12% səhmlərini BP Pipelines (TANAP) Limited-dən ("BP")-yə satmışdır. Satılmış səhmlərin xalis balans dəyəri (338,831 ABŞ dolları) və BOTAŞ və BP-dən alınmış ödənişin ədalətli dəyəri arasındakı fərq 45,176 ABŞ dolları məbləğində digər ehtiyatlarda törəmə müəssisədə payın satışı üzrə zərər kimi tanınmışdır.

9 fevral 2018-ci il tarixində Şirkət törəmə müəssisəsi olan TANAP A.Ş.-dəki 7% payını STEAŞ-a satmışdır. Kapitalda payın xalis balans dəyəri (179,359 ABŞ dolları) və STEAŞ-dan alınmış ödənişin ədalətli dəyəri arasında fərq 10,995 ABŞ dolları məbləğində digər ehtiyatlarda törəmə müəssisədə payın satışı üzrə gəlir kimi uçota alınmışdır.

2019-cu ilin may ayında, Qrupun asılı müəssisəsi – TAP AG kreditlərdən yaranan riskin hedcinq edilməsi üçün hedcinq münasibətləri qurmuş və faiz dərəcəsi svopu müqavilələrini imzalamışdır. Hedcinq alətinin ədalətli dəyərində dəyişikliyin nəticəsində, TAP AG 31 dekabr 2021-ci il tarixində başa çatan il üzrə 127,385 ABŞ dolları məbləğində digər məcmu gəlir (31 dekabr 2020-ci il: 91,905 ABŞ dolları məbləğində zərər) tanımış və Qrupun gəlirdə payı 25,477 ABŞ dolları (2020-ci il: 18,381 ABŞ dolları məbləğində zərər) olmuşdur.

14. Borc öhdəlikləri və dövlət qrantı

31 dekabr 2021-ci və 2020-ci il tarixlərinə faiz hesablanan borclar aşağıdakılardan ibarət olmuşdur:

Borc	31 dekabr 2021-ci il	31 dekabr 2020-ci il
İstiqrazlar	4,389,529	4,720,831
Qeyri-nəzarət payına sahib olan səhmdarlardan kreditlər	1,043,724	1,349,418
Maliyyə müəssisələrindən kreditlər	2,242,779	2,415,693
Cəmi borc öhdəlikləri	7,676,032	8,485,942

31 dekabr 2021-ci il tarixinə borcların ilkin valyutası və ödəniş tarixləri aşağıda göstərilmişdir:

Borc	İlkin valyuta	Ödəniş tarixi	31 dekabr 2021-ci il	
			Uzunmüddətli hissə	Cari hissə
ARDNF-ə buraxılmış istiqrazlar	ABŞ dolları	may-noyabr 2024-ci il	2,315,798	3,981
Avrobond 1	ABŞ dolları	mart 2026-cı il	988,758	23,822
Avrobond 2	ABŞ dolları	mart 2026-cı il	1,057,170	–
BOTAŞ-dan kredit	ABŞ dolları	dekabr 2036-cı il	469,953	371,286
BP International Limited tərəfindən zəmanət olunmuş Kommersiya Banklarından kredit	ABŞ dolları	mart 2025-ci il	180,268	148,515
BP-dən kredit	ABŞ dolları	dekabr 2036-cı il	6,754	–
STEAŞ-dan kredit	ABŞ dolları	dekabr 2036-cı il	109,098	86,633
BYİB-dən kredit	ABŞ dolları	dekabr 2046-cı il	382,660	16,000
AlİB-dən kredit	ABŞ dolları	dekabr 2046-cı il	569,929	23,260
AYİB-dən kredit	ABŞ dolları	oktyabr 2035-ci il	423,314	33,000
AlİB tərəfindən zəmanət olunmuş kredit	ABŞ dolları	dekabr 2032-ci il	422,125	43,708
Cəmi borc öhdəlikləri			6,925,827	750,205

(Xüsusi olaraq qeyd edilmiş hallar istisna olmaqla, məbləğlər min ABŞ dolları ilə təqdim edilir)

14. Borc öhdəlikləri və dövlət qrantı (davamı)

31 dekabr 2020-ci il tarixinə borcların ilkin valyutası və bitmə tarixləri aşağıda göstərilmişdir:

Borc	İlkin valyuta	Ödəniş tarixi	31 dekabr 2020-ci il	
			Uzunmüddətli hissə	Cari hissə
ARDNF-ə buraxılmış istiqrazlar	ABŞ dolları	May-Noyabr 2024	2,231,740	412,475
Avrobond 1	ABŞ dolları	Mart 2026	988,758	22,765
Avrobond 2	ABŞ dolları	Mart 2026	1,065,094	–
BOTAŞ-dan kredit	ABŞ dolları	Dekabr 2036	811,622	274,348
BP International Limited tərəfindən zəmanət olunmuş Kommersiya Banklarından kredit	ABŞ dolları	Mart 2025	317,968	109,739
BP-dən kredit	ABŞ dolları	Dekabr 2036	7,602	–
STEAS-dan kredit	ABŞ dolları	Dekabr 2036	191,830	64,015
BYİB-dən kredit	ABŞ dolları	Dekabr 2046	398,657	–
AİİB-dən kredit	ABŞ dolları	Dekabr 2046	592,836	–
AYİB-dən kredit	ABŞ dolları	Oktyabr 2035	455,425	33,000
AİB tərəfindən zəmanət olunmuş kredit	ABŞ dolları	Dekabr 2032	464,360	43,708
Cəmi borc öhdəlikləri			7,525,892	960,050

2021-ci ildə Qrupun ABŞ dolları 1 aylıq LIBOR və ABŞ dolları 6 aylıq LIBOR ilə əlaqəli dəyişkən faiz dərəcələri olan borcları müvafiq olaraq 1,372,507 ABŞ dollarına və 3,835,115 ABŞ dollarına bərabər olmuşdur (31 dekabr 2020-ci il: müvafiq olaraq 1,177,124 ABŞ dolları və 4,233,544 ABŞ dolları).

Dövlət qrantı

Qeyd 1-də göstərilən layihələrdə Qrupun pay alışıların maliyyələşdirilməsi Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 25 fevral 2014-cü il tarixli Fərmanı ilə vacib sosial-iqtisadi layihələrin maliyyələşdirilməsi üçün təsis edilmiş dövlət fondu olan ARDNF-ə tapşırılmışdır. Fərmana müvafiq olaraq, 2014-cü ildə Qrup ARDNF-ə 10 illik müddəti olan cəmi 2,516,996 ABŞ dolları məbləğində istiqrazlar buraxmışdır. İlkin tanınmada Qrup istiqrazların ədalətli dəyərini oxşar maliyyə alətləri üçün bazar dərəcəsini istifadə etməklə (4.5% + 6 aylıq LIBOR) hesablamışdır və istiqrazların ədalətli dəyəri ilə balans dəyəri arasındakı 704,270 ABŞ dolları məbləğində fərqi konsolidasiya edilmiş maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatda dövlət qrantı kimi tanımışdır.

31 dekabr 2021-ci ildə başa çatan il ərzində Qrup 21,847 ABŞ dolları məbləğində dövlət qrantından gəlir tanımış və bu məbləğ digər gəlirin tərkibinə daxil edilmişdir (2020-ci il: 26,375 ABŞ dolları).

Maliyyələşdirmə fəaliyyətindən irəli gələn öhdəliklərə dəyişikliklər

	1 yanvar 2021-ci il	Pul vəsaitlərinin hərəkətləri	Qeyri-pul vəsaitlərinin hərəkəti	Maliyyə xərci	31 dekabr 2021-ci il
Uzunmüddətli faiz hesablanan kreditlər və borc öhdəlikləri	7,525,892	–	(974,742)	374,677	6,925,827
Uzunmüddətli icarə öhdəlikləri	24,404	–	(8,663)	1,445	17,186
Cari icarə öhdəlikləri	4,113	(7,181)	8,663	243	5,838
Cari faiz hesablanan kreditlər və borc öhdəlikləri	960,050	(1,195,636)	974,742	11,049	750,205
Maliyyələşdirmə fəaliyyətindən cəmi öhdəliklər	8,514,459	(1,202,817)	–	387,414	7,699,056

(Xüsusi olaraq qeyd edilmiş hallar istisna olmaqla, məbləğlər min ABŞ dolları ilə təqdim edilir)

14. Borc öhdəlikləri və dövlət qrantı (davamı)

	1 yanvar 2020-ci il	Pul vəsaitlərinin hərəkətləri	Qeyri-pul vəsaitlərinin hərəkəti	Maliyyə xərçi	31 dekabr 2020-ci il
Uzunmüddətli faiz hesablanan kreditlər və borc öhdəlikləri	8,268,105	98,388	(1,244,821)	404,220	7,525,892
Uzunmüddətli icarə öhdəlikləri	28,794	-	(6,177)	1,787	24,404
Cari icarə öhdəlikləri	5,507	(7,854)	6,177	283	4,113
Cari faiz hesablanan kreditlər və borc öhdəlikləri	192,507	(486,043)	1,244,821	8,765	960,050
Maliyyələşdirmə fəaliyyətindən cəmi öhdəliklər	8,494,913	(395,509)	-	415,055	8,514,459

15. Aktivlərin istismardan çıxarılması ilə bağlı öhdəliklər

Grup neft-qaz avadanlıqlarının istismardan çıxarılması ilə bağlı hüquqi və praktiki təcrübədən irəli gələn öhdəlik daşıyır. Aktivlərin istismardan çıxarılması ilə əlaqəli öhdəliklər üzrə ehtiyatların hərəkəti aşağıda göstərilir:

	31 dekabr 2021-ci il	31 dekabr 2020-ci il
İlkin balans dəyəri	183,052	157,704
İl ərzində əlavə öhdəlik	7,700	10,752
Cari dəyər diskontunun ləğv edilməsi	8,554	8,050
Diskont dərəcəsinin nəzərdən keçirilməsinin təsiri	152	6,546
Qalıq balans dəyəri	199,458	183,052

ŞD HPBS-nin, CQBK və TANAP ESHA-nın müddəalarına uyğun olaraq, bütün podratçı tərəflər ŞD HPBS-nin və CQBK və TANAP-ın müddəti başa çatandan sonra tikinti aktivlərinin istismardan çıxarılması və sökülməsini maliyyələşdirmək üçün istifadə ediləcək ləğv etmə fonduna qoyuluşlar etmək öhdəliyini daşıyırlar.

ŞD HPBS-nin müddəalarına uyğun olaraq, istismardan çıxarma fondunun maksimal məbləği əsaslı məsrəflərin 10%-dən artıq ola bilməz. Aktivlərin istismardan çıxarılması üzrə öhdəliklər hər maliyyə ilinin sonunda artıq istifadədə olan aktivlərlə bağlı çəkilmiş kapital məsrəfləri əsasında qiymətləndirilir. ŞD HPBS-də istifadə edilən hasilat qurğularının ləğv edilməsi üçün təxmin edilən diskontlaşdırılmamış xərcdə Qrupun payı 31 dekabr 2021-ci il tarixinə 231,317 ABŞ dolları (31 dekabr 2020-ci il: 220,302 ABŞ dolları) olmuşdur. Qrup istismardan çıxarma öhdəliyinin qiymətləndirilməsində 3% (31 dekabr 2020-ci il: 2.9%) inflyasiya dərəcəsi istifadə etmişdir. Qrup gözlənilən istismardan çıxarılma xərclərini diskont etmək üçün pulların vaxt dəyərinin cari bazar qiymətləndirmələrini əks etdirən 4.08% (31 dekabr 2020-ci il: 4.1%) dərəcəni istifadə etmişdir.

31 dekabr 2021-ci il tarixinə Qrupun CQBK qurğularının istismardan çıxarılması ilə bağlı gözlənilən diskont edilməmiş xərclərdə payı 36,566 ABŞ dolları (31 dekabr 2020-ci il: 34,634 ABŞ dolları) olmuşdur. Qrup ESHA-nın qüvvəsinə xitam verildə istismardan çıxarma öhdəliyinin qiymətləndirilməsində 2.5% (31 dekabr 2020-ci il: 2.5%) inflyasiya dərəcəsi istifadə etmişdir. Qrup gözlənilən istismardan çıxarma xərclərini diskont etmək üçün pulun vaxt dəyərinin cari bazar qiymətləndirmələrini əks etdirən 8% (31 dekabr 2020-ci il: 8%) dərəcəsi istifadə etmişdir.

31 dekabr 2021-ci il tarixinə Qrupun TANAP boru kəməri obyektlərinin istismardan çıxarılması üçün gözlənilən diskont edilməmiş dəyerdə payı 219,421 ABŞ dolları (31 dekabr 2020-ci il: 219,421 ABŞ dolları) olmuşdur. Qrup ESHA-nın qüvvəsinə xitam verildə istismardan çıxarma öhdəliyinin qiymətləndirilməsində 2.24% (31 dekabr 2020-ci il: 1.5%) inflyasiya dərəcəsi istifadə etmişdir. Qrup gözlənilən istismardan çıxarılma xərclərini diskont etmək üçün pulların vaxt dəyərinin cari bazar qiymətləndirmələrini əks etdirən 6.7% (31 dekabr 2020-ci il: 6%) vergidən əvvəlki dərəcəni istifadə etmişdir.

*(Xüsusi olaraq qeyd edilmiş hallar istisna olmaqla, məbləğlər min ABŞ dolları ilə təqdim edilir)***16. Ticarət və digər kreditör borcları, hesablanmış öhdəliklər**

Ticarət və digər kreditör borcları və hesablanmış öhdəliklər əsas etibarlı ilə 31 dekabr 2021-ci və 2020-ci il tarixlərinə ŞD layihəsinin 2-ci Fazasının işlənməsi, CQBK-nin genişləndirilməsi və TANAP Faza 0 və 1-in əməliyyatı ilə bağlı olan öhdəliklərdən ibarətdir.

17. Gəlirlər

31 dekabrda başa çatan il üzrə Qrupun gəlirləri aşağıdakılardan ibarət olmuşdur:

	2021	2020
Qazın satışından gəlirlər	382,840	137,418
Xam neftin satışından gəlirlər	135,093	55,659
Qazın nəqlindən gəlirlər	1,245,159	668,474
Cəmi gəlirlər	1,763,092	861,551

ŞD HPBS-nin müddəalarına uyğun olaraq, neft və qazdan əldə edilən mənfəət hər bir təqvim rübünün sonuna Podratçı Tərəflərin əldə etdiyi vergidən sonrakı real səmərəlilik dərəcəsinə müvafiq olaraq Hökumət və Podratçı Tərəflər arasında paylaşdırılır. Hər iki ilin dörd rübü ərzində mənfəət nefti və qazı Podratçı tərəflərin xeyrinə 55% və 45% dərəcələri ilə bölüşdürülmüşdür.

Aşağıda 31 dekabrda Qrupun müştərilərlə müqavilələrdən gəlirlərinin bölüşdürülməsi göstərilir:

31 dekabr 2021-ci il	Neft və qaz	Paylanma	Cəmi
Mal və ya xidmətin növü			
Təbii qazın satışı	382,840	–	382,840
Xam neftin satışı	135,093	–	135,093
Nəqldən gəlirlər	–	1,245,159	1,245,159
Cəmi	517,933	1,245,159	1,763,092
Azərbaycan	517,933	4,412	522,345
Gürcüstan	–	2,173	2,173
Türkiyə	–	1,238,574	1,238,574
Cəmi	517,933	1,245,159	1,763,092
Müəyyən vaxtda çatdırılmış mallar			
Müəyyən müddət ərzində göstərilmiş xidmətlər	517,933	–	517,933
Cəmi	–	1,245,159	1,245,159
	517,933	1,245,159	1,763,092

*(Xüsusi olaraq qeyd edilmiş hallar istisna olmaqla, məbləğlər min ABŞ dolları ilə təqdim edilir)***17. Gəlirlər (davamı)**

31 dekabr 2020-ci il	Neft və qaz	Paylanma	Cəmi
Mal və ya xidmətin növü			
Təbii qazın satışı	137,418	–	137,418
Xam neftin satışı	55,659	–	55,659
Nəqldən gəlirlər	–	668,474	668,474
Cəmi	193,077	668,474	861,551
Azərbaycan	193,077	4,883	197,960
Gürcüstan	–	2,405	2,405
Türkiyə	–	661,186	661,186
Cəmi	193,077	668,474	861,551
Müəyyən vaxtda çatdırılmış mallar	193,077	–	193,077
Müəyyən müddət ərzində göstərilmiş xidmətlər	–	668,474	668,474
Cəmi	193,077	668,474	861,551

18. Satışların maya dəyəri

31 dekabr tarixində tamamlanan il üzrə Qrupun satışlarının maya dəyəri aşağıdakılardan ibarət olmuşdur:

	Qeyd	2021	2020
Neft-qaz aktivlərinin köhnəlməsi və tükənməsi	6	313,012	285,072
Digər xərclər	5	15,705	10,462
		328,717	295,534

19. Faiz gəliri

31 dekabrda başa çatan il üzrə Qrupun faiz gəliri aşağıdakılardan ibarət olmuşdur:

	Qeyd	2021	2020
STEAŞ-dan alınacaq kredit üzrə hesablanmış gəlir	9	22,020	23,677
BOTAŞ-dan alınacaq kredit üzrə hesablanmış gəlir	9	10,397	11,240
Depozitlər üzrə gəlir	11	480	1,079
Digər faiz gəliri		1,104	1,362
Cəmi faiz gəliri		34,001	37,358

*(Xüsusi olaraq qeyd edilmiş hallar istisna olmaqla, məbləğlər min ABŞ dolları ilə təqdim edilir)***20. Vergilər**

31 dekabrda başa çatan il üzrə Qrupun mənfəət vergisi xərci aşağıdakılardan təşkil olunmuşdur:

	2021	2020
Cari mənfəət vergisi xərci	9,612	5,139
Təxirə salınmış vergi xərci	8,021	2,996
Mənfəət vergisi xərci	17,633	8,135

Gözlənilən və faktiki vergi xərci arasında üzləşdirmə aşağıda təqdim olunur:

	2021	2020
Vergidən əvvəlki mənfəət	813,195	21,207
Yerli qanunvericiliyə uyğun olaraq müəyyən edilmiş 20 faiz dərəcəsi ilə nəzəri vergi xərci	162,639	4,241
Fərqli vergi dərəcəsinin törəmə müəssisəyə təsiri (27 faiz)	2,602	1,378
Vergi tutulmayan (gəlir)/zərər	(149,272)	182
Digər	1,664	2,334
Mənfəət və ya zərərdə əks etdirilən mənfəət vergisi xərcləri	17,633	8,135

Qrup konsolidasiya edilmiş vergi bəyannaməsini təqdim etmir. Qrupun cari strukturu baxımından Qrupun ayrı-ayrı müəssisələrinin vergi zərərləri və cari vergi aktivləri Qrupun digər müəssisələrinin cari vergi öhdəlikləri və vergiyə cəlb olunan mənfəəti ilə əvəzləşdirilə bilməz və müvafiq olaraq, vergilər konsolidasiya edilmiş vergi zərəri mövcud olanda belə hesablanıla bilər. Bu səbəbdən, təxirə salınmış vergi aktivləri və öhdəlikləri yalnız vergiyə cəlb olunan eyni müəssisəyə aid olduqda qarşılıqlı şəkildə əvəzləşdirilir.

Azərbaycan Respublikasının vergi qanunvericiliyinə uyğun olaraq, hər hansı dövrdə əmələ gələn vergi zərərləri gələcək beş illik dövrə keçirilə bilər. CQD QSC-nin 2021-ci ilin yerli standartlara uyğun kitablarında 764,530 ABŞ dolları (2020-ci il: 638,657 ABŞ dolları) məbləğində yığılmış zərərləri olmuşdur və bunların beş il ərzində tam istifadəsi gözlənilir. Qrup bu zərərlər üzrə təxirə salınmış vergi aktivləri tanımamışdır.

31 dekabr 2021-ci il tarixinə Qrupun törəmə müəssisələri ilə bağlı təxirə salınmış vergi öhdəliyi tanınmayan məbləğcəmi 673,915 ABŞ dollarına bərabərdir (31 dekabr 2020-ci il: 7,955 ABŞ dolları). Qrup onun törəmə müəssisələrinin bölüşdürülməmiş mənfəətinin yaxın gələcəkdə bölüşdürülməyəcəyini gözləyir.

31 dekabr 2021-ci il tarixinə Qrupun ödənilməli olan mənfəət vergisi 8,842 ABŞ dollarına bərabər olmuşdur (31 dekabr 2020: 6,878 ABŞ dolları).

ŞD layihəsi çərçivəsində vergilərin tutulması

ŞD HPBS-nin müddəalarına uyğun olaraq, podratçı tərəflər ŞD layihəsi əsasında əməliyyatlara aid olan mənfəət vergilərinin ödənilməsinə görə məsuliyyət daşıyır. Həmin müddələrə uyğun olaraq, Azərbaycan Respublikasının müvafiq dövlət orqanı Dövlət büdcəsinə hər bir podratçı tərəfin mənfəət vergisini ödəyir və müvafiq məbləğin əvəzini dövlətə aid olan kondensat və təbii qazla qaytarır. Müvafiq olaraq, ŞD HPBS-nin podratçı tərəfi olaraq, Qrup Azərbaycan mənfəət vergisinə görə öhdəliyi daşıyır və eyni zamanda əlavə mənfəət neftini almaq hüququna malikdir. 31 dekabr 2021-ci və 2020-ci il tarixlərində başa çatan illər ərzində Qrupun ŞD HPBS-nin əməliyyatları üzrə mənfəət vergiləri olmamışdır, çünki vergi uçotu kitabında zərərlər göstərilmişdir. Hesablanmış zərərlərin istifadəsi üçün vaxt limiti təyin edilməmişdir.

ŞD HPBS-nin müddəalarına uyğun olaraq, Qrup müəyyən standart əməliyyat vergilərindən, o cümlədən Azərbaycanın əlavə dəyər vergisindən azaddır.

(Xüsusi olaraq qeyd edilmiş hallar istisna olmaqla, məbləğlər min ABŞ dolları ilə təqdim edilir)

20. Vergilər (davamı)

CQBK layihəsi çərçivəsində vergilərin tutulması

SGC Midstream MMC vergi orqanları qarşısında vergilərlə bağlı bütün məsələlərdə SCPC şirkətini özünün təmsilçisi seçmişdir, belə ki, Qrup Azərbaycan ESHA-ya uyğun olaraq vergi seçən səhmdar deyildir. SCPC şirkəti gəlir və çıxılmalarına və nəql etdiyi təbii qaza görə Azərbaycanda mənfəət vergisinə və Gürcüstanda minimal vergiyə görə məsuliyyət daşıyır. Bu vergilər vergi seçməyən səhmdarlara, o cümlədən Qrupa aid edilə bilər.

Aşağıdakı vergilər tətbiq edilmişdir:

- ▶ Azərbaycanda sabit 27% dərəcə ilə mənfəət vergisi;
- ▶ Gürcüstanda sabit 25% dərəcə ilə mənfəət vergisi;
- ▶ Gürcüstan-Türkiyə sərhədinə çatdırılmış min kub metr qaz üzrə sabit 2.50 ABŞ dolları dərəcəsi ilə Gürcüstanda minimal vergi ("GMV").

Gürcüstanda mənfəət vergisi və minimal vergi

Gürcüstan ESHA-ya uyğun olaraq, SCPC şirkəti Gürcüstanda aparılan əməliyyatlardan əmələ gələn gəlirdən təsbit 25% dərəcəsi ilə mənfəət vergisini ödəməlidir. SCPC şirkəti maliyyə ili ərzində vergi tutulan mənfəət əldə etməsə, o, GMV-ni ödəməlidir. Əvvəlki dövrlər üzrə GMV gələcək dövrlərə məhdudiyət qoyulmadan köçürülməli və SCPC şirkətinin Gürcüstanda gələcək mənfəət vergisi öhdəliyinə aid edilməlidir. Qrup ehtimal edir ki, GMV Gürcüstan ESHA əsasında mənfəət vergisini açacaq.

Mənfəət vergisi üzrə ehtiyat əsasən Qrupun 31 dekabr 2021-ci və 2020-ci il tarixində başa çatan il üzrə Azərbaycan mənfəət vergisi xərcində, Gürcüstan minimal vergi xərcində və SCPC şirkətinin təxirə salınmış vergi xərcində payından ibarətdir.

SCPC şirkətinin təxirə salınmış vergi öhdəlikləri MHBS və ESHA əsasında uçot prinsipləri arasındakı fərqlərdən (hesablamalar və kassa prinsipi) irəli gələn müvəqqəti fərqlər üzrə hesablanır. 31 dekabr 2021-ci il tarixinə Qrupun SCPC şirkətinin təxirə salınmış vergi öhdəliklərində payı 20,033 ABŞ dolları (31 dekabr 2020-ci il: 13,433 ABŞ dolları) təşkil etmişdir.

TANAP A.Ş-in əməliyyat vergisi

Türkiyə Respublikası ilə TANAP A.Ş. arasında imzalanmış sazişə uyğun olaraq müəyyən edilmişdir ki, TANAP A.Ş.-nin korporativ mənfəət vergisi yalnız boru kəməri istifadəyə verildikdən sonra boru kəməri ilə ötürülən təbii qazın həcminə əsaslanacaq. 7 aprel 2017-ci il tarixində alınmış vergilərin ödənilməsinə dair göstərişə uyğun olaraq TANAP A.Ş.-dən korporativ vergi tutulmur. TANAP A.Ş. giriş məntəqəsində ölçülmüş qazın hər min kub metri üzrə 6.31 ABŞ dolları məbləğində (2020-ci il: qazın hər min kub metri üzrə 6.19 ABŞ dolları) vergi ödəməlidir.

(Xüsusi olaraq qeyd edilmiş hallar istisna olmaqla, məbləğlər min ABŞ dolları ilə təqdim edilir)

21. Əlaqəli tərəflərlə əməliyyatlar

Ümumi nəzarət altında olan əlaqəli tərəflərlə əməliyyatlar aşağıdakılardan ibarət olmuşdur:

Əlaqəli tərəf	31 dekabr 2021-ci il					31 dekabr 2021-ci il tarixində başa çatan il üzrə	
	Borc öhdəlikləri	Avans ödənişləri	Debitor borcları	Kredit üzrə debitor borcları	Gəlirlər	Əlaqəli tərəflərdən alınmış məbləğlər	Əlaqəli tərəflərə ödənilmiş məbləğlər
ARDNF (Qeyd 14)	2,319,779	-	-	-	-	-	441,437
AzŞD (Qeyd 7)	-	1,854,770	-	-	-	-	-
AzCQBK (Qeyd 7)	-	679,133	-	-	-	-	-
SOCAR MİƏİ	-	-	-	-	-	-	531
AQTŞ	-	-	149,532	-	1,114,398	1,019,570	-
BOTAŞ (Qeyd 9, 14)	841,239	-	-	204,783	430,461	444,263	50,600
STEAŞ (Qeyd 9, 14)	195,731	-	-	341,992	-	70,840	70,840
Əlaqəli tərəflər üçün cəmi	3,356,749	2,533,903	149,532	546,775	1,544,859	1,534,673	563,408
Əlaqəli və əlaqəli olmayan tərəflər üçün cəmi	7,676,032	2,537,145	212,345	546,775	1,763,092		

Əlaqəli tərəf	31 dekabr 2020-ci il					31 dekabr 2020-ci il tarixində başa çatan il üzrə	
	Borc öhdəlikləri	Avans ödənişləri	Debitor borcları	Kredit üzrə debitor borcları	Gəlirlər	Əlaqəli tərəflərdən alınmış məbləğlər	Əlaqəli tərəflərə ödənilmiş məbləğlər
ARDNF (Qeyd 14)	2,644,215	-	-	-	-	-	-
AzŞD (Qeyd 7)	-	1,854,770	-	-	-	-	-
AzCQBK (Qeyd 7)	-	679,133	-	-	-	3,053	-
SOCAR MİƏİ	-	-	-	-	-	-	279
AQTŞ	-	-	54,704	-	296,861	377,454	-
BOTAŞ (Qeyd 9, 14)	1,085,970	-	-	243,162	364,325	347,049	19,250
STEAŞ (Qeyd 9, 14)	255,845	-	-	389,113	-	26,950	26,950
Əlaqəli tərəflər üçün cəmi	3,986,030	2,533,903	54,704	632,275	661,186	754,506	46,479
Əlaqəli və əlaqəli olmayan tərəflər üçün cəmi	8,485,942	2,536,833	110,091	632,275	861,551		

SOCAR MİƏİ

Xam neft satışı üzrə agentlik müqaviləsinə əsasən, Qrup ŞD HPBS nefti ilə bağlı ticarət və marketing agentini kimi SOCAR-ın törəmə müəssisəsi olan SOCAR Marketing və İqtisadi Əməliyyatlar idarəsini ("SOCAR MİƏİ") təyin etmişdir. SOCAR MİƏİ Qrupdan satılmış xam neftin dəyərinin 0.5%-i dərəcəsində (ƏDV daxil) agentlik və marketing xidmətləri üçün komissiya haqlarını tutur.

AQTŞ

AQTŞ ŞD qazının satılması ilə bağlı marketing, uçot, billing, ödəmə və digər inzibati əməliyyatlar üzrə hesabatların hazırlanması üçün təsis edilmiş şirkətdir. 31 dekabr 2021-ci il tarixində başa çatan il üzrə AQTŞ-dən daxilolmalar qazın AQTŞ-yə satılmasından 253,611 ABŞ dolları (2020-ci il: 112,147 ABŞ dolları) məbləğində və təbii qazın TANAP vasitəsilə nəql edilməsi üzrə 773,627 ABŞ dolları məbləğində (2020-ci il: 265,307 ABŞ dolları) alınmış pul vəsaitlərindən ibarətdir.

Ümumi nəzarət altında olan əlaqəli tərəflər qarşısında öhdəliklər Qeyd 23-də açıqlanır.

(Xüsusi olaraq qeyd edilmiş hallar istisna olmaqla, məbləğlər min ABŞ dolları ilə təqdim edilir)

21. Əlaqəli tərəflərlə əməliyyatlar (davamı)**Əsas rəhbərlik heyəti**

31 dekabr 2021-ci və 2020-ci il tarixlərinə baş rəhbərlik heyəti Qrupun Baş direktoru, Baş direktorun müavini və 3 departament direktorundan ibarət olmuşdur. Baş rəhbərlik heyətinin üzvlərinə ödənilən məcmu haqq və bu kateqoriya daxilində tam ştat əsası ilə haqq alan müəyyən edilmiş rəhbərlərin sayı aşağıdakı kimidir:

	2021	2020
Məcmu haqq	244	230
Şəxslərin sayı	5	5

Həmçinin, 31 dekabr 2021-ci il tarixində başa çatan il ərzində Şirkət, 2014-cü ilin dekabr ayında imzalanmış Operator xidmətləri haqqında razılaşma əsasında, cəmi 1,667 ABŞ dolları (2020-ci il: 1,162 ABŞ dolları) məbləğində SOCAR Upstream Management International MMC və SOCAR Midstream Operations MMC tərəfindən təqdim edilmiş idarəetmə xidmətləri üçün xərclər çəkmişdir.

22. Maliyyə risklərinin idarə edilməsinin məqsədləri və prinsipləri**Maliyyə riski amilləri**

Fəaliyyətin adi gedişində Qrup kredit, likvidlik və bazar risklərinə məruz qalır. Bazar riski valyuta məzənnələri və faiz dərəcələri dəyişmələri nəticəsində yaranır. Qrupun ümumi risk idarəetmə proqramı maliyyə bazarlarının qeyri-müəyyənlikləri əhatə edir və Qrupun maliyyə fəaliyyətinə potensial mənfi təsiri azaltmağı nəzərdə tutur.

Maliyyə nəticələrinə təsir edə bilən müxtəlif risklərin səmərəli şəkildə idarə edilməsi üçün Qrupun əsas strategiyası güclü maliyyə mövqeyinin qorunub saxlanmasıdır. İdarəetmə üzrə müəyyən edilmiş rəsmi prosedurların olmamasına baxmayaraq, Qrupun rəhbərliyi maliyyə risklərini cari bazar mövqeyinə istinadən müəyyən edir və qiymətləndirir.

(i) Faiz dərəcəsi riski

Qrup dəyişkən faiz dərəcələri ilə maliyyə öhdəlikləri və aktivləri üzrə faiz dərəcəsi riskinə məruz qalır. Bu riski azaltmaq üçün, Qrupun rəhbərliyi cari faiz dərəcəsi mühitinin dövrü təhlilini aparır və təhlilin nəticələrinə əsasən rəhbərlik maliyyələşmənin sabit dərəcəli və ya dəyişkən dərəcəli əsasla əldə edilməsinin daha əlverişli olması barədə qərar verir.

Faiz hesablanan öhdəliklər və aktivlərin əksəriyyəti üçün dəyişkən faiz Qrup qarşısında LIBOR-da dəyişikliklər səbəbindən baş verən faizin ödənilməsi və alınmasında dəyişikliklər riskini yaradır.

2021	Dəyişən göstəricidə dəyişiklik		Vergidən əvvəlki zərərə təsir	
	Artma	Azalma	Artmadan sonra	Azalmadan sonra
LIBOR	+1.25	-0.25	(25,826)	4,838

2020	Dəyişən göstəricidə dəyişiklik		Vergidən əvvəlki mənfəətə təsir	
	Artma	Azalma	Artmadan sonra	Azalmadan sonra
LIBOR	+1.00	-0.25	(33,219)	7,836

(ii) Kredit riski

Maliyyə alətləri dəyişkən dərəcəyə görə kredit risklərinə məruz qalır. Qrup kredit üzrə debitor borcları, pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentləri, depozitlər, debitor borcları və digər cari və uzunmüddətli aktivlərlə əlaqədar kredit riskinə və qarşı-tərəfin öhdəliklərinin yerinə yetirmədiyi təqdirdə zərərlərə məruz qala bilər.

(Xüsusi olaraq qeyd edilmiş hallar istisna olmaqla, məbləğlər min ABŞ dolları ilə təqdim edilir)

22. Maliyyə risklərinin idarə edilməsinin məqsədləri və prinsipləri (davamı)**Maliyyə riski amilləri (davamı)***(ii) Kredit riski (davamı)*

Qrupun kredit riski 31 dekabr 2021-ci və 31 dekabr 2020-ci il tarixlərinə maksimal risk həcmi müvafiq olaraq 1,317,616 ABŞ dolları və 1,082,232 ABŞ dolları məbləğində olmaqla, qarşı-tərəfin təəhhüdlərinin yerinə yetirmədiyindən irəli gəlir.

Qrup pul vəsaitlərini kredit etibarlılığı yüksək olan (əsasən kredit reytingi agentlikləri tərəfindən A1 reytingini almış) maliyyə institutlarında yerləşdirir. Qrup adətən tanınmış və etibarlı üçüncü tərəflərlə ticarət aparır. Qrupun siyasətinə görə, kondensat alıb-satmaq istəyən bütün sifarişçilər akkreditivlərin buraxılmasını əldə etməlidirlər. Qaz satışları AQTŞ vasitəsilə dövlət müəssisələri və ya güclü maliyyə vəziyyəti olan müəssisələrlə aparılır.

(iii) Likvidlik riski

Qrup vəsaitlərin çatışmazlığı riskini müntəzəm qaydada xalis maliyyə borcu göstəricisini təhlil etməklə nəzarət altında saxlayır. Xalis maliyyə borcu cəmi maliyyə öhdəlikləri və pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentləri arasında yaranan fərqdən ibarətdir. Qrupun məqsədi kreditlərdən istifadə etməklə maliyyələşdirmənin fasiləsizliyi və çevikliyi arasında tarazlığı saxlamaqdır.

Aşağıdakı cədvəllərdə Qrupun müqavilələr üzrə diskontlaşdırılmamış ödənişləri əsasında 31 dekabr 2021-ci və 31 dekabr 2020-ci il tarixlərinə maliyyə öhdəliklərinin müddətlərinin icmalı əks etdirilmişdir:

2021	Tələb əsasında	3-12 ay	1-5 il	>5 il	Cəmi
Ticarət və digər kreditör borcları	–	54,155	–	–	54,155
Hesablanmış öhdəliklər	–	39,675	–	–	39,675
İcarə öhdəlikləri	1,769	5,396	18,681	–	25,846
Faiz hesablanan borc öhdəlikləri	–	936,393	6,573,990	1,598,761	9,109,144
Cəmi	1,769	1,035,619	6,592,671	1,598,761	9,228,820

2020	Tələb əsasında	3-12 ay	1-5 il	>5 il	Cəmi
Ticarət və digər kreditör borcları	–	46,967	–	–	46,967
Hesablanmış öhdəliklər	–	47,923	–	–	47,923
İcarə öhdəlikləri	1,890	5,625	25,846	–	33,361
Faiz hesablanan borc öhdəlikləri	–	1,139,588	5,350,118	3,809,504	10,299,210
Cəmi	1,890	1,240,273	5,375,964	3,809,504	10,427,631

(iv) Məzənnə riski

Şirkətin funksional valyutası ABŞ dollarıdır və maliyyə aktivləri/öhdəlikləri əsasən ABŞ dolları ilə ifadə edilir. Şirkət xarici valyutada ifadə edilmiş aktiv və öhdəliklərinə çevrilməsi ilə bağlı məzənnə dəyişikliyinə təsiri nəticəsində yaranan xarici valyuta riskinə məruz qalır. Valyuta riski gələcək əməliyyatlar və qeydə alınmış aktiv və öhdəliklər səbəbindən yaranır. Bu risklər xarici valyuta mövqeyinin monitorinqi və təhlili ilə balanslaşdırılır.

*(Xüsusi olaraq qeyd edilmiş hallar istisna olmaqla, məbləğlər min ABŞ dolları ilə təqdim edilir)***22. Maliyyə risklərinin idarə edilməsinin məqsədləri və prinsipləri (davamı)****Maliyyə riski amilləri (davamı)***(v) Kapitalın idarə edilməsi*

Kapitalın idarə edilməsində Qrupun əsas məqsədi düzgün investisiya qərarları qəbul etməklə biznes əməliyyatlarının maliyyələşdirilməsi və davam etdirilməsi üçün güclü kapital bazasının təmin edilməsi və hökumətin, investorum və kreditorun işgüzar fəaliyyətinin dəstəklənməsindən ibarətdir. Qrup idarə etdiyi məcmu kapitalı aşağıdakı kimi hesablayır:

	31 dekabr 2021-ci il	31 dekabr 2020-ci il
Uzunmüddətli borc öhdəlikləri (Qeyd 14)	6,925,827	7,525,892
Qısamüddətli borc öhdəlikləri və uzunmüddətli borc öhdəliklərinin cari hissəsi (Qeyd 14)	750,205	960,050
Çıxılsın: pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentləri (Qeyd 11)	(235,481)	(57,955)
Xalis borc	7,440,551	8,427,987
Ana şirkətin səhmdarlarına aid olan kapital	2,236,604	1,778,372
Kapital	9,677,155	10,206,359
Ödəmə qabiliyyəti əmsali	77%	83%

Qrupun kapitalın idarə edilməsində cari hədəfi borcun kapitalla nisbətini 75-85%:25-15% daxilində qoruyub saxlamaqdır.

(vi) Maliyyə alətlərinin ədalətli dəyəri

Maliyyə aktivlərinin və öhdəliklərinin ədalətli dəyəri qiymətləndirmə tarixində bazar iştirakçıları arasında baş tutacaq əməliyyat əsnasında aktivin satılması üçün qəbul olunacaq və ya öhdəliyin ötürülməsi üçün ödəniləcək məbləği əks etdirir. Maliyyə alətlərinin təxmin edilən ədalətli dəyəri Qrup tərəfindən mövcud bazar məlumatlarından (əgər mövcud olarsa) və müvafiq qiymətləndirmə metodlarından istifadə etməklə müəyyən edilmişdir. Lakin, təxmin edilən ədalətli dəyərin müəyyən edilməsi üçün bazar məlumatlarını şərh edərkən peşəkar mülahizələr irəli sürmək vacibdir. Maliyyə alətlərinin ədalətli dəyərini müəyyən edərkən rəhbərlik bütün mövcud bazar məlumatlarından istifadə etmişdir.

*(Xüsusi olaraq qeyd edilmiş hallar istisna olmaqla, məbləğlər min ABŞ dolları ilə təqdim edilir)***22. Maliyyə risklərinin idarə edilməsinin məqsədləri və prinsipləri (davamı)****Maliyyə riski amilləri (davamı)***(vi) Maliyyə alətlərinin ədalətli dəyəri (davamı)*

Aşağıdakı cədvəl konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarında əks etdirilmiş maliyyə alətlərinin balans dəyərləri ilə ədalətli dəyərlərinin siniflər üzrə müqayisəsidir:

	31 dekabr 2021-ci il	
	Balans dəyəri	Ədalətli dəyər
Pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentləri (Qeyd 11)	235,481	235,481
Depozitlər (Qeyd 11)	320,278	320,278
Debitor borcları (Qeyd 12)	212,345	212,345
Digər cari aktivlər	2,078	2,078
Digər uzunmüddətli aktivlər	659	659
Kredit üzrə debitor borcları (Qeyd 9)	546,775	557,917
Cəmi maliyyə aktivləri	1,317,616	1,328,758
Ticarət və digər kreditör borcları	(54,155)	(54,155)
Hesablanmış öhdəliklər (Qeyd 16)	(39,675)	(39,675)
Qısamüddətli borc öhdəlikləri və uzunmüddətli borc öhdəliklərinin cari hissəsi (Qeyd 14)	(750,205)	(750,205)
Avrobondlar (Qeyd 14)	(2,045,928)	(2,304,080)
Uzunmüddətli borc öhdəlikləri (sabit dərəcə), Avrobondlar istisna olmaqla (Qeyd 14)	(382,660)	(375,684)
Uzunmüddətli borc öhdəlikləri (dəyişkən dərəcə) (Qeyd 14)	(4,497,239)	(4,498,193)
Cəmi maliyyə öhdəlikləri	(7,769,862)	(8,021,992)
	31 dekabr 2020-ci il	
	Balans dəyəri	Ədalətli dəyər
Pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentləri (Qeyd 11)	57,955	57,955
Depozitlər (Qeyd 11)	278,927	278,927
Debitor borcları (Qeyd 12)	110,091	110,091
Digər cari aktivlər	2,359	2,359
Digər uzunmüddətli aktivlər	625	625
Kredit üzrə debitor borcları (Qeyd 9)	632,275	636,019
Cəmi maliyyə aktivləri	1,082,232	1,085,976
Ticarət və digər kreditör borcları	(46,967)	(46,967)
Hesablanmış öhdəliklər (Qeyd 16)	(47,923)	(47,923)
Qısamüddətli borc öhdəlikləri və uzunmüddətli borc öhdəliklərinin cari hissəsi (Qeyd 14)	(960,050)	(960,050)
Avrobondlar (Qeyd 14)	(2,053,852)	(2,051,100)
Uzunmüddətli borc öhdəlikləri (sabit dərəcə), Avrobondlar istisna olmaqla (Qeyd 14)	(398,657)	(393,730)
Uzunmüddətli borc öhdəlikləri (dəyişkən dərəcə) (Qeyd 14)	(5,073,383)	(5,057,776)
Cəmi maliyyə öhdəlikləri	(8,580,832)	(8,557,546)

(Xüsusi olaraq qeyd edilmiş hallar istisna olmaqla, məbləğlər min ABŞ dolları ilə təqdim edilir)

22. Maliyyə risklərinin idarə edilməsinin məqsədləri və prinsipləri (davamı)

Maliyyə riski amilləri (davamı)

(vi) *Maliyyə alətlərinin ədalətli dəyəri (davamı)*

Ədalətli dəyərlər qiymətləndirilərkən, aşağıdakı metod və fərziyyələr istifadə edilmişdir:

- (i) Cari maliyyə aktivləri və öhdəlikləri, əsas etibarlı ilə bu alətlərin cari olduğuna görə, balans dəyərlərini təxmin edir;
- (ii) Uzunmüddətli sabit dərəcəli və dəyişən dərəcəli debitor borcları/borc öhdəlikləri Qrup tərəfindən faiz dərəcələri, ölkə üzrə xüsusi risk amilləri, müştərinin fərdi krediti ödəmə qabiliyyəti və maliyyələşdirilən layihənin risk xüsusiyyətləri kimi parametrlərə əsaslanaraq Səviyyə 3-ün giriş məlumatlarından istifadə etməklə qiymətləndirilir.
- (iii) Avrobonclar Səviyyə 1-in giriş məlumatlarından istifadə edərək bazar qiymətləri əsasında qiymətləndirilir.

Qrupun faiz hesablanan borc öhdəlikləri və kredit üzrə debitor borclarının ədalətli dəyəri hesabat dövrünün sonundakı bazar üzrə borc faiz dərəcəsinə əks etdirən diskot dərəcəsindən istifadə etməklə diskont edilmiş pul vəsaitlərinin hərəkəti ("DPVH") metodunu tətbiq etməklə müəyyən edilir.

23. Təəhhüdlər və şərti öhdəliklər

ŞD HPBS-də iştirak payı ilə bağlı təəhhüdlər

17 dekabr 2013-cü il tarixində ŞD konsorsiumu Xəzər dənizinin Azərbaycan sektorunda ŞD qaz yatağının işlədilməsinin 2-ci mərhələsi üçün yekun investisiya qərarını elan etmiş və ŞD HPBS-yə Altıncı, Yeddinci və Səkkizinci Əlavələri imzalamışdır. Qrup öz iştirak payına uyğun olaraq ŞD layihəsi ilə əlaqədar xərclərin maliyyələşdirilməsi öhdəliyini daşıyır.

31 dekabr 2021-ci il tarixinə ŞD HPBS üzrə operator bir sıra kapital öhdəliklərini öz üzərinə götürmüş və ya götürməsi gözlənilir. Qrup bu kapital öhdəliklərinin 6.67% hissəsini 102,097 ABŞ dolları (31 dekabr 2020-ci il: 109,405 ABŞ dolları) məbləğində qiymətləndirmişdir.

TAP ilə bağlı təəhhüdlər

2018-ci ilin sonunda TAP AG layihənin iri maliyyə təşkilatları qrupu tərəfindən təmin edilən hesabat tarixinə 4,490,532 ABŞ dolları ekvivalentində olan 3,962,700 (üç milyard doqquz yüz altmış iki milyon yeddi yüz min) Avro məbləğində maliyyələşdirilməsi üzrə razılıq əldə etmişdir. Qrup TAP AG-də malik olduğu 20 faiz səhm üçün kredit vəsaitlərinin zəmanətçilərindən biri kimi çıxış edir. Layihənin maliyyələşdirilməsi üzrə öhdəliyin tamamlanması (müqavilədə göstəriləni kimi) 31 mart 2021-ci ildə əldə edilmiş və Qrup da daxil olmaqla bəzi zəmanətçilərin zəmanətləri həmin tarixdə ləğv edilmişdir. Qrup, eləcə də digər zəmanətlər yalnız çox məhdud defolt hadisələri nəticəsində yaranan, Maliyyə dövrünün tamamlanmasından sonra TAP AG tərəfindən mümkün ödənişlərin aparılmaması hallarını üzərinə götürməyə davam edir.

AQTŞ, TANAP, TAP və SCPC-də iştirak payları ilə əlaqədar təəhhüdlər

BOTAŞ uzadılan QASM

30 sentyabr 2021-ci il tarixində AQTŞ və BOTAŞ, AQTŞ tərəfindən BOTAŞ-a Gürcüstan-Türkiyə sərhədində müəyyən həcmdə qazın satışı ilə bağlı yeni qazın alqı-satqı müqaviləsini ("QASM") imzalamışlar (0,64 mmkm birinci qismən çatdırılma ilində, 2,55 mmkm ikinci çatdırılma ilində və 3.7 mmkm sabitləşmə (plato) dövründə).

Mərhələ 2 üzrə ASM

25 oktyabr 2011-ci il tarixində SOCAR və BOTAŞ ŞD layihəsinin ikinci mərhələsi üzrə hasil edilən qazın müəyyən həcmələrinin (birinci çatdırılma ili 2 mmkm, 2-ci çatdırılma ili 4 mmkm, sabitləşmə (plato) dövründə 6 mmkm) SOCAR tərəfindən BOTAŞ-a satılmasına dair qazın alqı-satqı müqaviləsini ("Mərhələ 2 üzrə ASM") imzalamışdır. 2012-ci ilin dekabr ayında SOCAR Mərhələ 2 üzrə ASM-ə dair hüquq və öhdəlikləri AQTŞ-yə ötürmüşdür. Mərhələ 2 üzrə ASM-nin başlanma tarixi 30 iyun 2018-ci il olmuşdur.

(Xüsusi olaraq qeyd edilmiş hallar istisna olmaqla, məbləğlər min ABŞ dolları ilə təqdim edilir)

23. Təəhhüdlər və şərti öhdəliklər (davamı)

AQTŞ, TANAP, TAP və SCPC-də iştirak payları ilə əlaqədar təəhhüdlər (davamı)

BTC yanacaq qazı ilə bağlı BOTAŞ sazişi

BOTAŞ ilə sazişə əsasən AQTŞ müqavilənin müddəti başa çatanadək hər il 0.15 mkm qazı sazişdə müəyyən olunmuş düstur əsasında hesablanan qiymətlə təmin etmək öhdəliyini daşıyır.

Azəri ASM

AQTŞ SOCAR ilə bağladığı sazişə uyğun olaraq sazişdə müəyyən olunmuş düstur əsasında hesablanan qiymətlə 2021-ci və sonrakı hər bir ildə minimum təqribi 1.5 milyard kub metr (mkm) qaz təmin etmək öhdəliyini daşıyır. SOCAR 11 iyun 2021-ci il tarixindən etibarən "Azərkontrakt" Açıq Səhmdar Cəmiyyətinə ("Azərkontrakt") Azeri ASM üzrə bütün hüquq və öhdəliklərini ötürmüşdür.

Azərbaycan uzadılan QASM

16 aprel 2021-ci il tarixində AQTŞ və SOCAR Şahdəniz qazının müəyyən həcmlərinin müqavilədə müəyyən edilmiş düstur əsasında hesablanmış qiymətə (2022-ci ildə 3,8 milyard kub metr istisna olmaqla, bütün təchizat illərində 3,0 mlrd.) SOCAR tərəfindən alışı və AGSC tərəfindən satışı haqqında yeni qaz alqı-satqısı müqaviləsini imzalamışdır. SOCAR 11 iyun 2021-ci il tarixindən etibarən Azəri uzadılan QASM üzrə bütün hüquq və öhdəliklərini "Azərkontrakt" Açıq Səhmdar Cəmiyyətinə ("Azərkontrakt") ötürmüşdür.

Gürcüstan qaz öhdəliyi üzrə ASM

Gürcüstan Neft və Qaz Korporasiyası ("GNQK") və Gürcüstan hökuməti ilə imzalanmış sazişə əsasən AQTŞ sazişdə müəyyən olunmuş düstur əsasında hesablanan qiymətlə 2022-ci ildən 2026-cı ilin sonunadək ildə təqribi 0.5 mkm qaz təmin etmək öhdəliyini daşıyır.

"South Caucasus Pipeline Option Gas Company Limited" şirkəti ilə alqı-satqı müqaviləsi (OptionCo, SCPC-nin tam mülkiyyətində olan törəmə şirkəti)

AQTŞ-nin OptionCo ilə imzalanmış müqaviləsinə əsasən, hər təqvim ilində AQTŞ öncəki müqavilə ilində Gürcüstan ərazisindən CQBK vasitəsilə AQTŞ tərəfindən nəql edilmiş həcmərin maksimum beş faizi həcmində və müqavilədə müəyyən olunmuş düstur əsasında hesablanmış qiymətə qaz çatdırmaq öhdəliyini daşıyır.

ŞD layihəsinin 2-ci Mərhələsi üzrə Avropa İttifaqı ölkələrində fəaliyyət göstərən alıcılar ilə uzunmüddətli Qaz Satışı üzrə Sazişlər (QSS)

2013-cü ilin sentyabr ayında SOCAR Avropa İttifaqı ölkələrində fəaliyyət göstərən alıcılar (hal hazırda: DEPA, Bulgargaz Shell, Uniper, Axpo, ENGIE, Edison, Enel, Hera) ilə bir neçə QSS imzalamış və 2013-cü ilin dekabr ayında QSS-lər ŞD HPBS-nin müddəti bitənə qədər AQTŞ-yə ötürülmüşdür (ŞD yatağının hasilat həcmi azalanda yenidən SOCAR-a ötürmək şərti ilə). DEPA, Uniper, Shell (1-ci müqavilə), Axpo (iki müqavilə) və Bulgargaz QSS üzrə başlanma tarixi 31 dekabr 2020-ci ildir. Hera və Enel üçün başlanma tarixləri 1 aprel 2021-ci il və Edison üçün 30 iyun 2021-ci il olmuşdur. İlk qaz tarixi Shell (2-ci müqavilə) və Engie üçün 1 iyun 2022-ci il olmuşdur.

Trans-Anadolu Boru Kəməri üzrə Qaz Nəqli Sazişi (TANAP QNS)

AQTŞ sazişdə müəyyən olunmuş illik rezerv edilmiş həcm ilə TANAP QNS-ə tərəfdir. QNS əsasında başlanma tarixi 1 iyul 2020-ci il olmuşdur. Təbii qazın fiziki kommersiya çatdırmaları 31 dekabr 2020-ci ildən başlamışdır.

Trans-Adriatik Boru Kəməri üzrə QNS (TAP QNS)

AQTŞ sazişdə müəyyən olunmuş illik rezerv edilmiş həcm ilə TAP QNS-lərə tərəfdir. QNS əsasında başlanma tarixi 15 noyabr 2020-ci il olmuşdur. Təbii qazın fiziki kommersiya çatdırmaları 31 dekabr 2020-ci il tarixində başlamışdır.

(Xüsusi olaraq qeyd edilmiş hallar istisna olmaqla, məbləğlər min ABŞ dolları ilə təqdim edilir)

23. Təəhhüdlər və şərti öhdəliklər (davamı)

AQTŞ, TANAP, TAP və SCPC-də iştirak payları ilə əlaqədar təəhhüdlər (davamı)

SNAM QNS

AQTŞ sazişdə müəyyən olunmuş illik rezerv olunmuş tutum ilə SNAM QNS-ə tərəfdir. Başlanğıc tarixi (o cümlədən təbii qazın fiziki kommersiya çatdırmaları) 31 dekabr 2020-ci il olmuşdur.

“Baku-Tbilisi-Ceyhan Pipeline Company” şirkəti (“BTC Şirkəti”) ilə alqı-satqı müqaviləsi

BTC Şirkəti ilə imzalanmış müqaviləyə əsasən AQTŞ 2022-ci və müqavilənin xitam verilmə tarixinə qədər olan növbəti illər ərzində illik 0.16 mkm həcmində (BTC-nin illik alqı həcmi azaltmaq hüququ ilə) müqavilədə göstərilmiş düstur əsasında hesablanan qiymətlə qaz təmin etmək öhdəliyi daşıyır.

TAP Əməliyyat Qazının Satışı Sazişi

TAP Əməliyyat Qazının Satışı Sazişinə (“TAP ƏQSS”) uyğun olaraq, Şirkət TAP nəqliyyat sisteminin istismarı üçün zəruri olan ildə təqribən 0,17 milyard kubmetrə qədər qaz təchiz etməyə borcludur. Müqavilənin müddəti 2022-ci il oktyabrın 1-də başa çatmalıdır.

BOTAŞ Qaz Nəqli Sazişi (BOTAŞ QNS)

TANAP “artma” (build-up) dövründə, sazişdə müəyyən olunmuş qaydada 1.9 mkm (başlanğıc tarixindən etibarən 12 aylıq dövr), 3.8 mkm (sonrakı 12 aylıq dövr) və başlanğıc tarixindən 24 ay sonra sabitləşmə (plato) dövründə 5.7 mkm həcmində illik rezerv olunmuş tutum ilə BOTAŞ QNS-ə tərəfdir. Başlanma tarixi 30 iyun 2018-ci il olmuşdur.

Çərçivə Sazişi

2036-cı ildən sonra uzunmüddətli QSS-lərin novasiya edilməsinə və QNS-lər üzrə nəql tutumunun AQTŞ-dən SOCAR-a ötürülməsinə dair yekun Çərçivə Sazişi 19 oktyabr 2015-ci il tarixində imzalanmışdır. 28 sentyabr 2018-ci il tarixində sazişə əlavə düzəlişlər edilmişdir.

24. Cari biznes mühiti

Azərbaycan iqtisadiyyatı

Yeni inkişaf edən bazar iqtisadiyyatı dövləti olduğu üçün, Azərbaycan Respublikası hal-hazırda daha yetkin bazar iqtisadiyyatına xas olan inkişaf etmiş biznes və tənzimləyici infrastrukturunu yaratmaqdadır.

Azərbaycan iqtisadi islahatları aparmağa və hüquqi, vergi və nizamlayıcı infrastrukturunu təkmilləşdirməyə davam edir. Azərbaycan iqtisadiyyatının gələcək sabitliyi önəmli dərəcədə bu islahatlardan, eləcə də hökumətin gördüyü iqtisadi, maliyyə və monetar tədbirlərinin effektivliyindən, həmçinin xam neftin qiyməti və Azərbaycan manatının sabitliyindən asılıdır.

2021-ci ildə hökumət sərt pul siyasətini davam etdirmiş, eləcə də Azərbaycan manatının stabiləşdirilməsinə xarici valyuta ehtiyatları ayırmışdır. Bu siyasətin 2022-ci ildə makroiqtisadi sabitliyin qorunması məqsədi ilə davam etdirilməsi gözlənilir.

Rəhbərlik hesab edir ki, bu hadisə Qrupun nəticələrinə və maliyyə vəziyyətinə mənfi təsir göstərmir, çünki onun funksional valyutası ABŞ dollarıdır və əməliyyatlarının, gəlirlərinin, xərclərinin, əmlak və avadanlıq satınalmalarının, debitor borclarının və öhdəliklərinin əksəriyyəti ilk növbədə ABŞ dolları ilə qiymətləndirilir, əmələ gəlir, ödənilir və ya digər şəkildə ölçülür və rəhbərlik Qrupun yaxın gələcəkdə fəaliyyətinin dayanıqlığı və inkişafını dəstəkləmək üçün bütün lazımtədbirləri görməkdədir.

*(Xüsusi olaraq qeyd edilmiş hallar istisna olmaqla, məbləğlər min ABŞ dolları ilə təqdim edilir)***24. Cari biznes mühiti (davamı)****Türkiyə iqtisadiyyatı**

2021-ci ildə Türkiyə iqtisadiyyatında qeyri-sabitlik dövrü yaşanmışdır. Bu cür qeyri-sabitlik inflyasiyada əhəmiyyətli dəyişikliklər və yerli valyutanın ABŞ dolları və Avro kimi əsas valyutalara qarşı müvafiq olaraq 80% (2020-ci il: 25%) və 65% (2020-ci il: 37%) dəyərdən düşməsi ilə nəticələnmişdir.

Rəhbərlik hesab edir ki, yuxarıda qeyd olunan hadisələr Qrupun nəticələrinə və maliyyə vəziyyətinə mənfi təsir göstərmir, çünki onun funksional valyutası ABŞ dollarıdır və əməliyyatlarının, gəlirlərinin, xərclərinin, əmlak və avadanlıqların satın alınmasının, debitor borclarının və öhdəliklərinin əksəriyyəti ilk növbədə ABŞ dolları ilə qiymətləndirilir, əmələ gəlir, ödənilir və ya digər şəkildə ölçülür və rəhbərlik Qrupun yaxın gələcəkdə biznesinin davamlılığını və inkişafını dəstəkləmək üçün bütün lazımı tədbirləri görür.

Covid-19 pandemiyasının təsiri

2020-ci ildə sürətlə yayılmış, 2021-ci ildə də davam etmiş COVID-19 pandemiyasının fonunda bir çox ölkələrin hökumətləri yayılmanın qarşısını almaq üçün səyahət məhdudiyyətləri, karantin, müəssisə və digər məkanların bağlanması və müəyyən ərazilərdə evdən çıxma qadağası kimi bir sıra tədbirlər görmüşlər. Bu tədbirlər global təchizat zənciri, məhsul və xidmətlərə tələbat, həmçinin işgüzar fəaliyyətinin miqyasına təsir göstərmişdir. Bu çətinliklərə cavab olaraq Qrupun fəaliyyət göstərdiyi ölkələr maliyyə sektorunu dəstəkləmək üçün təsirə məruz qalan sənayelərə subsidiyalı kreditlər, işsiz şəxslərə ödənişlər, vergi təxirə salınmaları və müəyyən tənzimləyici məhdudiyyətlərin yüngülləşdirilməsi daxil olmaqla, lakin bununla məhdudlaşmayan, geniş iqtisadi və fiskal proqramlar tətbiq etdilər. 2021-ci ildə vaksinasianın başlanması ilə ölkələr tədricən karantin rejimi tədbirlərini, səyahət məhdudiyyətlərini, biznes və digər yerlərin bağlanmasını aradan qaldırmağa başladılar.

25. Mühüm qeyri-nəzarət payı saxlanılan törəmə müəssisə

31 dekabr 2021-ci və 2020-ci il tarixlərinə TANAP A.Ş.-nin iştirak payının 49%-i qeyri-nəzarət payına sahib olan səhmdarlara aid idi. 31 dekabr 2021-ci il tarixinə QNP-nin hesablanmış qalığı 1,788,614 ABŞ dolları (31 dekabr 2020-ci il: 1, 449,223 ABŞ dolları) təşkil etmişdir.

TANAP A.Ş.-nin maliyyə məlumatları aşağıda göstərilib. Bu məlumatlar şirkət daxili silinmələrdən əvvəl olan məbləğlərə əsaslanıb.

31 dekabrda başa çatan il üzrə məcmu gəlir haqqında məlumat

	2021	2020
Gəlirlər	1,291,677	682,239
Satışların maya dəyəri	(164,169)	(133,783)
Ümumi mənfəət	1,127,508	548,456
Ümumi və inzibati xərclər	(247,715)	(192,777)
Digər gəlir	3,376	1,463
Faiz gəliri	540	353
Maliyyə xərcləri	(191,080)	(197,549)
Məzənnə fərqindən gəlir/(zərər), xalis	6	(550)
Mənfəət vergisindən əvvəl mənfəət	692,635	159,396
Mənfəət vergisi xərci	-	-
İl üzrə mənfəət	692,635	159,396
Digər məcmu gəlir	-	-
Cəmi məcmu gəlir	692,635	159,396
QNP-lərə aid cəmi məcmu gəlir	339,391	78,104

(Xüsusi olaraq qeyd edilmiş hallar istisna olmaqla, məbləğlər min ABŞ dolları ilə təqdim edilir)

25. Mühüm qeyri-nəzarət payı saxlanılan törəmə müəssisə (davamı)**31 dekabrda maliyyə vəziyyəti haqqında ümumi məlumat**

	2021	2020
Cari aktivlər	175,903	141,516
o cümlədən:		
<i>Pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentləri</i>	11,287	14,101
<i>Debitor və digər debitor borcları</i>	124,414	89,182
<i>Mal-material ehtiyatları</i>	32,562	29,466
<i>Digər cari aktivlər</i>	7,640	8,767
Uzunmüddətli aktivlər	6,394,355	6,562,397
o cümlədən:		
<i>Boru kəmərinin dəyəri</i>	6,373,703	6,392,636
<i>Tamamlanmamış tikinti</i>	–	142,759
<i>İstifadə hüququ olan aktiv</i>	20,180	26,399
<i>Digər uzunmüddətli aktivlər</i>	472	603
Cari öhdəliklər	1,294,918	968,870
o cümlədən:		
<i>Ticarət və digər kreditör borcları və hesablanmış öhdəliklər</i>	51,459	50,263
<i>Uzunmüddətli borc öhdəliyinin cari hissəsi</i>	1,237,621	914,494
<i>İcarə öhdəliyinin cari hissəsi</i>	5,838	4,113
Uzunmüddətli öhdəliklər	1,625,108	2,777,445
o cümlədən:		
<i>Uzunmüddətli borc öhdəlikləri</i>	1,558,536	2,706,825
<i>Aktivlərin istismardan çıxarılması üzrə öhdəliklər</i>	39,385	36,722
<i>İcarə öhdəliyi</i>	17,186	24,404
<i>Digər uzunmüddətli öhdəliklər</i>	10,001	9,494
Cəmi kapital	3,650,232	2,957,598
QNP-lərə aid kapital	1,788,614	1,449,223

Pul vəsaitlərinin hərəkəti haqqında ümumi məlumat

	2021	2020
Əməliyyat	1,018,628	429,975
İnvestisiya	(2,261)	(51,009)
Maliyyələşdirmə	(1,019,181)	(392,853)
Pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentlərində xalis azalma	(2,814)	(13,887)

26. Hesabat tarixindən sonra baş vermiş hadisələr

18 fevral 2022-ci il tarixində Qrup AzŞD-dən ŞD layihəsində əlavə 4,35% iştirak payının və AQTŞ-də əlavə 3,48% payın və AzCQBK-dən CQBK layihəsində əlavə 4,35% payın əldə edilməsi üçün Təxirə salınmış Alqı-Satqı Müqaviləsi ("Yeni TASM") imzalamışdır. Səhmlər və iştirak payları üzərində nəzarətin müəyyən ilkin şərtlərin yerinə yetirilməsi ilə 31 mart 2023-cü il tarixində Qrupa keçəcəyi gözlənilir.